

İçerikler - V

41. Humbert Éco
42. ölüm / pazarlama / sevgi
43. çözdük / çözemedik
44. Çember
45. iş yaptıрма
46. Perili Köşk
47. tutsak \approx köle
48. B. Russell'in kitabından notlar
49. "Bakalım, hangimiz yıldız olabileceğiz?"
50. reklam

Umberto Eco

Humbert Éco

Memento mori

çözemedik

hayatın anlamını, tüm cevapları, her bir şeyi bulamadık

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

"Bir insana yaşanacak koşullar sağlamaktan kaçınanlar,
aynı insanı yargılıyorlardı."

Humbert Éco

Humbert Éco

Uçan Kaçan Sözcüklerin Ardında
Şadan Karadeniz

italyancalaştırma merakı, hesaplaşmak, karadeniz bölgesi

alıntı

şema

resim

temsil

hayal

mizah

sual

yabancı ad

italyancalaştırılmış hali

Georg Wilhelm Friedrich Hegel

Giorgio Guglielmo Federico Hegel

Jean-Jacques Rousseau

Gian Giacomo Russo

Descartes

Cartesio

yabancı ad

Ş. Karadeniz tarafından

fransızcalandırılmış hali

Umberto Eco

Humbert Éco

Uçan Kaçan Sözcüklerin Ardında - Şadan Karadeniz

Bir Çevirmenin Güncesi

“30 Mart 1995 Perşembe, Ankara - Eco'nun denemeleri üstünde çalışıyorum. Az önce, "Yüzün Dili" başlıklı denemeyi bitirdim. Hegel'den, **Giorgio Guglielmo Federico Hegel** diye söz ediyor Eco. Georg Wilhelm Friedrich Hegel, öte dünyada bir yerlerde tedirgindir şimdi. Kim bilir, belki de hesaplaşmak için **Umberto Eco**'yu bekliyordur! İtalyanların yabancı adları İtalyancalaştırma merakı gülünç denebilecek boyutlara varır kimi kez. Örneğin Jean-Jacques Rousseau'ya, **Gian Giocomo Russo**, Descartes'a **Cartesio** demeleri. Ama Eco'nun bu merakı paylaşmasına epeyce şaştım doğrusu. Fransızların da ondan -örneğin- **Humbert Éco** diye söz etmeleri hoşuna gider miydi?” s. 173

Uçan Kaçan Sözcüklerin Ardında - Şadan Karadeniz

Bir Çevirmenin Güncesi

“Dile getirilemeyen, kalemin ucuna gelip gelip geri dönenler bir yana, dile getirilebilen, yazıya dökülen sözcükler dile getirilemeyenleri de çağrıştırıyor, ucundan kıyısından sezdiriyor. *Kolera Günlerinde Aşk* bitti. Bir yılı aşkın bir çaba. Ardında buruk anılardan başka birşey bırakmaksızın geçip giden sevdalar uğruna bunca yürek acıları çekiyor, bunca zaman harcıyorsak, yarım yüzyıl süren bir sevda öyküsünü bir başka -bambaşka- dilde ölümsüz değilse bile kalıcı kılmak için harcadığım çabaya değer diye düşünüyorum. **Uçan kaçan sözcüklerin ardına** düşmüşsem, yeniden kurmak için onları parçalayıp en ince ayrıntılarına indirgemişsem, anlamı olabildiğince doğru, olabildiğince güzel iletmek içindi. Bütün bu çabaların sonunda, süreci yaşamamanın anlatılmaz tadından, o olağanüstü serüven tadından öte, ne denli başkasının olsa da, belli bir gerçeklik katmanında benim, kendimin olan sözcüklerle bir iki kişiye olsun ulaşabildiğimi, gerektiği gibi ulaşabildiğimi görmek, azımsanmayacak bir mutluluk, diye düşünüyorum.” s. 149

Akla gelenler

- ▶ *Şadan Karadeniz'in kitabının ilk paragrafı Umberto Eco'nun Foucault Sarkacı adlı kitabı ile ilgilidir. Çevirisini yapacağı bu kitaptan ve Eco'dan da sık sık bahseder. Elbette iyi ve güzel şeylerin yanında, bu kitabın çeviri sırasında Eco'nun onu yoran ifadeleri hakkında da 'konuşur'. Hegel için yazdığı belki kendi için de geçerlidir :)*
- ▶ *Umberto Eco'nun son yüzyıllar için adı ilk sıralarda olacak kişisi dendiğini duymuştum. Örneğin, dönemler çok çok farklı olsa da; William Shakespeare'in yaşadığı yıllarda başka oyun yazarları da varmış, onların adını duymamışızdır; ama hiç kitap okumayanımız bile Shakespeare'in adını bilir, hatta bazı eserlerinin adını bile bilir. Şadan Karadeniz'in Umberto Eco için olan bu ifadeleri de Karadenizli takılması olsa gerek, takılmanın ötesine de pek geçemeyecek olsa gerek!*
- ▶ *Günlük gibi yazılmış bu kitapta, yazar Karadeniz bölgesindeki memleketine de gider. Memleketinden veya oraya gittiğindeki günlerinden de bahseder. Bölgenin köy hayatını biraz bilenler, konuşma dilinde olan bazı tuhaf ifadeleri yazılı olarak görünce biraz şaşırabilir. Karadenizlilerin hoşuna gidecek, gülümsetecek yerler de var :)*

ana

hatlarıyla

akış

sayfa sayfa

Neler var

İçeriklerde neler olduğunu açıklamaya çalışmak sıkıntıya, hataya neden olabilir; hatta hata olmaması mümkün de değildir. Ancak özellikle bazı uzun içerikler için, takip etmeyi kolaylaştırmak amacıyla ana hatlarıyla; kimi zaman akışın verilmesi, kimi zaman sayfa sayfa olanları anlatmak faydalı olabilir. Yani burayı takip eden sayfalara göz atın, ancak hatalar, eksikler bulunabileceğini unutmayın. İster istemez bazı şeyleri ifade ederken yorum yapmış oluruz. Zaten olayın doğası gereği de yazıyı/yazarı tam anlamak, tam işaret ettiğine odaklanmak, yüzeyde gösterilen anlamın dışındaki görmek, aslında yazılanın tam tersinin kastedildiğini anlamak, birkaç anlam katmanının hepsini görmek ... vs. mümkün değildir. Ayrıca bilgimiz, deneyimlerimiz, zannettiklerimiz ... bizi sınırlar, nasıl/ne kadar anladığımıza da, anlattığımıza da sınır koyar.

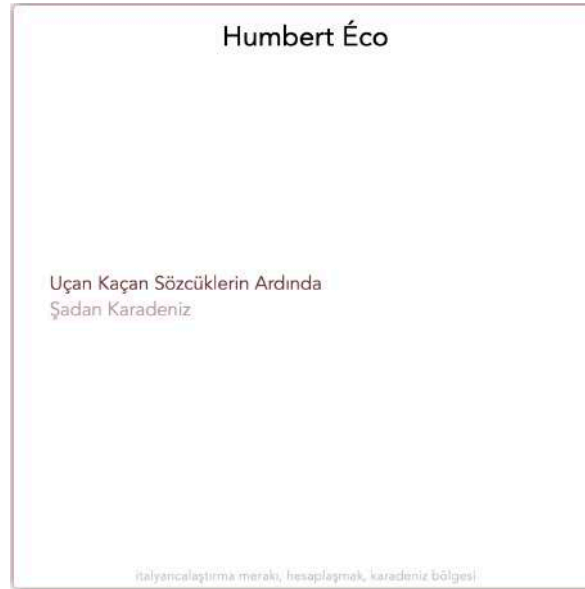
Neler var - 1

s.1

- başlık

- kitaplar

- anahtar kelimeler

~ konu

- Yazar İtalyanların özel isimleri kendi dillerinde ifade edişleri hakkında bazı isimlerden örnekler verir. Benzer bir şeyi o da İtalyan olan Umberto Eco için yapar.

s.2

- öne çıkan

alıntı

şema

resim

hayal

temsil

mizah

sual

- Bildiğimiz bazı isimlerin italyancalaştırılmış hali.

- Büyük ihtimalle Şadan Karadeniz tarafından yazılan/uydurulan, İtalyan olan Umberto Eco'nun fransızcalaştırılmış olarak ismi.

Neler var - 2

s.3

Uçan Kaçan Sözcüklerin Ardında - Şadan Karadeniz

Bir Çevirmenin Güncesi

"30 Mart 1995 Perşembe, Ankara - Eco'nun denemeleri üstünde çalışıyorum. Az önce, "Yüzün Dili" başlıklı denemeyi bitirdim. Hegel'den, **Giorgio Guglielmo Federico Hegel** diye söz ediyor Eco. **Georg Wilhelm Friedrich Hegel**, öte dünyada bir yerlerde tedirgindir şimdi. Kim bilir, belki de hesaplamak için **Umberto Eco**'yu bekliyordur! İtalyanların yabancı adları İtalyancalaştırma merakı gülünç denebilecek boyutlara varır kimi kez. Örneğin Jean-Jacques Rousseau'ya, **Gian Giocomo Russo**, Descartes'a **Cartesio** denmeleri. Ama Eco'nun bu merakı paylaşmasına espriye çağıtmı doğrusu. Fransızları da ondan -öneğin- **Humbert Eco** diye söz etmeleri hoşuna gider miydi?"¹¹ -13

- Şemanın çizildiği paragraf; İtalyancalaştırılmış isimlere verilen örnekler ve yazarın Umberto Eco'nun adını fransızcalaştırması.

s.4

Uçan Kaçan Sözcüklerin Ardında - Şadan Karadeniz

Bir Çevirmenin Güncesi

"Dile getirilemeyen, kalemin ucuna gelip gelip geri dönenler bir yana, dile getirilebilen, yazıya dökülen sözcükler dile getirilemeyenleri de çağırıyor, ucundan kıysından sezdiriyor. *Kolera Günlerinde Aşk* bitti. Bir yılı aşkın bir çaba. Ardında buruk anılardan başka birşey bırakmaksızın geçip giden sevdalar uğruna bunca yürek acolan çekiyor, bunca zaman harcıyorsak, yarım yüzyıl süren bir sevdâ öyküsünü bir başka -bambaşka- dilde ölümsüz değilse bile kalıcı kılmak için harcadığım çabaya değer diye düşünüyorum. **Uçan kaçan sözcüklerin ardına düşmüşsem, yeniden kurmak için onları parçalayıp en ince ayrıntılarına indermişsem, anlamı olabildiğince doğru, olabildiğince güzel iletmek** içindi. Bütün bu çabaların sonunda, süreci yaşamamın anlatılmaz tadından, o olağanüstü serüven tadından öte, ne denli başkasının olsa da, belli bir gerçeklik katmanında benim, kendimin olan sözcüklerle bir iki kişiye olsun ulaşabildiğimi, gerektiği gibi ulaşabildiğimi görmek, zımsanmayacak bir mutluluk, diye düşünüyorum."¹⁴

- Muhtemelen kitabın adına da ilham olan, yazarın "uçan kaçan sözcüklerin ardına düşmesi" ile ilgili yazdığı kısım.

s.5

Akla gelenler

ölüm / pazarlama / sevgi

ölüm / pazarlama / **sevgi** eksikliği

Çirkinliğin Tarihi
Umberto Eco

öleceğini hatırla, memento mori, umut veren ilgisiz yan başlık

alıntı şema resim temsil
hayal mizah
sual

memento mori

Zincirlikuyu Mezarlığı (fotoğraf <https://foursquare.com>' adresinden)

Memento mori nedir?

Öleceğini hatırla demektir, ölümü hatırlatan şeylerdir.

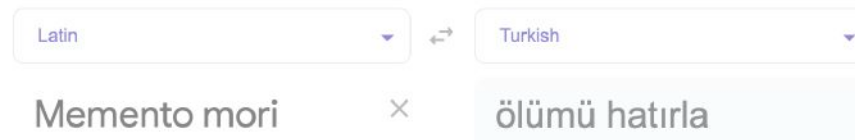
okuyacağınız sonraki sayfada

Umberto Eco *memento mori* için bir örnek verir.

Benzer bir şekilde bizde de

'her canlı ölümü tadacaktır'

ifadesi bir *memento mori*'dir, bize ölümü hatırlatır.

Çirkinliğin Tarihi - Umberto Eco

“4. Ölümün utkusu

Azizler mutluluk içinde ölümü beklerken, aynısı büyük günahkar kitleleri için söylenemezdi. Onları ölüm ânını huzurla kabullenmeye çağırmaktan çok, zamanında tövbe edebilsinler diye onlara bu geçişin her an olabileceğini hatırlatmak söz konusuydu. Bu yüzden, gerek sözlü vaazlar gerek insanların kutsal mekânlarda gördükleri tasvirler, ölümün yakın ve kaçınılmaz olduğunu hatırlatmak ve cehennem cezalarından korkuyu kalplere yerleştirmek amacını güdüyordu.

Bu konunun **Ortaçağ'da** (ama daha sonra da) özellikle derinden hissedilmesinin nedeni şuydu: Ortalama yaşam süresinin bizimkinden kısa olduğu, **insanların kıtlık ya da salgın hastalıklara kolayca yenik düştüğü ve neredeyse kalıcı bir savaş hali içinde yaşadığı dönemlerde ölüm**, günümüzde olduğundan çok daha fazla, **önüne geçilemez bir gerçeklik** olarak görünüyordu, çünkü **gençlik ve zindelik modellerinin pazarlandığı günümüzde**, ölümü unutmaya, gizlemeye, mezarlara havale etmeye, ancak dolaylı ifadelerle anmaya ya da **basit bir gösteri ögesine indirgeyip (bu sayede, kişi kendi ölümünü unutup başkasının ölümü üzerinden eğlenir) başımızdan savmaya zorlanıyoruz.**

Birçok dizi-resimde (Pisa'daki Camposanto'da olduğu gibi) ölümün utkusu kutlanır. Roma'da, savaştan zaferle dönen komutanların zafer alayı sırasında, atlı arabada törenle karşılanan komutanın yanında duran bir hizmetli, komutana sürekli olarak "**insan olduğunu hatırla**" sözünü yineliyordu, bir tür **memento mori** ("**öleceğini hatırla**") idi bu. Bu model üzerinden bir Utku Şiirleri edebiyatı doğar (örneğin bkz. Petrarca); bu edebiyatta her zaman her tür insani kendini beğenmişliğe, zamana ve üne üstün gelen ölümün zafer alayı da vardır. ” s. 62

utku: zafer

Yoksa bende de mi **sevgi** eksikliği var :)

- ▶ *Dönem dönem herkesin diline bazı ifadeler pelesenk olur; konfor alanı, bunda-şunda sevgi eksikliği var, o fazlalık var, şu eksiklik var vs. vs.*
- ▶ *Güzel şeyler daha çok hazırlayacağım, birilerini korkutmayayım derken; ilk yazdığım başlık **ölüm/pazarlama** olunca ben bile ürktüm (ki memento mori'den bahsedilince akla gelen resimleri koymadım bile). Sevgi kelimesini ekledim. Şimdi güzel oldu; başlık biraz yumuşadı :) ki pazarlama kelimesinin yanında o kadar da aykırı durmadı.*
- ▶ *Sevgi eksikliği de bir şekilde pazarlama içine giriyor gibi. O aşırı hassas insanlar dünyanın canına, doğanın canına mı okuyorlar? Yoksa çoğunlukla tam da karşıdakiler mi bunu yapan?*
- ▶ *Maruz kaldığımızda hoşlanmayacağımız şeyler var; örneğin Hayatın yüksek değerleri oyunu adlı içerikten; "Yalan söylemek, dürüst olmamak, haksızlık yapmak, sözünü tutmamak" hiç birimizin hoşuna gitmeyen davranışlar. Medyada bunlara ait haberler, çözümler, tartışma programları vs. ne kadar sıklıkla karşımıza çıkıyor? Dilimize pelesenk olacak kadar konuşuyor muyuz? Konuşmuyorsak neden konuşmuyoruz? Her şeyi sevgi eksikliğine bağladığımızda ve onları tartışarak 'çözdüğümüzde', dilimize pelesenk olduğunda dünya daha iyi bir yer oluyor mu? Olmuyorsa ??*

ana

hatlarıyla

akış

sayfa sayfa

Neler var

İçeriklerde neler olduğunu açıklamaya çalışmak sıkıntıya, hataya neden olabilir; hatta hata olmaması mümkün de değildir. Ancak özellikle bazı uzun içerikler için, takip etmeyi kolaylaştırmak amacıyla ana hatlarıyla; kimi zaman akışın verilmesi, kimi zaman sayfa sayfa olanları anlatmak faydalı olabilir. Yani burayı takip eden sayfalara göz atın, ancak hatalar, eksikler bulunabileceğini unutmayın. İster istemez bazı şeyleri ifade ederken yorum yapmış oluruz. Zaten olayın doğası gereği de yazıyı/yazarı tam anlamak, tam işaret ettiğine odaklanmak, yüzeyde gösterilen anlamın dışındaki görmek, aslında yazılanın tam tersinin kastedildiğini anlamak, birkaç anlam katmanının hepsini görmek ... vs. mümkün değildir. Ayrıca bilgimiz, deneyimlerimiz, zannettiklerimiz ... bizi sınırlar, nasıl/ne kadar anladığımıza da, anlattığımıza da sınır koyar.

Neler var - 1

s.1

- başlık

- kitaplar

- anahtar kelimeler

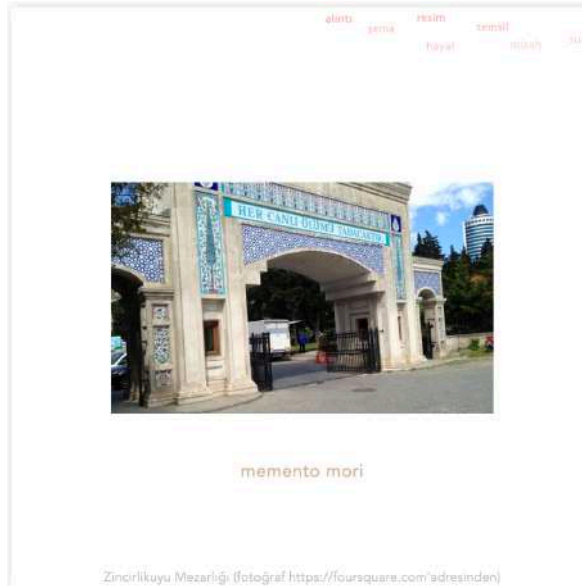
~ konu

- ▶ Çirkinliğin Tarihi adlı kitaptan ortaçağda ve günümüzde ölümün nasıl algılandığı
- ▶ *memento mori* ifadesinin neye karşılık geldiği ve bizden bir örneğin verilmesi

s.2

- öne çıkan

alıntı
şema
resim
hayal
mizah
temsil
sual

- ▶ Zincirlikuyu mezarlığının fotoğrafı

Neler var - 2

s.3

Memento mori nedir?

Öleceğini hatırla demektir, ölümü hatırlatan şeylerdir.
okuyacağınız sonraki sayfada

Umberto Eco *memento mori* için bir örnek verir.

Benzer bir şekilde bizde de

'her canlı ölümü tadacaktır'

ifadesi bir *memento mori*'dir, ölümü hatırlatır.

Like

Memento mori ölümü hatırla

► memento mori kelimesinin açıklaması

s.4

Çirkinliğin Tarihi - Umberto Eco

"4. Ölümün etkisi

Azılar mutsuzluk içinde ölümü beklerken, aynı büyü günahkar kitleleri için silyenemezdi. Onları ölüm için huzurla kabullenmeye çağırmaktan çok, zamanında töbe edebilsinler diye onlara bu geçişin her an olabileceğini hatırlatmak site konusuydu. Bu yüzden, gerek sözlü vaazlar gerek insanların kutsal mekânlarda gördükleri tasvirler, ölümün yökem ve kaçınılmaz olduğunu hatırlatmak ve cehennem cezalarından korkuyu kalplere yerleştirmek amaçlı güdüüyordu.

Bu konunun **Ortaçağ'da** (ama daha sonra da) özellikle derinden hissedilmesinin nedeni şuydu: Ortalama yaşam süresinin bizimkinden kısa olduğu, **insanların kıtlık ya da salgın hastalıklara kolayca yenik düştüğü ve neredeyse kalıcı bir savaş hali içinde yaşadığı dönemlerde ölüm, günümüzde olduğundan çok daha fazla, önüne geçilemez bir gerçeklik olarak görünüyordu, çünkü gençlik ve zindelik modellerinin pazarlandığı günümüzde, ölümü unutmaya, gözlemeye, mezarlara havale etmeye, ancak dolaylı ifadelerle anmaya ya da basit bir gösteri ögesine indirgeyip (bu sayede, kişi kendi ölümünü unutup başkasının ölümü üzerinden eşlenir) başımızdan savmaya zorlanıyoruz.**

Birçok dini-resimde (Pisa'daki Camposanto'da olduğu gibi) ölümün etkisi kutlanır. Roma'da, savaşın zafere dönen komutanları zafer alayı sırasında, etli arabada törenle karşılanan komutanın yanında duran bir hizmetli, komutana sürekli olarak **'insan olduğunu hatırla'** sözünü yineliyordu, bir tür **memento mori** ("öleceğini hatırla") idi bu. Bu model üzerinden bir Utku Şirleri edebiyatı doğar (ömeğin biz. Petrarca); bu edebiyatta her zaman her tür insani kendini beğenmişliğe, zamana ve öne üstün gelen ölümün zafer alayı da vardır." ^{11 12}

utku zafer

► Umberto Eco'ya ait kitaptan ilgili kısım

s.5

özdük / özemedik

alıntı

şema

resim

temsil

hayal

mizah

sual

"Yaşadığımız gerçekliğin, aslında gerçekliğin küçük bir parçasından başka bir şey olmadığını öğrenmekten -geçen yüzyılda olduğu gibi- daha zihin açıcı bir deneyim olabileceğini düşlemek zordur."

Buz Devri 2: Erime Başlıyor - Carlos Saldanha (2006)

Buzullar erimeye başlar, hayvanlar panik ve korku içindedir ... miskin Sid karakterinin bir an için her şeyin yoluna gireceği ile, erimeden/tehlikeden kurtulamayacağını ayaklarına değen su ile fark ettiği an arasında, güldüren kısa bir sahne olur.

Sid: yaşayacağız (*yaşıcaaz*) (Etrafını su sarmaya başlar) öleceğiz (*ölüceez*)

Sid: We're gonna live! [*Water rapidly rises around them.*] We're gonna die!

https://movies.fandom.com/wiki/Ice_Age:_The_Meltdown/Transcript

Sid: yaşayacağız (*yaşıcaaz*) (Etrafını su sarmaya başlar) yaşamayacağız (*yaşamıcaaz*)

gelecek zaman -> geçmiş zaman

ile

çözdük

hayatın anlamını, tüm cevapları, her bir şeyi bulduk

çözemedik

hayatın anlamını, tüm cevapları, her bir şeyi bulamadık

bu kötü bir şey olmasa gerek, hayat dediğimiz de bu !?

Genetik

Fizik

çözdük

hayatın anlamını, tüm cevapları, her bir şeyi bulduk

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

“Morgan'ın öğrencilerinden H. J. Muller'e göre **gen**, salt "kalıtımın temel birimi" değil, "**yaşamın temeli**" idi.⁷ Dolayısıyla, cevap bekleyen soru, zamanın diğer birçok genetikçisi gibi Muller için de can alıcı nitelikteydi: **Gen, ne tür bir varlıktır?** Belki bir tür kimyasal moleküldü, ama hangi tür? Neden yapılmıştı, büyüklüğü ne kadardı ve hepsinden önemlisi, gelişen bir organizmanın özelliklerini belirlemekle kalmayıp bunların kuşaktan kuşağa değişmeden sürmesini sağlayan **gizemli gücü nereden geliyordu?**” s. 17

“1975-2000 yılları arasındaki dönem pek çok açıdan geçtiğimiz yüzyılın en etkileyici (aynı zamanda en iyi duyurulmuş) ilerlemelerine sahne olmuştur ve bunların gerçekleşmesindeki en büyük pay, bir yandan 1970'lerin ortasında ortaya çıkan rekombinant DNA teknolojisine, öte yandan da **1990'da** başlatılan **İnsan Genom Projesi**'ne (Human Genome Project - HGP) aittir. Moleküler genetikteki inanılmaz ilerlemelere dayanan ve görevinin, salt insanın değil biyologların ilgilendiği diğer organizmaların genomlarının da sekanslanması olması nedeniyle bir anlamda yanlış adlandırılmış olan bu girişim, bize kim olduğumuzu açıklayacak olan genetik planı açığa çıkarmayı vaat etmiştir. Gerçekten de insanların geçtiğimiz yüzyıldaki bütün çabaları göz önüne alındığında, **insan genomunun tamamının taslağının yüzyılın bitimine yetişeceği duyurusundan daha dramatik bir doruk noktası düşünülemez.** Bu duyuru, en azından projenin temelindeki itici güçlerden biri olan kişinin kariyeri açısından bir doruk noktası oluşturuyordu: **Rota**, bizzat Watson'un ifadesiyle "ikili sarmal ile başlayıp **insan genomuna ulaşmak**"⁹ şeklindeydi.” s. 18

Fox Keller, E., 2004 (ilk basım 2000), Genin Yüzyılı, 1. Baskı, Metis Yayınları, Çev. Haluk Barışcan

Evrenin Dokusu - Brian Greene

“**Newton denklemleri** kütleçekimi kuvvetini kapsıyordu, ama klasik fiziğin yapısı elektriksel ve manyetik kuvvetleri de kapsayacak biçimde ancak **1860'ta İskoç bilim insanı James Clerk Maxwell tarafından genişletildi.** Bunu yapabilmek için Maxwell'in yeni denklemlere ihtiyacı vardı. Kullandığı matematiği tam olarak anlamak için daha yüksek düzeyde bir eğitim almış olmak gerekiyordu. Ama Maxwell'in yeni denklemleri, elektriksel ve manyetik olguları, Newton denklemlerinin hareketi açıkladığı kadar başarılı bir şekilde açıklıyordu. **1800'lerin sonuna doğru artık insan aklının gücünün, evrenin gizlerini çözebileceği açıkça görülmeye başlamıştı.**” s. 10

“Nitekim elektriğin ve manyetizmanın başarılı bir şekilde birleştirilmesiyle, **kuramsal fiziğin yakın bir zamanda tamamlanacağı** duygusu güçleniyordu. Kimileri fiziğin kısa bir zamanda artık tamamlanmış bir konu olacağını ve **fizik yasalarının kesin bir biçimde ortaya konacağı**nı düşünüyordu. Tanınmış deneysel fizikçi Albert Michelson 1894'te "En temel ilkelerden çoğunun kesin bir biçimde" belirlendiğini ifade etti ve "seçkin bir bilim insanının" -ki çoğu kimse bu kişinin İngiliz fizikçi Lord Kelvin olduğunu düşünür- artık **geriye sadece bazı sayıların ondalık basamakların daha net olarak belirlemenin kaldığını** söylediğinden söz etti. Kelvin'in kendisi de 1900'de ufukta "iki bulut" olduğunu, bunlardan birinin ışığın hareketinin özellikleri, değerininse cisimlerin ısıtılınca yaydığı ışınımın özellikleri olduğunu söyledi. Ama genel kanı, bunların da yakın bir zamanda kuşkusuz **incelenip çözülecek ufak ayrıntılar** olduğuydu.” ss. 10-11

Greene, B., 2011 (ilk basım 2011), Evrenin Dokusu, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Çev. Murat Alev

çözemedik

hayatın anlamını, tüm cevapları, her bir şeyi bulamadık

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

“(…) Tüm beklentilerin aksine bu başarılar, popüler imgelemde son derece güçlü bir yer edinmiş olan **bildik genetik determinizme destek vermekten çok meydan okurlar**. Bugün hem genel medyada hem de bilimsel yayınlarda genlerin sahip olduğu önem, genom bilimi (genomics) denen bu yeni bilimin yirminci yüzyıl genetiğinin zirvesini oluşturduğunu düşündürüyor insana. (...)”^{ss 19-20}

“Başarının bize alçakgönüllülüğü öğrettiği an, çok ender yaşanan ama aynı zamanda muhteşem bir andır ve bence yirminci yüzyılın sonuyla böyle bir anın içine girmiş bulunuyoruz. Gerçekten de sonuçta genom biliminin bize sağladığı yararların en büyüğünün bu alçakgönüllülük olduğu ortaya çıkabilir. Neredeyse elli yıldır **genetik enformasyonun moleküler temelini keşfetmekle "yaşamın sırrı"nı bulmuş olacağımız inancına sığınyorduk**; DNA'nın nükleotit sekansındaki mesajı bir çözebilsek, bir organizmayı o organizma yapan "program"ı anlayacağımızdan pek emindik. Cevabın da ne kadar basit görüldüğüne hayret ediyorduk. Ama bugün, işlevsel genom biliminin geliştirilmesi talebi, **genetik "enformasyon" ile biyolojik anlam arasındaki uçurumun aslında ne kadar derin olduğunun üstü kapalı bir biçimde kabullenilmesi** olarak geliyor kulağımıza en azından.

Böyle bir uçurumun varlığı elbette çok önceden sezilmişti ve bizi uyarmaya çalışan seslerin de çok nadir olarak duyulduğu söylenemezdi. Yine de derinliğinin farkına yeni yeni varıyor, **yaşamın sırlarının basitliğine değil karmaşıklığına hayret ediyoruz**. Yapısal genombiliminin bize kibirimizle yüzleşebilmek için muhtaç olduğumuz anlayışı, işin başındaki hayallerimizin sınırlarını aydınlatabilecek anlayışı kazandırmış olduğunu söyleyebiliriz.”^{ss. 21-22}

Fox Keller, E., 2004 (ilk basım 2000), Genin Yüzyılı, 1. Baskı, Metis Yayınları, Çev. Haluk Barışcan

Evrenin Dokusu - Brian Greene

“On yıl içinde her şey değişti. Tahmin edildiği gibi, Kelvin'in ortaya attığı iki problem ele alındı, ama hiç de ufak problemler olmadıkları ortaya çıktı. Her biri bir devrim başlattı ve gene **her biri doğa yasalarının yeni baştan yazılmasını gerektirdi**. Klasik uzay, zaman ve gerçeklik kavramları -yüzlerce yıl boyunca yalnızca işlerliğini korumakla kalmayan, aynı zamanda **dünyaya ilişkin sezgisel algılarımızı doğrulayan kavramlar- tamamen değişti**.”^{s. 11}

“Lord Kelvin'in sözünü ettiği ikinci aykırılık, **modern insan kavrayışının maruz kaldığı en büyük altüst oluşlardan biri olan kuantum devrimine** yol açtı. Ateş sönmeye yüz tutup duman dağıldığında klasik fiziğin cilası dökülmüş, altından yeni kuantum gerçekliğinin çatısı ortaya çıkmıştı.”^{s. 12}

“Evrenin gerçek doğasını görmemizi sağlamak her zaman fiziğin başlıca amaçlarından biri olmuştur. **Yaşadığımız gerçekliğin, aslında gerçekliğin küçük bir parçasından başka bir şey olmadığını öğrenmekten -geçen yüzyılda olduğu gibi- daha zihin açıcı bir deneyim olabileceğini düşlemek zordur**. Ama fiziğin aynı derecede önemli diğer bir görevi de, yaşadığımız gerçekliğin öğelerini açıklamaktır. Fiziğin tarihine hızlı bir bakış atarsak, bu görev sanki yerine getirilmiş, sanki sıradan deneyimler fizikteki yirminci yüzyıl öncesi ilerlemeler tarafından ele alınmış gibi gelebilir. Bir dereceye kadar bu doğrudur. Ama gündelik deneyimler söz konusu olduğunda bile tam bir kavrayıştan çok uzağız, tam olarak açıklayamadığımız sıradan deneyimlerin özellikleri arasında, modern fiziğin henüz çözülmemiş en derin gizlerinden biri -Britanyalı büyük fizikçi Sir Arthur Eddington'un zamanın oku olarak adlandırdığı giz-yer alır.”^{s. 15}

Greene, B., 2011 (ilk basım 2011), Evrenin Dokusu, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Çev. Murat Alev

Genetik

Fizik

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

Evrenin Dokusu - Brian Greene

Gelecek sayfalarda ilgili diğer paragraflarla birlikte alıntılanan kısımları bulabilirsiniz.

Bu kitabın dili biraz zor olduğundan türkçesi ile beraber verilmiştir. Yeni baskısı olmayan bu kitabın aynı çeviri ile basımı tekrar yapılırsa çok çok güzel olurdu.

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

1 / 6

“Morgan'ın öğrencilerinden H. J. Muller'e göre **gen**, salt "kalıtımın temel birimi" değil, "**yaşamın temeli**" idi.⁷ Dolayısıyla, cevap bekleyen soru, zamanın diğer birçok genetikçisi gibi Muller için de can alıcı nitelikteydi: **Gen, ne tür bir varlıktır?** Belki bir tür kimyasal moleküldü, ama hangi tür? Neden yapılmıştı, büyüklüğü ne kadardı ve hepsinden önemlisi, gelişen bir organizmanın özelliklerini belirlemekle kalmayıp bunların kuşaktan kuşağa değişmeden sürmesini sağlayan **gizemli gücü nereden geliyordu?**” s. 17

“Yirminci yüzyılın ilk kırk yılında genetikte sürekli ve birikime yönelik bir gelişim gözlenmişti ama bu, bahsi geçen türden temel soruların cevaplanmasına fazla bir katkıda bulunamamıştı. Genlerin nelerden oluştuğu sorusunun cevabı, 1943'te Avery, MacLeod ve McCarty'nin, bakterilerde biyolojik özgülüğün taşıyıcısının DNA olduğunu saptaması ile belirmeye başladı. Genlerin ne iş gördüğüne ilişkin ilk ipucunu da yaklaşık aynı zamanlarda George Beadle ve Edward Tatum'un geliştirdikleri "**bir gen-bir enzim**" varsayımı sağladı. Ancak genlerin gerçek moleküller olmakla kalmayıp **deoksiribonükleik asitten daha esrarengiz bir şeyden oluşmadıklarına** biyologları ikna eden şey, James D. Watson ve Francis Crick'in 1953 yılında zafer edasıyla yayımladıkları makaleleri olmuştur.⁸ Dolayısıyla yüzyılın ortalarında gen, maddi gerçekliğine ilişkin tüm şüpheleri geride bırakmış ve biyolojiyi bütünleştirebilecek temel kavram haline gelme yolunda ilerlemeye başlamıştı. Dahası, genetik maddenin DNA olduğunun saptanmasıyla, klasik genetiğin tekniklerinin yerlerini moleküler genetiğin güçlü tekniklerine bıraktığı yeni bir analiz çağı başlamıştır. Bunun ardından ortaya çıkan gelişme bilindiği gibi olağanüstü olmuştur ve hızlanarak devam etmektedir.” ss. 17-18

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

2 / 6

“1975-2000 yılları arasındaki dönem pek çok açıdan geçtiğimiz yüzyılın en etkileyici (aynı zamanda en iyi duyurulmuş) ilerlemelerine sahne olmuştur ve bunların gerçekleşmesindeki en büyük pay, bir yandan 1970'lerin ortasında ortaya çıkan rekombinant DNA teknolojisine, öte yandan da 1990'da başlatılan İnsan Genom Projesi'ne (Human Genome Project - HGP) aittir. Moleküler genetikteki inanılmaz ilerlemelere dayanan ve görevinin, salt insanın değil biyologların ilgilendiği diğer organizmaların genomlarının da **sekanslanması** olması nedeniyle bir anlamda yanlış adlandırılmış olan bu girişim, bize kim olduğumuzu açıklayacak olan genetik planı açığa çıkarmayı vaat etmiştir. Gerçekten de insanların geçtiğimiz yüzyıldaki bütün çabaları göz önüne alındığında, **insan genomunun tamamının taslağının yüzyılın bitimine yetişeceği** duyurusundan daha dramatik bir **doruk noktası düşünülemez**. Bu duyuru, en azından projenin temelindeki itici güçlerden biri olan kişinin kariyeri açısından bir doruk noktası oluşturuyordu: **Rota**, bizzat Watson'un ifadesiyle "ikili sarmal ile başlayıp **insan genomuna ulaşmak**"⁹ şeklindeydi.” s. 18

sekanslanma:

DNA sequencing = DNA dizileme = **Sekanslanma** (DNA üzerindeki A-Adenin, T-Timin ... 'nin sıralamasını belirleme)

- **elma** : bu kelimedede **e** harfi, sonra **l** harfi, sonra **m** ve sonra da **a** harfi gelir gibi. Sonra da buna meyve deriz. Yeriz.
- DNA üzerindeki A,T, ... gibi moleküllerin sıralamasını da deneysel yöntemlerle buluruz. Sonra da şu şu enzim için gereklidir, vücutta şu şu işi görecek proteini kodlama da kullanılır deriz. Tanı/tedavi/öngörme/... için kullanırız.

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

3 / 6

“Kitabımın amacı, bu projenin başarılarının biyolojik düşünce üzerindeki şaşırtıcı etkilerine hak ettikleri değeri vermektir. Tüm beklentilerin aksine bu başarılar, popüler imgelemde son derece güçlü bir yer edinmiş olan **bildik genetik determinizme destek vermekten çok meydan okurlar**. Bugün hem genel medyada hem de bilimsel yayınlarda genlerin sahip olduğu önem, genom bilimi (genomics) denen bu yeni bilimin yirminci yüzyıl genetiğinin zirvesini oluşturduğunu düşündürüyor insana. Ancak hayalgücümüzü bunca etkileyen bu başarılar, bir yandan da asıl itici güçlerini, gen kavramını, kökten baltalamıştır. HGP' nin hedeflerinin gerçekleşmesi yakınlaştıkça, biyologlar bunların bir sona değil, biyolojide yeni bir çağın başlangıcına işaret ettiğini fark etmeye başlamışlardır. Craig Stephens şöyle yazar: "En basitinden bir genomda bile sadece sekansa bakmak, çok sayıdaki kodlayıcı bölgenin kesin işlevlerini kuşkuya yer bırakmaksızın kestirmeye yetmez!" Bu nedenle de, Stephens'e göre "genom analizi çağı, deneysel biyoloji için sonun başlangıcını değil, yepyeni bir başlangıcı temsil eder." ¹¹ ss. 19-20

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

4 / 6

“Genom bilimindeki ilerlemelerin, birçok biyoloğun genler ve genetik hakkındaki, hatta bizzat genom projesinin anlamı konusundaki düşüncelerini nasıl dönüştürmeye başlamış olduğunu görmek için projenin hangi beklentilerle yola çıkmış olduğunu hatırlamak yerinde olacaktır. On küsur yıl önce birçok biyolog, sadece sekansı bilmekle, biyolojik işlevi anlamak için gerekli her şeyi elde etmiş olacağımıza inanıyordu. Walter Gilbert "Kutsal Kupa" hayalini (Vision of the Grail) şöyle dile getirmişti: "Sekanstaki üç milyar baz, tek bir kompakt diske (CD) kayıt edilebilecek ve günün birinde herhangi biri cebinden bir CD çıkarıp 'İşte bu bir insan; bu, benim!' diyebilecektir."¹² Bugün hemen hemen hiç kimse böyle kışkırtıcı bir iddiada bulunmaya kalkışmayacaktır. Sekansın bilinmesinin biyolojik işlevi anlamaya yeteceği düşüncesi moleküler biyologlar arasında bile şüphe götürür hale gelmiştir ve bu da esas olarak genom araştırmalarındaki giderek artan karmaşıklığın bir sonucudur. Moleküler genetikçi William Gelbart'ın önerisi şöyle: "İnsan genom sekansını 'Rosetta Stone'* yerine, bir Minoa sarayında bulunup şimdiye kadar deşifre edilememiş kabartma karakterler içeren 'Phaestos Diski'ne benzetmek daha uygun olabilir... sonuçta, işlev açısından bakılacak olursa, genom sekansındaki A'ları T'leri, G'leri ve C'leri anlamak konusunda tam bir cahiliz."¹³ s. 20

* **Rosetta Stone**: 1799'da Mısır'da bulunan ve hiyerogliflerin anlaşılmasına büyük katkıda bulunan yazıt.

*'Son İmparatorluk Osmanlı' adlı içerikte, aşağıda ilgili ifadesini de gördüğümüz kısımda Jean-François Champollion'un Mısır hiyerogliflerini çözmesini sağlayan yazıt da bu **Rosetta Stone**'dur.*

Ne zaman ki 19. yüzyıl başında, Jean-François Champollion hiyeroglifi çözdü, o zaman birdenbire üstümüze böyle **bir gül çuvalı gibi** o medeniyetin hare ve kokusu yayılmaya başladı. Hala bugün bile bu muhteşem sarhoşluğun altından kalkamıyoruz."^{ss. 22-23}

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

5 / 6

“Başarının bize alçakgönüllülüğü öğrettiği an, çok ender yaşanan ama aynı zamanda muhteşem bir andır ve bence yirminci yüzyılın sonuyla böyle bir anın içine girmiş bulunuyoruz. Gerçekten de sonuçta genom biliminin bize sağladığı yararların en büyüğünün bu alçakgönüllülük olduğu ortaya çıkabilir. Neredeyse elli yıldır **genetik enformasyonun moleküler temelini keşfetmekle "yaşamın sırrı"nı bulmuş olacağımız inancına sığınuyorduk; DNA'nın nükleotit sekansındaki mesajı bir çözebilsek, bir organizmayı o organizma yapan "program"ı anlayacağımızdan pek emindik.** Cevabın da ne kadar basit görüldüğüne hayret ediyorduk. Ama bugün, işlevsel genom biliminin geliştirilmesi talebi, **genetik "enformasyon" ile biyolojik anlam arasındaki uçurumun aslında ne kadar derin olduğunun üstü kapalı bir biçimde kabullenilmesi** olarak geliyor kulağımıza en azından.

Böyle bir uçurumun varlığı elbette çok önceden sezilmişti ve bizi uyarmaya çalışan seslerin de çok nadir olarak duyulduğu söylenemezdi. Yine de derinliğinin farkına yeni yeni varıyor, **yaşamın sırlarının basitliğine değil karmaşıklığına hayret ediyoruz.** Yapısal genombiliminin bize kibirimizle yüzleşebilmek için muhtaç olduğumuz anlayışı, işin başındaki hayallerimizin sınırlarını aydınlayabilecek anlayışı kazandırmış olduğunu söyleyebiliriz.” ss. 21-22

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

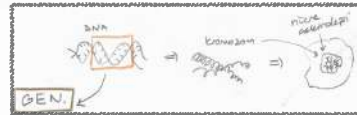
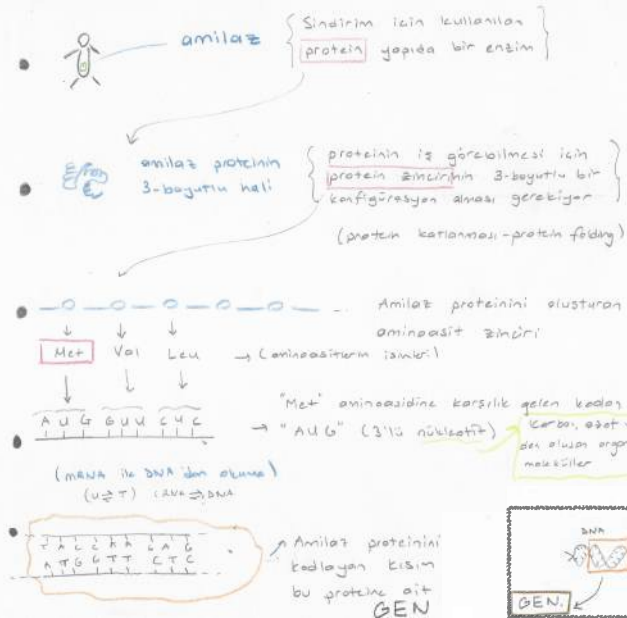
6 / 6

“ (...) Popüler basın henüz farkına varmamış olsa da, bugün en ön saflarda çalışan araştırmacıların giderek artan bir bölümü, biyolojik yapı ve işleve ilişkin temel açıklayıcı kavram olarak genin sahip olduğu özel konumu, yirmi birinci yüzyıldan ziyade yirminci yüzyıla ait bir özellik olarak görmektedir. Peki **gen**in yerini ne alacak? Aslına bakılırsa, **basitlik ve cazibe** açısından dan bununla karşılaştırılabilecek açıklayıcı bir çerçeve sunmak biyolojiye bir daha nasip olabilecek mi diye de sorabiliriz.” s. 23

Bu kısım, soldaki basit bir **gen** şemasını da içeren, 'atom/bayt/gen' başlıklı içerikte de, aşağıdaki ifade ile geçmiştir.

İkinci sayfada bahsettiğimiz, 2000 yılında yazılan kitapta, **gen** hakkında Evelyn Fox Keller şöyle der:

“Aslına bakılırsa, basitlik ve cazibe açısından bununla karşılaştırılabilecek açıklayıcı bir çerçeve sunmak biyolojiye bir daha nasip olabilecek mi diye de sorabiliriz.” s. 23

Evrenin Dokusu - Brian Greene

The Fabric of the Cosmos

Evrenin Dokusu - Brian Greene

1 / 4

“Görelî Gerçeklik

Newton denklemleri kütleçekimi kuvvetini kapsıyordu, ama klasik fiziğin yapısı elektriksel ve manyetik kuvvetleri de kapsayacak biçimde ancak 1860'ta İskoç bilim insanı James Clerk Maxwell tarafından genişletildi. Bunu yapabilmek için Maxwell'in yeni denklemlere ihtiyacı vardı. Kullandığı matematiği tam olarak anlamak için daha yüksek düzeyde bir eğitim almış olmak gerekiyordu. Ama Maxwell'in yeni denklemleri, elektriksel ve manyetik olguları, Newton denklemlerinin hareketi açıkladığı kadar başarılı bir şekilde açıklıyordu. 1800'lerin sonuna doğru artık insan aklının gücünün, evrenin gizlerini çözebileceği açıkça görülmeye başlamıştı.” s. 10

The Fabric of the Cosmos - Brian Greene

“Relativistic Reality

Newton had included the force of gravity in his equations, but it was not until the 1860s that the Scottish scientist James Clerk Maxwell extended the framework of classical physics to take account of electrical and magnetic forces. Maxwell needed additional equations to do so and the mathematics he employed required a higher level of training to grasp fully. But his new equations were every bit as successful at explaining electrical and magnetic phenomena as Newton's were at describing motion. By the late 1800s, it was evident that the universe's secrets were proving no match for the power of human intellectual might.” ss. 8-9

Evrenin Dokusu - Brian Greene

2 / 4

“Nitekim elektriğin ve manyetizmanın başarılı bir şekilde birleştirilmesiyle, kuramsal fiziğin yakın bir zamanda tamamlanacağı duygusu güçleniyordu. Kimileri fiziğin kısa bir zamanda artık tamamlanmış bir konu olacağını ve fizik yasalarının kesin bir biçimde ortaya konacağını düşünüyordu. Tanınmış deneysel fizikçi Albert Michelson 1894'te "En temel ilkelerden çoğunun kesin bir biçimde" belirlendiğini ifade etti ve "seçkin bir bilim insanının" -ki çoğu kimse bu kişinin İngiliz fizikçi Lord Kelvin olduğunu düşünür- artık **geriye sadece bazı sayıların ondalık basamakların daha net olarak belirlemenin kaldığını** söylediğinden söz etti. Kelvin'in kendisi de 1900'de ufukta "iki bulut" olduğunu, bunlardan birinin ışığın hareketinin özellikleri, değerininse cisimlerin ısıtılınca yaydığı ışınımın özellikleri olduğunu söyledi. Ama genel kanı, bunların da yakın bir zamanda kuşkusuz incelenip çözülecek ufak ayrıntılar olduğuydu. ” ss. 10-11

The Fabric of the Cosmos - Brian Greene

“Indeed, with the successful incorporation of electricity and magnetism, there was a growing sense that theoretical physics would soon be complete. Physics, some suggested, was rapidly becoming a finished subject and its laws would shortly be chiseled in stone. In 1894, the renowned experimental physicist Albert Michelson remarked that "most of the grand underlying principles have been firmly established" and he quoted an "eminent scientist"—most believe it was the British physicist Lord Kelvin—as saying that all that remained were details of determining some numbers to a greater number of decimal places.¹ In 1900, Kelvin himself did note that "two clouds" were hovering on the horizon, one to do with properties of light's motion and the other with aspects of the radiation objects emit when heated,² but there was a general feeling that **these were mere details, which, no doubt, would soon be addressed.** ” s. 9

Greene, B., 2011 (ilk basım 2004), Evrenin Dokusu, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Çev. Murat Alev

Greene, B., 2004 (ilk basım 2004), The Fabric of the Cosmos, Random House

Evrenin Dokusu - Brian Greene

3 / 4

“On yıl içinde her şey değişti. Tahmin edildiği gibi, Kelvin'in ortaya attığı iki problem ele alındı, ama hiç de ufak problemler olmadıkları ortaya çıktı. Her biri bir devrim başlattı ve gene her biri **doğa yasalarının yeni baştan yazılmasını gerektirdi**. Klasik uzay, zaman ve gerçeklik kavramları -yüzlerce yıl boyunca yalnızca işlerliğini korumakla kalmayan, aynı zamanda dünyaya ilişkin sezgisel algılarımızı doğrulayan kavramlar- tamamen değişti.” s. 11

“Kuantum Gerçekliği

Lord Kelvin'in sözünü ettiği ikinci aykırılık, modern insan kavrayışının maruz kaldığı en büyük altüst oluşlardan biri olan kuantum devrimine yol açtı. Ateş sönmeye yüz tutup duman dağıldığında klasik fiziğin cilası dökülmüş, altından yeni kuantum gerçekliğinin çatısı ortaya çıkmıştı.” s. 12

The Fabric of the Cosmos - Brian Greene

“Within a decade, everything changed. As anticipated, the two problems Kelvin had raised were promptly addressed, but they proved anything but minor. Each ignited a revolution, and each **required a fundamental rewriting of nature's laws**. The classical conceptions of space, time, and reality—the ones that for hundreds of years had not only worked but also concisely expressed our intuitive sense of the world—were overthrown.” s. 9

“Quantum Reality

The second anomaly to which Lord Kelvin referred led to the quantum revolution, one of the greatest upheavals to which modern human understanding has ever been subjected. By the time the fires subsided and the smoke cleared, the veneer of classical physics had been singed off the newly emerging framework of quantum reality.” s. 10

Evrenin Dokusu - Brian Greene

4 / 4

“Kozmolojik Gerçeklik

Evrenin gerçek doğasını görmemizi sağlamak her zaman fiziğin başlıca amaçlarından biri olmuştur. Yaşadığımız gerçeğin, aslında gerçeğin küçük bir parçasından başka bir şey olmadığını öğrenmekten -geçen yüzyılda olduğu gibi- daha zihin açıcı bir deneyim olabileceğini düşlemek zordur. Ama fiziğin aynı derecede önemli diğer bir görevi de, yaşadığımız gerçeğin öğelerini açıklamaktır. Fiziğin tarihine hızlı bir bakış atarsak, bu görev sanki yerine getirilmiş, sanki sıradan deneyimler fizikteki yirminci yüzyıl öncesi ilerlemeler tarafından ele alınmış gibi gelebilir. Bir dereceye kadar bu doğrudur. Ama gündelik deneyimler söz konusu olduğunda bile tam bir kavrayıştan çok uzağız, tam olarak açıklayamadığımız sıradan deneyimlerin özellikleri arasında, modern fiziğin henüz çözülmemiş en derin gizlerinden biri -Britanyalı büyük fizikçi Sir Arthur Eddington'un zamanın oku olarak adlandırdığı giz-yer alır.” s. 15

dünya hala yerinde kalmış olursa, önümüzdeki yüzyıllarda olacak olan veya olması gereken de bu sanki

The Fabric of the Cosmos - Brian Greene

“Cosmological Reality

To open our eyes to the true nature of the universe has always been one of physics' primary purposes. It's hard to imagine a more mind-stretching experience than learning, as we have over the last century, that the reality we experience is but a glimmer of the reality that is. But physics also has the equally important charge of explaining the elements of reality that we actually do experience. From our rapid march through the history of physics, it might seem as if this has already been achieved, as if ordinary experience is addressed by pre-twentieth-century advances in physics. To some extent, this is true. But even when it comes to the everyday, we are far from a full understanding. And among the features of common experience that have resisted complete explanation is one that taps into one of Roads to Reality the deepest unresolved mysteries in modern physics —the mystery that the great British physicist Sir Arthur Eddington called the arrow of time.⁴ » ss. 12-13

Greene, B., 2011 (ilk basım 2004), Evrenin Dokusu, Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Çev. Murat Alev

Greene, B., 2004 (ilk basım 2004), The Fabric of the Cosmos, Random House

ana

hatlarıyla

akış

sayfa sayfa

Neler var

İçeriklerde neler olduğunu açıklamaya çalışmak sıkıntıya, hataya neden olabilir; hatta hata olmaması mümkün de değildir. Ancak özellikle bazı uzun içerikler için, takip etmeyi kolaylaştırmak amacıyla ana hatlarıyla; kimi zaman akışın verilmesi, kimi zaman sayfa sayfa olanları anlatmak faydalı olabilir. Yani burayı takip eden sayfalara göz atın, ancak hatalar, eksikler bulunabileceğini unutmayın. İster istemez bazı şeyleri ifade ederken yorum yapmış oluruz. Zaten olayın doğası gereği de yazıyı/yazarı tam anlamak, tam işaret ettiğine odaklanmak, yüzeyde gösterilen anlamın dışındaki görmek, aslında yazılanın tam tersinin kastedildiğini anlamak, birkaç anlam katmanının hepsini görmek ... vs. mümkün değildir. Ayrıca bilgimiz, deneyimlerimiz, zannettiklerimiz ... bizi sınırlar, nasıl/ne kadar anladığımıza da, anlattığımıza da sınır koyar.

Neler var - 1

s.1

- başlık

- kitaplar

- anahtar kelimeler

~ konu

- Bilimde (belki de tüm disiplinlerde),
 - anlamamanın, çözmenin, fark etmenin sürekli bir uğraş olduğunu,
 - yeni ve farklı bakış açıları ile daha iyi cevaplar bulabileceğimizi,
 - kimi zaman da tahminimizin veya algımızın ötesinde karmaşık cevaplarla karşı karşıya kaldığımız süreçleri, gösterebilecek iki kitaptan örnekler

s.2

- öne çıkan

alıntı
şema
resim
hayal
mizah
temsil
sual

- Brian Greene'in *Evrenin Dokusu* adlı kitabından alıntı

Neler var - 2

s.3

Buz Devri 2: Erime Başlıyor - Carlos Saldanha (2006)

Buzullar erimeye başlar, hayvanlar panik ve korku içindedir ... miskin Sid karakterinin bir an için her şeyin yoluna gireceği ile, erimeden/tehlikeden kurtulamayacağını ayaklarına değen su ile fark ettiği an arasında, güldüren kısa bir sahne olur.

Sid: yaşayacağız (*yaşayacağız*) (Etrafını su sarmaya başlar) **öleceğiz** (*öleceğiz*)

Sid: We're gonna live! [*Water rapidly rises around them.*] **We're gonna die!**

https://www.youtube.com/watch?v=UgE_7mWbW8

Sid: yaşayacağız (*yaşayacağız*) (Etrafını su sarmaya başlar) **yaşamayacağız** (*yaşamayacağız*)

gelecek zaman -> geçmiş zaman

ife

- Bir an bu işi hallettik dediğimizde aslında hallolmadığını; hoş bir örnekle, *Buz Devri 2* filminden kısa bir sahne ile görmek

ss.4-5

çözdük

hayatın anlamını, tüm cevapları, her bir şeyi bulduk

çözemedik

hayatın anlamını, tüm cevapları, her bir şeyi bulduk

bu kötü bir şey olmasa gerek, hayat dediğimiz de b

Genetik **Fizik**

- Benzer bir mizahın bilim için oluşturulması ve bahsedilecek kitaplara doğru algıyı yönlendirme

Neler var - 3

ss.6-9

çözdük

hayatın anlamını, tüm cevapları, her bir şeyi bulduk

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

"Hayatın anlamını bulduk, tüm cevapları, her bir şeyi bulduk"

"Hayatın anlamını bulduk, tüm cevapları, her bir şeyi bulduk"

Evrenin Dokusu - Brian Greene

"Hayatın anlamını bulduk, tüm cevapları, her bir şeyi bulduk"

"Hayatın anlamını bulduk, tüm cevapları, her bir şeyi bulduk"

çözemedik

hayatın anlamını, tüm cevapları, her bir şeyi bulamadık

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

"Hayatın anlamını bulduk, tüm cevapları, her bir şeyi bulamadık"

"Hayatın anlamını bulduk, tüm cevapları, her bir şeyi bulamadık"

Evrenin Dokusu - Brian Greene

"Hayatın anlamını bulduk, tüm cevapları, her bir şeyi bulamadık"

"Hayatın anlamını bulduk, tüm cevapları, her bir şeyi bulamadık"

- ▶ İki disiplinden, iki kitaptan
- her şeyi anladık, çözdük, sona geldik
- her şeyi anlamadık, çözemedik, daha baştayız

'ı öne çıkaran ifadelerle kısa bakış

s.10

- ▶ Öne çıkan bu ifadelerin ve ilgili diğer kısımların, sonrasında geldiği sayfa

Genetik

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

Fizik

Evrenin Dokusu - Brian Greene

Gelecek sayfalarda ilgili diğer paragraflarla birlikte alıntılanan kısımları bulabilirsiniz.

Bu kitabın dili biraz zor olduğundan dolayı bu konuda yardımcı olmak için bu kitabın ilgili bölümlerini okuyabilirsiniz. Bu kitabın dili biraz zor olduğundan dolayı bu konuda yardımcı olmak için bu kitabın ilgili bölümlerini okuyabilirsiniz.

Neler var - 4

ss.11-17

Genin Yüzyılı - Evelyn Fox Keller

- ▶ *Genin Yüzyılı* kitabından alıntılar

ss.18-22

Evrenin Dokusu - Brian Greene

The Fabric of the Cosmos

- ▶ *Evrenin Dokusu* kitabından alıntılar

Çember

Döner Çemberler*

Felsefenin Öyküsü Will Durant

A History of Western Philosophy Bertrand Russell

İlkçağ ve Ortaçağ Felsefe Tarihi Ernst von Aster

Sanata Giriş Selçuk Mülayim

Bu Ülke Cemil Meriç

Grek Felsefesi Tarihi Eduard Zeller

The Tao of Physics Fritjof Capra

Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık Murat Gülsoy

Doğru Türkçe Şiar Yalçın

“Bu bir **çember** dünyasıdır.”^{s. 84}

Felsefenin Öyküsü - Will Durant

Aristo (Aristoteles)

MÖ 384 - 322

“Bütün bu nedenler yüzünden Aristo’nun astronomisi, kendinden öncekilerden pek fazla ileri gitmiyor. Sözgelisi, Pitagoras’ın, güneş sistemimizin merkezi olduğu görüşüne katılmıyor. O şerefi yeryüzüne yakıştırma yoluna gidiyor. Ama meteoroloji üzerine yazdığı küçük eseri parlak gözlemlerle dolu. **Sadece düşünceye dayanan açıklamaları bile aydınlatıcı ateşler saçıyor.** “Bu bir **çember dünyasıdır,**” diyor. Güneş durmadan denizi buharlaştırıyor, ırmakları ve pınarları kurutuyor ve sonunda sınırsız ummanı çıplak bir kaya hâline getiriyor; öte yandan göğe çıkan ve ırmaklar denizleri oluşturuyor yeniden. Her yerde, gözle görülmeyen **etkin bir değişiklik sürüp gidiyor,** Mısır, “Nil’in eseridir,” binlerce yüzyıl kalıntılarının ürünüdür. Bir yandan deniz karaya sokulmak isterken, öte yandan kara parçaları, çekingen bir şekilde denize doğru uzanıyor. Yeni kıtalar ve denizler meydana geliyor. Eski denizlerle kara parçaları kayboluyor ve dünyanın bütün yüzü, bir büyük gelişim ve çözülüm hâlinde değişiyor, değişiyor. Bazen bu geniş olaylar birdenbire oluyor ve uygarlığı, hatta hayatın jeolojik ve maddi temelini yıkıyor. Büyük doğal afetler yeryüzünü zaman zaman çıplak bırakmış, insanı başlangıcına geri getirmiştir. Sisyphus* olayı gibi, uygarlık en son noktasına eriştikten sonra barbarlığa dönmüş, her şeyi bir kalemde silip yeniden işe başlamıştır. Böylece, aynı buluşlar ve keşifler, hemen hemen **“sonsuz tekrarlanış”** hâlindeki birbirini izleyen uygarlıklarda yeniden ortaya çıkmış, ağır iktisadi ve kültürel birikimin aynı **“karanlık-çağları”,** öğrenim, bilim ve sanatın aynı **“yeniden-doğuşları”** yer almıştır. Halk arasında yaşayan bazı masalların eski kültürlerden kalma, belli belirsiz gelenekler olduğunda kuşku yoktu. Böylece insanın hikayesi **kısır bir döngü** içinde sürüp gitmektedir; çünkü kendisini taşıyan yeryüzüne hala egemen olamamıştır.” ss. 83-84

* [Gerçekler](#) adlı dosyadan da bu olay/karakter hakkındaki bazı alıntılara ulaşabilirsiniz.

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

Empedocles

MÖ 494 - 434

“I come now to his cosmology. It was he, as already mentioned, who established earth, air, fire, and water as the four elements. (though the word 'element' was not used by him). Each of these was everlasting, but they could be mixed in different proportions and thus produce the changing complex substances that we find in the world. They were **combined by Love** and **separated by Strife**. Love and Strife were, for Empedocles, primitive substances on a level with earth, air, fire, and water. **There were periods when Love was in the ascendant, and others when Strife was the stronger.** There had been a golden age when Love was completely victorious. In that age, men worshipped only the Cyprian Aphrodite (fr. 128). The changes in the world are not governed by any purpose, but only by Chance and Necessity. **There is a cycle:** when the elements have been thoroughly mixed by Love, Strife gradually sorts them out again; when Strife has separated them, Love gradually reunites them. Thus every compound substance is temporary; only the elements, together with Love and Strife, are everlasting.

~ sevgi
~ çatışma

~ sürekli
ebediyen

(...)

Empedocles held that the material world is a here; that in the Golden Age Strife was outside and Love inside; then, gradually, Strife entered and Love was expelled, until, at the worst, Strife will be wholly within and Love wholly without the sphere. Then -though for what reason is not clear- an opposite movement begins, until the Golden Age returns, but not for ever. **The whole cycle is then repeated.** One might have supposed that either extreme could be stable, but that is not the view of Empedocles. He wished to explain motion while taking account of the arguments of Parmenides, and he had no wish to arrive, at any stage, at an unchanging universe.” ss. 72-73

İlkçağ ve Ortaçağ Felsefe Tarihi - Ernst von Aster

Hesiod

MÖ 750 - 650

“Yukardaki sözü edilen görüşün Yunandaki ilk temsilcisi şair Hesiod (M.Ö. 800 ya da 700)'dur. Sonradan Empedokles bu görüşe katılmıştır. O da başlangıçta insanların mutlu bir yaşam sürdürdüklerine inanır. Hesiod'a göre insanlar **altın dönemde** basit ve tekdüze bir yaşam sürdürdüler, fakat buna rağmen çok mutluydular. Bu mutluluk döneminde henüz çelişme ve savaş yoktu. İnsanların başkalarına baskısı da söz konusu değildi. Bu dönem, insanlar arasında tam bir sessizliğin hüküm sürdüğü, doğa nimetlerinden rahatlıkla yararlanıldığı altın bir dönemdir. Hesiod'a göre, bu başlangıç dönemi, tam anlamıyla bir **barış** ve **huzur** dönemidir. Demokrit ise bu ilk dönemin bir sıkıntı ve çaresizlik donemi olduğuna inanır. Hesiod'a göre, İnsanın en tehlikeli buluşu ve icadı olan para, yani servetin ortaya çıkması, insanların güçlü-güçsüz diye iki sınıfa ayrılmasına neden olmuştur. Altın dönem sona ermiş, **demir dönemi** yani **çekişme** ve **kavga** dönemi başlamıştır. Bundan sonra insanlar arasında para, servet, güç uğruna bir çekişme başlamıştır. Böylece adaletin bulunmadığı, bir baskı, bir zorlama dönemi yaşanır oldu. Fakat zamanla insanda ilk duruma geri dönme, o mutlu dönemi yeniden yaşama isteği doğdu. İnsanlık, şimdi yaşadığı kötü koşullardan kurtularak ilk mutlu döneme dönebilme tutkusunu sürekli içinde taşıdı. Hesiod'un bu görüşü, Demokrit'in gelişme görüşü ile çatışır. Demokrit'e göre insanlık tarihi, sürekli bir gelişimdir. İnsan, tarihinin akışı içinde, başlangıçtaki hayvan yaşamından sürekli uzaklaşarak daha iyi bir yaşama kavuşmuştur. Hesiod'a göre tarih, sürekli bir **dönüşüm** hareketidir. Yani tarih, altın dönemden başlayarak demir döneminden geçtikten sonra yeniden altın dönemine **dönen bir yol** izler. Empedokles bu altın dönemi pek parlak, pek hayalci bir biçimde canlandırır: Bu dönemde insanlarla hayvanlar arasında bile düşmanlık yoktu, doğa canlılara nimetlerini bol bol sunuyordu. Tarihin akışıyla ilgili birbiriyle çatışan bu iki görüşe, felsefe tarihinin akışı içinde sık sık rastlayacağız. Bunu doğrulamak için büyük bir sıçrama yaparak XVIII. yüzyıla bir göz atalım.” ss. 137-138

Sanata Giriş - Selçuk Mülayim

“En eski çağlardan beri gökyüzü cisimleri insanın ilgisini çekmiş, özellikle güneşin resmi kullanılmıştır. Bir **daire** şekliyle anlatılmak istenen şey herhalde ve öncelikle gökyüzünün en büyük ışık kaynağı, mevsimlerin, yeryüzü değişmelerinin en önemli etkeni **güneş** olmalıdır. Daire aynı zamanda **sonsuzluğun** da **sembolü** gibidir. Bu şeklin başlangıcı ve bitimi yoktur, kesilmeden ve durmadan devam eder. Mısır'da Horus, Babil'de Belmarduk, İran'da Hurşid ve Yunan'da Apollon ile temsil edilen bu kavram tarih öncesi çağlara kadar iner. Hemen bütün kültürlerde görülen güneş kültü, Anadolu Bronz Çağı boyunca en zengin malzemeyi vermektedir. Yanlış bir adlandırmayla Hitit Güneş Kursları olarak tanınan bu malzeme, genel olarak iki yönden görülmek üzere yapılmış metal levhalardan oluşan bir gruptur. Çoğunluğu Alacahöyük (Çorum) merkezindeki arkeolojik kazılarda ele geçen bu eserler, bakır, bronz veya gümüşten yapılmıştır. Tam daire şekilli olanlar yanında, yarım daire ve kare formlu olanlara da rastlanır. Genellikle iki ayak ve kafes biçiminde dolgulanmış gövde kısmı, bazen mantar biçimli çıkıntılar ve hayvan figürleriyle zenginleştirilmiştir. Bu haliye bir kaide veya çubuklar üzerinde dik duran güneş kurslarının bir egemenlik sembolü olduğu, zaman zaman boğa ve geyik figürleriyle güçlendirildiği görülüyor.” s. 101

Bu Ülke - Cemil Meriç

“... Düşünce dünyasını fethe koşanların uğrayacağı ilk ülke Hint olmalı. Hint bütün inançlara söz hakkı tanır.

Çağdaş Avrupa en aydınlık taraftarıyla Hint'in bir devamıdır... Hint belki bütün hakikat değil ama hakikat. Bu kitap, çağdaşlarını papağanlıktan kurtarmak için yazıldı. Bir kaçış değil, bir arayış." (Jurnal, 1964)

"Bir tarih hocasının Hint'le uğraştığım için beni nasıl ayıpladığını çok güç untabileceğim. Eskiden Batı aforoz edilirdi, şimdi Doğu aforoz ediliyor. Daima aforoz, daima duvar, daima husumet. **Bu lanet çemberini nasıl yıkacağız?** Bilmiyorum. Kitabım basılırsa... gericiler toptan mahkûm edecek, ilericiler toptan mahkûm edecekler..."

(Jurnal, 13.3.1964)

"... O ülke, düşünce hürriyetinin vatanıdır... Hint'ten tesamuhu öğrendim, düşüncenin gökkuşağını bütün renkleriyle sevmeyi öğrendim. Peşin hükümlerin mahpesinden kaçmayı, hakikatin çeşitli yönlerine eğilmeyi, hayatın her tecellisine saygı beslemeyi öğrendim.

~ hoşgörü

~ hapisane

'Hint', bir çağrıdır, güzele, sonsuza, hoşgörüyü çağrı." (Kırk Ambar, s. 451)» s.48

“İnsanın hayat karşısındaki bütün davranışlarını bir gök kuşağına benzetiyor Koestler. Ve sosyolojik bir spektroskoptan seyrediyor. Tayfın bir ucunda (kızıl-ötesi) komiser, ötekinde (mor-ötesi) yogi. Komiser dünyayı dışardan değiştireceğine inanır; devrim, bütün felâketleri ortadan kaldıracaktır (ne inkibaz kalacaktır, ne Ödip kompleksi*). Devrim, istihisalle mübadelenin yeni baştan düzenlenmesi. Amaca götüren her vasıta meşru: şiddet, hile, hıyanet, zehir. Mantık tek yanılmaz pusula. Kâinat bir kere harekete geçirildi mi hep **aynı gidiş-gelişleri** tekrarlayan bir **rakkas**. » s. 213

GreK Felsefesi Tarihi - Eduard Zeller

Anaksimenes

MÖ 586 - 526

“(…) Fizik teorisi bakımından Anaksimenes, aslî cevherinin sadece tam tanıma sahip olmayan sınırsız bir şey olmamasıyla değil, Thales'inkiyle müşterek olarak belirli niteliklere sahip bir cevher olmasıyla da Anaksimandros'dan ayrılır, fakat bu amaçla, Anaksimandros'un aslî maddesinin gerçek niteliklerine sahip görünen -yani **sınırsızlık** ve **sürekli devinim** olan- bir cevher seçmesiyle Anaksimandros'la uyuşur. Bu niteliklerin her ikisi de havada bulunacaktır. O kendisini sadece sınırsızca yayıp açmaz, fakat aynı zamanda sürekli bir **hareket** ve **değişim** durumundadır da, ve bu sebepten ötürü de canlı varlıklardaki her türlü hayat belirtisi ve hareketin sebebi (kadim inanca göre ruh hayat gücüyle özdeşleştirilir) görünür. "Havadan müteşekkil olan ruhlarımız nasıl bizi hükmü altında bir arada tutuyorsa, nefes (πνευμα) ve hava da dünyamızı öylece sarar ve kuşatır." (Anaks. Aet., I, 3,4, Diels, Vors. 3 B 2). Başlangıçsız ve sonsuz hareketiyle hava aktüel olarak iki tür değişime -seyrekleşme (μάνωσις,ἀραίωσις) veya genişleme (χαλαρόν) ve yoğunlaşma (πυκνωσις) veya büzülmeye (συστέλλοσθαι) tabidir. Birinci süreç aynı zamanda sıcaklaşma, ikincisi soğumadır. Seyrekleşmek suretiyle hava, ateş; yoğunlaşarak da rüzgar, giderek bulut, su, toprak ve kaya haline gelir. Anaksimenes bu teoriyi muhtemelen atmosferik süreçlerin gözleminden ve yağış miktarının ölçümünden çıkartmıştır. Yaratılış sürecinde ilk teşekkül eden arzdır; Anaksimenes'e göre arz tıpkı bir masa yüzeyi gibi düzdür ve bu vaziyetiyle hava tarafından desteklenir. Ondan yükselen buharlar seyrekleşir ve ateş haline gelir ki, bölümleri havayla sıkıştırılıp biraraya getirildiklerinde yıldızlar oluşur. Bunlar biçimce arza benzerdirler ve bir başın efrasında dönen şapka gibi yanal yönde (bu yalnızca gezegenlere uygulanmadığı sürece) hava üzerinde yüzerek onun etrafında dönerler. Ayın ışığını güneşten aldığı ilk defa farkına varan Anaksimenes'dir ve sebebini arza benzer şekilde evrende dönen cisimlerle açıkladığı, ay ve güneş tutulmalarının doğal izahını yapmıştır. Bundan başka, zaman zaman ayışığında görünen gökkuşağını ve denizci fosforunu [suyu yaran küreğin çıkardığı yakomoz] gözlemlemiştir. Gökkuşağını güneş ışınlarının, nüfuz edemediği, kesif bir buluta etkisi olarak yorumlamıştır. Güvenilir bir geleneğe göre Anaksimandros gibi Anaksimenes de, **birbirini biteviye takip** eden dünya-yaratılış-yokoluş teorisini savunmuştur. ” ss. 55-56

The Tao of Physics - Fritjof Capra

“The Second Noble Truth deals with the cause of all suffering, trishna, which is clinging, or grasping. It is the futile grasping of life based on a wrong point of view which is called avidya, or ignorance, in Buddhist philosophy. Out of this ignorance, we divide the perceived world into individual and separate things and thus attempt to confine the fluid forms of reality in fixed categories created by the mind. As long as this view prevails, we are bound to experience frustration after frustration. Trying to cling to things which we see as firm and persistent, but which in fact are transient and ever-changing, we are trapped in a **vicious circle** where every action generates further action and **the answer to each question poses new questions***. This vicious circle is known in Buddhism as **samsara***, the round of birth-and-death, and it is driven by karma, the **never-ending chain of cause and effect.** ” s. 85

* 'Her çözüm başka bir problemin ebeliğini yapar' biçiminde de güzel bir ifade vardı. Hangi kitap olduğuna tekrar rastladığımda buraya yazacağım.

* 'Çember'i görsel sanattan örnekleriyle de izlemek/okumak için, '[Samsara](#)' (Ron Fricke-2011) adlı belgeseli seyredebilirsiniz.

The Tao of Physics - Fritjof Capra

Lao Tzu Heraclitus
MÖ 6. yy- 4. yy (bilinmiyor) MÖ 6. yy- 5. yy

“What, then, are the patterns of the cosmic Way which man has to recognize? The principal characteristic of the Tao is the **cyclic nature** of its ceaseless motion and change. ‘Returning is the motion of the Tao,’ says Lao Tzu, and ‘Going far means returning.’⁶ The idea is that all developments in nature, those in the physical world as well as those of human situations, show cyclic patterns of coming and going, of expansion and contraction.

This idea was no doubt deduced from the movements of the **sun** and **moon** and from the change of the seasons, but it was then also taken as a rule of life. The Chinese believe that whenever a situation develops to its extreme, it is bound to turn around and become its opposite. This basic belief has given them courage and perseverance in times of distress and has made them cautious and modest in times of success. It has led to the doctrine of the golden mean in which both Taoists and Confucianists believe. ‘The sage’, says Lao Tzu, ‘avoids excess, extravagance and indulgence.’⁷ s. 95

“This is the way of life of the sage who has reached a higher point of view, a perspective from which the relativity and polar relationship of all opposites are clearly perceived. These opposites include, first and foremost, the concepts of good and bad which are interrelated in the same way as yin and yang. Recognizing the relativity of good and bad, and thus of all moral standards, the Taoist sage does not strive for the good but rather tries to maintain a **dynamic balance** between good and bad. Chuang Tzu is very clear on this point: (...)” s. 103

“It is amazing that, at the same time when **Lao Tzu** and his followers developed their world view, the essential features of this Taoist view were taught also in Greece, by a man whose teachings are known to us only in fragments and who was, and still is, very often misunderstood. This Greek Taoist’ was **Heraclitus** of Ephesus. He shared with Lao Tzu not only the emphasis on continuous change, which he expressed in his famous saying “Everything flows”, but also the notion that all changes are **cyclic**. He compared the world order to “an ever-living fire, kindling in measures and going out in measures,”¹⁰ an image which is indeed very similar to the Chinese idea of the Tao manifesting itself in the **cyclic interplay** of yin and yang.” ss. 103-104

Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık - Murat Gülsoy

“Nedimeler'de de benzer bir imkânsızlık durumu vardır. Çağımızın önemli dil ve zihin felsefecilerinden biri olan John Searle, "Bu neyin resmi?" sorusuna yine resmin kendisine referans vermeden cevap verilemeyeceğini, dolayısıyla bunun bir kendi kendine referans veren yapı olduğunu söyler. Elbette kendine referans verdiği anda **sonsuz** bir **döngü**¹ başlar. Ancak resmi önemli kılan sadece imkansız bir döngü yaratması değildir. Bir saray ressamının soylu müşterisinin resmini yapma ânının resmidir gördüğümüz. Velázquez hamisi ve dostu Kral IV. Felipe'nin resmini değil, resmin yapıldığı ânın resmini yaparak, gelecekteki resim izleyicisinin kralın ve karısının yüzünü değil, bu resmi yaratan sanatçıyı yani kendisini ve onları poz verirken izleyen diğerlerinin bakışlarını görmesini sağlamıştır. Bizi biz yapan başkalarının bize bakışıdır biraz da. İnsanlar bizim aynamız olurlar. Bu resimde de odadakiler resmin modelleri olan kral ve karısının aynası olmuşlardır. Ayrıca ressam yaptığı resmin içine girmiş, rol çalmaya başlamıştır. Realist dünya görüşünün çatlamaya başlamasıdır bu. Üstelik arka plandaki gerçek ayna (ki Foucault bu aynanın nasıl görüldüğünü uzun uzun anlatır, duvardaki diğer resimlerden nasıl ayırt edildiğini betimler) modellerin suretini yansıtır, gerçekten de bizim durduğumuz yerde Kral IV. Felipe ve karısı durmaktadır!

1. "Sonsuz döngü" yerine "**kısırdöngü**" yazacakken durdum. Bu tür bir döngünün kısır olduğunu nasıl iddia edebiliriz? Aslında bu, belki de metakurmacasallığın eleştirisi bağlamında tartışılması gereken bir dil seçimi. Benzer kavram İngilizcede vicious cycle olarak mevcut. **Vicious** sözcüğü, tehlikeli, kötü hatta saldırgan anlamına geliyor. "Tehlikeli döngü" "kısırdöngü"den daha fazla potansiyel barındırıyor. Osmanlıcada da benzer bir kötücüllük atfediliyor bu kavrama: **fasit daire!** Fesat eden, bozuk, bozan anlamına geliyor. **Dil seçimlerinin şekillendirdiği dünyalarımızın birbirine tercümesi hiç de kolay değil ama bu zorluklar insanın hayal gücünü kamçılıyor.** » s. 29

Doğru Türkçe - Şiar Yalçın

“Önümüzdeki günlerde "ağır" yazılar yazmak niyetinde olduğumdan, bugün "hafif" bir yazı yazayım dedim. Klasörlerimi, dosyalarımı karıştırdım, hâfizamı yokladım ve en çok yapılan imlâ ve telâffuz yanlışlarının bir listesini çıkardım. Sonra da bunların arasından bir seçme yaptım ve ortaya aşağıdaki yazı çıktı. Ama sizin için "hafif" olan bu yazı benim için hiç de hafif olmadı; tam tersine, her zamankinden daha çok zamanımı aldı.

Mahsur değil MAHZUR (sakınca).

Mahsun değil MAHZUN (hüzünlü, üzgün).

Fasit değil FÂSİT (**fâsit daire = kısır döngü**).

Hîbe (bağış) değil HİBE. Ve Mevhîbe (İnönü) değil, MEVHİBE.

Zarârı, zarâra, zarârın değil ZARARI, ZARARA, ZARARIN.

Şevkat değil ŞEFKÂT.

Dûçar (uğramış, musap) değil, DUÇAR. (Devellioğlu'na bakmayın; Muallim Naci ve Şemsettin Sami'ye bakın.)

İkâmetgâh değil, İKAMETGÂH (K kalın, G ince okunarak).

Fîrar değil, FİRAR ("Cezaevinden firar etti").

Hâluk değil, HALÛK (ve Halûğun değil, Halûk'un Defteri).

Hâkem değil, HAKEM! Ama HÂKİM (yargıç) ve HAKÎM (bilge).

Râkip değil, RAKİP (rakîbin!) "Râkip", "binen (ata veya başka bir binek hayvanına)" demektir. (...) » s. 147

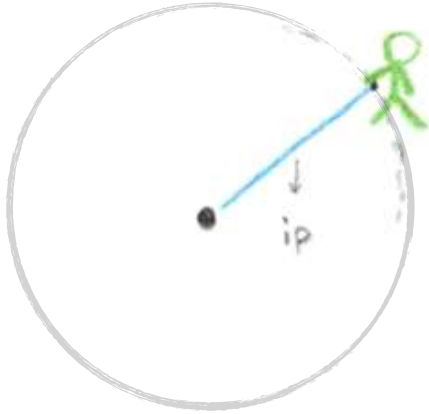
The Tao of Physics - Fritjof Capra

“High-energy collisions of subatomic particles are the principal method used by physicists to study the properties of these particles, and particle physics is therefore also called ‘high-energy physics’. The kinetic energies required for the collision experiments are achieved by means of huge particle accelerators: enormous **circular machines** with circumferences of several miles in which protons are accelerated to velocities near the speed of light and are then made to collide with other protons or with neutrons. It is impressive that machines of that size are **needed to study the world of the infinitely small**. They are the supermicroscopes of our time.

Most of the particles created in these collisions live for only an extremely short time-much less than a millionth of a second-after which they disintegrate again into protons, neutrons and electrons. In spite of their exceedingly short lifetime, these particles can not only be detected and their properties measured but are actually made to leave tracks which can be photographed! These particle tracks are produced in so-called **bubble chambers** in a manner similar to the way a jet plane makes a trail in the sky. The actual particles are many orders of magnitude smaller than the bubbles making up the tracks, but from the thickness and curvature of a track physicists can identify the particle that caused it. The picture overleaf shows such bubble chamber tracks. The points from which several tracks emanate are points of particle collisions, and the curves are caused by magnetic fields which the experimenters use to identify the particles. The collisions of particles are our main experimental method to study their properties and interactions, and the beautiful lines, spirals and curves traced by the particles in bubble chambers are thus of paramount importance for modern physics.” ss. 68-69

Dairesel yörüngeler, parçacık hızlandırıcılar ...

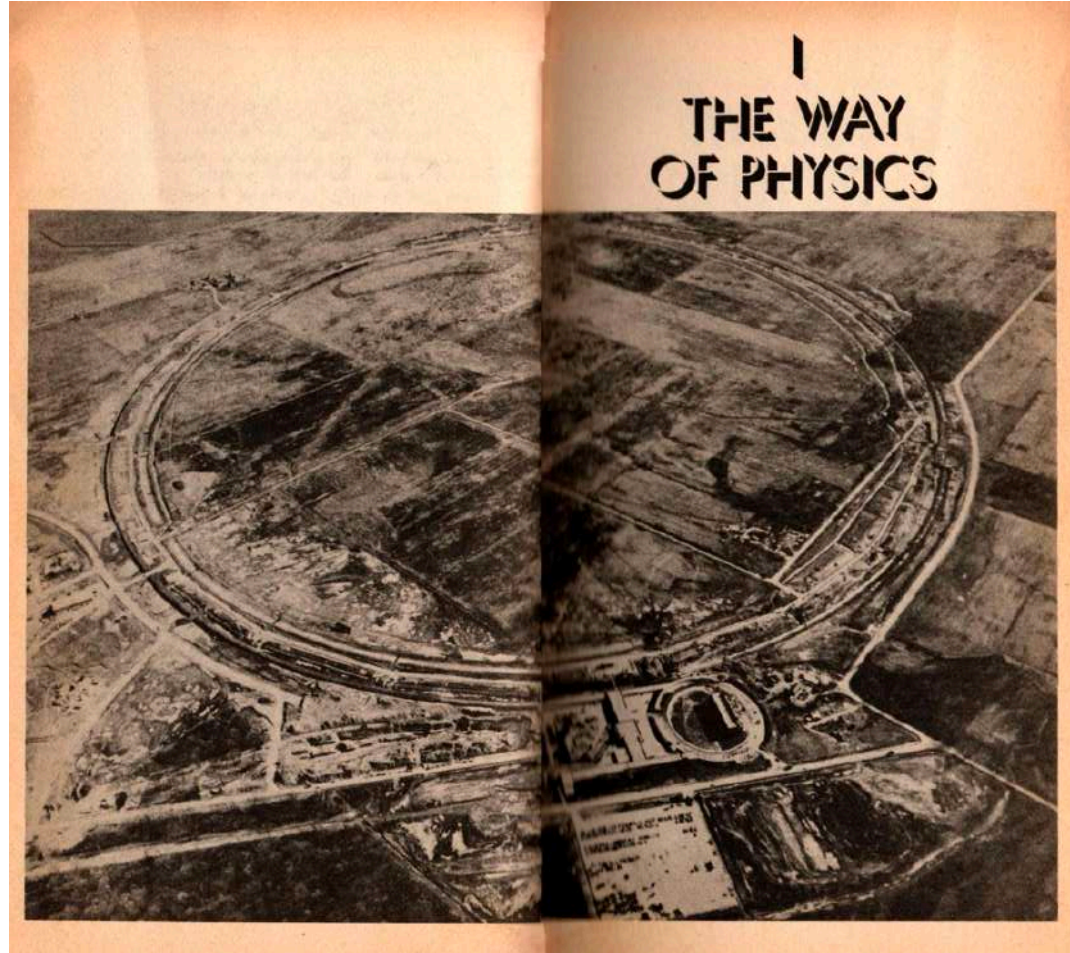
Ek olarak

- * Biri sizi iple tuttuğunda (ip sürekli gergin kalmak ve ipin uzamaması koşuluyla) izleyebileceğiniz tek rota '**çember**' şeklinde olur.
- * Yani ip veya çeken kişi size kuvvet uygulamaktadır.
- * Benzer bir şekilde elektron, proton ... gibi elektrik yükü olan cisimlerde manyetik alanda kuvvete maruz kalır. Ve o elektronun, o protonun ... izleyebileceği tek yol veya rotada çembersel veya dairesel şekilde olur.
- * Bir önceki sayfada, kitaptan alınan kısımda da konu biraz bununla ilgilidir. Özellikle atom altı parçacıkları (çok çok küçük, atomdan da küçük) ve davranışlarını anlayabilmek için yüksek enerjilerde, yani yüksek hızlarda onları çarpıştırmamız gerekiyor. Çünkü (istediğimiz tür parçacık) çok hızlı oluşup, çok kısa bir sürede de tekrar diğer başka bir parçacığa dönüşüyor gibi.
- * Sanırım, arkadan birini daha hızlı yollayıp, öndeki ile çarpıştırmak ve deneyi izlemek pek pratik olmaz. Çok hızlılar, çok uzun yol alırlar. Pratik/bilimsel yanları bir tarafa öyle 'düz' bir yolu inşa etmek pek mümkün olmaz.
- * Ancak yüklü olan bu parçacıklar manyetik alanda çembersel(dairesel) bir yol(yörünge) izlerler. Çoğumuzun CERN olarak adını duyduğu, yeraltındaki bu parçacık hızlandırıcıların şekilleri de çember. Kitabın ilk bölümü de buranın fotoğrafı ile başlar.

Dairesel yörüngeler, parçacık hızlandırıcılar ...

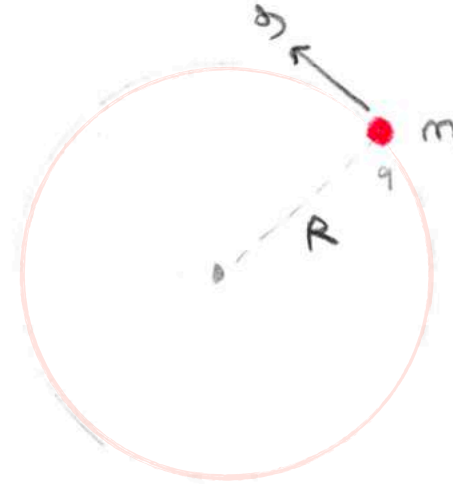
3/4

Dairesel yörüngeler, parçacık hızlandırıcılar ...

Ek olarak

- m kütleli, q yüklü cisim CERN'deki belli bir R yarıçapında inşa edilmiş dairesel tünelde hareket ediyor(dönüyor).
- m , q , ve R sabit, yani aynı kalıyor; parçacığa ait ve inşa edilen tünele ait değerler.
- Bundan dolayı, sağ üstteki formüle göre ($x=vt$ gibi, yani $yol=hız \times zaman$) hızı, V , ve manyetik alanı, B , ona göre ayarlamalıyız. (eşitliğin sağlanması için)
- Pratikteki uygulamalarda başka farklı ayrıntılar da olabilir; ancak çoğunlukla istediğimiz belli bir hız, V , olduğu için deneyicilerin ayarlayabilceği manyetik alan, yani B olur. (miknatıslar veya diğer çeşitli yollarla)

$$R = \frac{mV}{qB}$$

- R : parçacığın dolandığı yolum yarıçapı
 - m : parçacığın kütlesi
 - q : parçacığın elektrik yüklü
 - V : parçacığın hızı
 - B : ortamdaki manyetik alan
- çemberin yarıçapı

“Bu bir **çember** dünyasıdır.”^{s. 84}

ana

hatlarıyla

akış

sayfa sayfa

Neler var

İçeriklerde neler olduğunu açıklamaya çalışmak sıkıntıya, hataya neden olabilir; hatta hata olmaması mümkün de değildir. Ancak özellikle bazı uzun içerikler için, takip etmeyi kolaylaştırmak amacıyla ana hatlarıyla; kimi zaman akışın verilmesi, kimi zaman sayfa sayfa olanları anlatmak faydalı olabilir. Yani burayı takip eden sayfalara göz atın, ancak hatalar, eksikler bulunabileceğini unutmayın. İster istemez bazı şeyleri ifade ederken yorum yapmış oluruz. Zaten olayın doğası gereği de yazıyı/yazarı tam anlamak, tam işaret ettiğine odaklanmak, yüzeyde gösterilen anlamın dışındaki görmek, aslında yazılanın tam tersinin kastedildiğini anlamak, birkaç anlam katmanının hepsini görmek ... vs. mümkün değildir. Ayrıca bilgimiz, deneyimlerimiz, zannettiklerimiz ... bizi sınırlar, nasıl/ne kadar anladığımıza da, anlattığımıza da sınır koyar.

Neler var - 1

s.1

- başlık

- kitaplar

- anahtar kelimeler

~ konu

- ▶ **Çember, tekrarlama, sonsuzluk ... ile ilgili alıntılar**
- ▶ Kimi zaman ard arda gelen içeriklerde birazcık ilişki veya bağ olabiliyor. Bir önceki çözdük-çözemedik adlı içerikte de döngü, tekrarlanan durumlar biçiminde bir vurgu vardı. Burada da, tamamen o konudaki ile aynı değilse bile dolaylı olarak bu tekrarla mayla ilgili olan, benzerlikleri veya zıtlıkları da içeren, yani aynı veya farklı görüşleri yazan alıntıları okuyabilirsiniz.

s.2

- öne çıkan

alıntı

şema

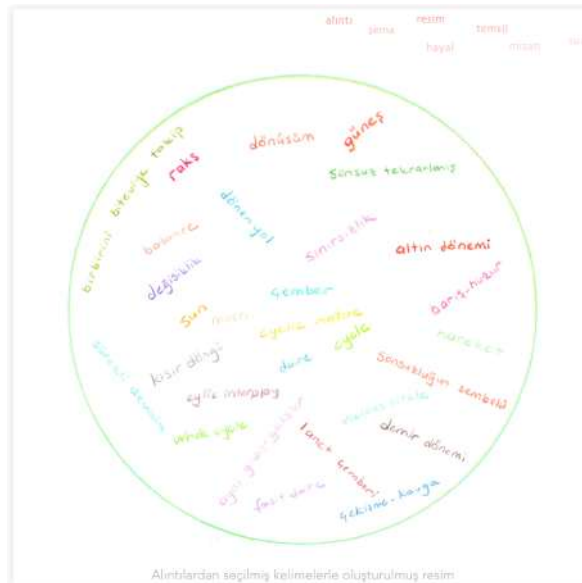
resim

hayal

temsil

mizah

sual

- ▶ Alıntılardan seçilmiş kelimelerle oluşturulmuş resim

Neler var - 2

s.3

► Açılış sayfası

ss.4-12

Felsefenin Öyküsü Will Durant
 A History of Western Philosophy Bertrand Russell
 İlkçağ ve Ortaçağ Felsefe Tarihi Ernst von Aster
 Sanata Giriş Selçuk Mülayim
 Bu Ülke Cemil Meriç
 Grek Felsefesi Tarihi Eduard Zeller
 The Tao of Physics Fritjof Capra
 Büyübozumu: Yaratıcı Yazarlık Murat Gülsoy

► Bu kitaplardan alıntılar

s.13

Ek olarak

Doğru Türkçe - Şiar Yalçın

"Önümüzdeki günlerde "ağır" yazılar yazmak niyetinde olduğumdan, bugün "hafif" bir yazı yazayım dedim. Klasörlerimi, dosyalarımı karıştırdım, hafızamı yokladım ve en çok yapılan imlâ ve telâffuz yanlışlarının bir listesini çıkardım. Sonra da bunların arasından bir seçme yaptım ve ortaya aşağıdaki yazı çıktı. Ama sizin için "hafif" olan bu yazı benim için hiç de hafif olmadı, tam tersine, her zamankinden daha çok zamanımı aldı.

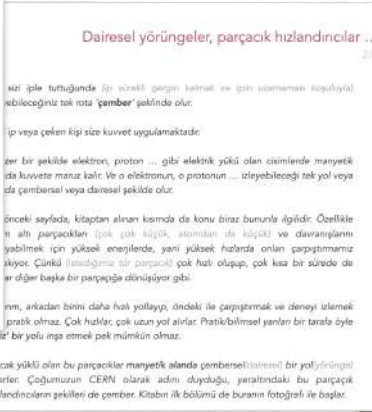
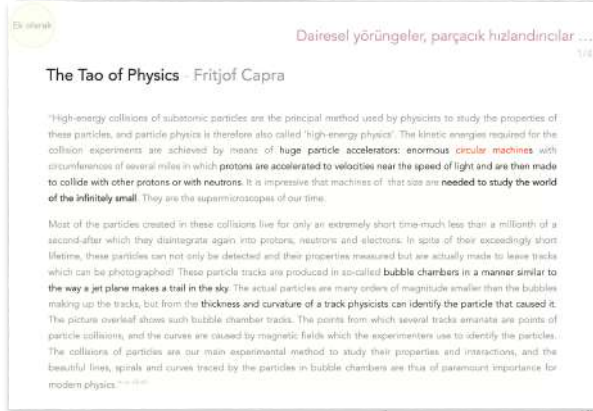
Mahsur değil MAHŞUR (sakınca).
 Mahsun değil MAHZUN (üzünlü, üzgün).
 Fasit değil FÂSİT (fâsit daire = kesir dângü).
 Hibe (bağış) değil HİBE. Ve Mevhibe (hönü) değil, MEVHİBE.
 Zarâr, zarâra, zarârın değil ZARARI, ZARARA, ZARARIN.
 Şevkat değil ŞEFKÂT.
 Dûçar (uğramış, muasap) değil, DUÇAR. (Devletioğlu'na bakanayın, Muallim Naci ve Şemsaddin Sami'ye bakın.)
 İkâmetgâh değil, İKAMETGAH (K kalın, G ince okunarak).
 Firar değil, FIRAR ("Cezâevinden firar etti").
 Hâluk değil, HALÛK (ve Halûğun değil, Halûk'un Defteri).
 Hâkem değil, HAKEM! Ama HÂKİM (yargıç) ve HAKİM (bilge).
 Râkîp değil, RAKİP (rakibini!) "Râkîp", "binen (ata veya başka bir binek hayvanına)" demektir. (.) ** *"

► Hemen öncesindeki kitapta geçen 'fasit daire' nin anlamını da yazan kitaptan alıntı

Neler var - 3

ss.14-17

- İçerikteki kitapta da geçen, dairesel parçacık hızlandırıcılar, izlenen çembersel yollar hakkında kısa notlar

s.18

- Kapanış sayfası

* Başlığın ek kısmı kamyon yazılarından alınan ilhamla oluşturulmuştur.

<https://karoserpoetic.tumblr.com/post/683856973401358336/mevzu-atl%C4%B1-kar%C4%B1ncalar-de%C4%9Ffil-d%C3%B6nen-dolaplar>

iş yaptıırma

Birine istediğin işi yaptırmmanın en iyi yöntemi

Shrek

Andrew Adamson, Vicky Jenson (2001)

Neler var

batalık, huzur istemek, zokayı yutmak ?!

alıntı şema resim temsil
hayal mizah sual

elindekini al

zafer kazandır, popüler yap

istediğini yaptır

Karakterlere ait fotoğraflar: <https://shrek.fandom.com/wiki/Category:Characters'den>

Diyaloğa ait, konuya ve karakterlere kısa bakış

masal karakterleri: pinokyo, pamuk prenses,
kırmızı başlıklı kız ...

Shrek ve masal kaçkınları

Lord Farquaad

Eşek ve Shrek

- Şrek bataklığında tek başına yaşamaktadır.
- Lord Farquaad'ın buraya sürdüğü masal kaçkınları Shrek'in bataklığını istila eder. (1. resim)
- Shrek'de bataklığına yolladığı bu karakterleri geri göndermesini istemek üzere; zoraki bir tanışmayla da yolları kesişen Eşek ile Lord Farquaad'ı görmeye gider.
- O sırada Lord Farquaad'ın düzenlediği 'şövalyeler arasında bir turnuva' vardır. Turnuvayı kazanan Prens Fiona'yı ejderhadan kurtaracaktır.
- Tam da bu turnuva gününe denk gelen Shrek, birden turnuvadaki asıl hedef olur. Onu yok eden turnuvayı da kazanmış sayılacaktır.
- Shrek tüm şövalyelerle dövüşür, en sonunda turnuvayı kazanır. Büyük alkış alır, tatmadığı bir şey olduğundan acayip keyif de alır, çok mutlu olur.
- Bu andan sonra; arenada Farquaad ile (2. resim) ve ayçiçeği tarlasında Eşek ile (3. resim) olan konuşmalardan kısa bir parça:

Shrek'in, arenada Farquaad ve ayçiçeği tarlasında Eşek ile olan konuşmaları

~ 0:25 - 0:26 dak.

Arena

Shrek: Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim. Salı'ya kadar buradayım, arkadaşlarınızı da çağırın.

Muhafız: (Shrek'i öldürmek için) Ateş emri vereyim mi efendim?

Farquaad: Yoo, daha iyi bir fikrim var.

Sevgili DuLoc halkı, **karşınızda şampiyonumuz.**

Shrek: Ne??

Farquaad: **Sen kazandın dev**, cesaret gerektiren onurlu bir yolculuğa çıkmaya hak kazandın.

Shrek: Yolculuk mu? Ben zaten yolculuktayım. Bataklığımı geri almak için geldim.

Farquaad: Bataklığını mı dedin.

Shrek: Herhalde, benim bataklığım. Peri masalı kaçkınlarını attığın o bataklık.

Farquaad: Anlıyorum. Pekala dev, **gel bir anlaşma yapalım.** Benim adıma bu yolculuğu yap, ben de sana bataklığını geri vereyim. Ne dersin?

Shrek: Eskiden nasılsa öyle ama.

Farquaad: Hiç merak etme, hem de son kurbağasına kadar.

Shrek: İşgalciler ne olacak.

Farquaad: Onları yok bil.

Shrek: Bu nasıl bir yolculuk?

Ayçiçeği tarlası

Eşek: Önce şunda anlaşalım, bir ejderha ile savaşım prensesi kurtaracaksın ve Farquaad da bataklığını geri verecek. **Zaten bataklığına o yaratıkları gönderen Farquaad'tı.** Buraya kadar doğru mu?

Shrek: Bir düşünsene eşeklerin konuşamamasının iyi bir nedeni mi var acaba.

Eşek: Seni anlamıyorum Shrek? (...)

Diyaloğun asıl dilindeki hali

Arena

SHREK: Oh, yeah! Ah! Ah! Thank you! Thank you very much! I'm here till Thursday. Try the veal! Ha, ha! (laughs)

Farquaad motions to the guards, who aim their crossbows at Shrek and Donkey. The crowd gasps and goes silent. Shrek stops laughing.

GUARD: Shall I give the order, sir?

FARQUAAD: No, I have a better idea. People of Duloc! I give you our champion!

The crowd cheers and a fanfare plays.

SHREK: What?

FARQUAAD: Congratulations, ogre. You've won the honor of embarking on a great and noble quest.

SHREK: Quest? I'm already on a quest. A quest to get my swamp back.

FARQUAAD: *Your* swamp?

SHREK: Yeah, *my* swamp! Where *you* dumped those fairy tale creatures!

FARQUAAD: Indeed. All right, ogre. I'll make you a deal. Go on this quest for me, and I'll give you your swamp back.

SHREK: Exactly the way it was?

FARQUAAD: Down to the last slime-covered toadstool.

SHREK: And the squatters?

FARQUAAD: As good as gone.

Shrek glances at the soldiers still aiming their crossbows and then turns back to Farquaad

SHREK: What kind of quest?

DONKEY: Let me get this straight. You're gonna go fight a dragon and rescue a princess just so Farquaad will give you back a swamp which you only don't have because he filled it full of freaks in the first place. Is that about right?

SHREK: You know, maybe there's a good reason donkeys shouldn't talk.

DONKEY: I don't get it. Why don't you just pull some of that ogre stuff on him? Throttle him, lay siege to his fortress, grinds his bones to make your bread, the whole ogre trip.

~ 0:25 - 0:26 dak.

Shrek'e

iki kat, iki yat ...

iki at, iki avrat, ...

iki perili köşk ortamı yaratan komşu ...

iki kopuk kayış ...

iki porsiyon paça çorbası ...

•
•
•

versek başka neler yapar acaba?

* öyle zannetmesi de fazlasıyla yeter, eldeki kaynakları çok fazla ziyan etmeye gerek yok

ana

hatlarıyla

akış

sayfa sayfa

Neler var

İçeriklerde neler olduğunu açıklamaya çalışmak sıkıntıya, hataya neden olabilir; hatta hata olmaması mümkün de değildir. Ancak özellikle bazı uzun içerikler için, takip etmeyi kolaylaştırmak amacıyla ana hatlarıyla; kimi zaman akışın verilmesi, kimi zaman sayfa sayfa olanları anlatmak faydalı olabilir. Yani burayı takip eden sayfalara göz atın, ancak hatalar, eksikler bulunabileceğini unutmayın. İster istemez bazı şeyleri ifade ederken yorum yapmış oluruz. Zaten olayın doğası gereği de yazıyı/yazarı tam anlamak, tam işaret ettiğine odaklanmak, yüzeyde gösterilen anlamın dışındaki görmek, aslında yazılanın tam tersinin kastedildiğini anlamak, birkaç anlam katmanının hepsini görmek ... vs. mümkün değildir. Ayrıca bilgimiz, deneyimlerimiz, zannettiklerimiz ... bizi sınırlar, nasıl/ne kadar anladığımıza da, anlattığımıza da sınır koyar.

Neler var - 1

s.1

- başlık

- kitaplar

- anahtar kelimeler

~ konu

- Shrek bataklığının istila edilmesi üzerine çözüm bulmak üzere yola çıkar. Animasyon filminin bundan sonraki sahnesinde, Shrek ile Lord Farquaad ve Eşek arasında geçen karşılıklı konuşmaları veren, bir-iki dakikalık diyalog.

s.2

- öne çıkan

alıntı

şema

resim

hayal

temsil

mizah

sual

Başla dön

- Diyalogun esprili olarak özeti ve karakterlerin resimleri.

Neler var - 2

s.3

Diyaloga ait, konuya ve karakterlere kısa bakış

Shrek ve mesel kaçınları

Lord Farquaad

Ejrek ve Shrek

İnteraktif karakterleri şifrele, panik panik! Kısım: Başlık: ...

- Shrek bataklığında tek başına yaşamaktadır.
- Lord Farquaad'ın buraya sürdüğü mesel kaçınları Shrek'in bataklığını istila eder.
- Shrek'le bataklığına gulladığı bu karakterleri geri göndermesini istemek üzere, zoru bir turnuva'ya da gilları kesiyen Ejrek ile Lord Farquaad'ı görmeye gider.
- O sırada Lord Farquaad'ın düzenlediği şövalyeler arasında bir turnuva vardır. Turnuvayı kazanan Princess Fiona'ya eşderhadim kurulanacaktır.
- Tam da bu turnuva gününe denk gelen Shrek, birden turnuvadaki asil hedef olur. Onu yak eden turnuvayı da kazanmış sayılacaktır.
- Shrek film çözümlerini dövdüğü, en sonunda turnuvayı kazanır. Büyük alkış alır, tatmadığı bir şey olduğundan acayip keyif de alır, çok mutlu olur.
- Bu andan sonra, arenada Farquaad ile (2. resim) ve ayıççeği tarlasında Ejrek ile (3. resim) olan konuşmaların kısa bir parçası:

► Diyalogu takip edebilmek için, aslında çoğumuzun izlediği bir film olsa da, kısa özet.

ss.4-5

Shrek'in, arenada Farquaad ve ayıççeği tarlasında Ejrek ile olan konuşmaları

— 0:25 — 0:28 dak.

Arena

Shrek: Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim. Şük'ye kadar buraya, hoş geldim buraya.

Muhafız: Shrek'i dışlamak için Amy evi'ne neyin mi aldın?

Farquaad: Ho, ahla ya bir film ya.

Genç Muhafız: **Karınada yarışıyoruz.**

Shrek: Ne?

Farquaad: **Sen kızıdan döv**, o senin gemilerin orada, bir potluğla kınaya hak kazanırsın.

Shrek: Nispet mi? Ben zaten potluktaym. Bataklığına geri etmiş için geldim.

Farquaad: Bataklığın mı oldu?

Shrek: Harikası, benim bataklığın. Fiel mesel kaçınları etmiş m bataklık.

Farquaad: Aklıyorum. Pekala öle, **gel bir anlaşıma yapalım. Benim adına bu yolculuğu yap, ben de sana bataklığın geri veririm.** Ner olursun?

Shrek: Etkilenmemişim böyle ama.

Farquaad: **Mı mesel etme, hem de seni kutlayacağız kadir.**

Shrek: İşçitler ne olacak.

Farquaad: Ordan yoll bul.

Shrek: Bu nasıl bir yolculuk?

Ayıççeği tarlası

Ejrek: Önce günde alışkın, bir ayıççeği de senin panik kurulanca ve Farquaad da bataklığın geri verince. **Zaten bataklığına o yarıktığın gördüm Farquaad'ı.** Buraya kadar işçitler mi?

Shrek: Bir ayıççeğinle ejreklerin konuşmalarını (2) bir metin mi yazabiliriz.

Ejrek: Sana anlatıyorum Shrek? ...

Şögun asıl dilindeki hali

— 0:25 — 0:28 dak.

Shrek: Etkilenmemişim böyle ama.

Farquaad: Mı mesel etme, hem de seni kutlayacağız kadir.

Shrek: İşçitler ne olacak.

Farquaad: Ordan yoll bul.

Shrek: Bu nasıl bir yolculuk?

Ejrek: Önce günde alışkın, bir ayıççeği de senin panik kurulanca ve Farquaad da bataklığın geri verince. **Zaten bataklığına o yarıktığın gördüm Farquaad'ı.** Buraya kadar işçitler mi?

Shrek: Bir ayıççeğinle ejreklerin konuşmalarını (2) bir metin mi yazabiliriz.

Ejrek: Sana anlatıyorum Shrek? ...

► Dublajdan alınan diyalog ve asıl dilindeki hali.

Metin, metnin yazılı olarak başka dile çevirisi ve bu çevirinin keyifle seyredilebilir bir konuşma haline getirilmesi sırasında bazı farklar olmak zorundadır. Dolayısıyla burada türkçe alt yazı yerine, türkçe dublaj verilmiştir.

s.6

Perili Köşk

Perili Köşk

Ömer Seyfettin / Halit Ziya Uşaklıgil

Neler var

kolay, zor, orta diye başka seçenek de var

alıntı şema resim temsil
hayal mizah sual

Vay anasını, telkinin kuvvetine bak!

yavaş orta heceler gibi yavaş orta

önerilen
okuma
hızı

'perili köşk' hikayesinden, tam hali "Vay anasını! dedi, telkinin kuvvetine bak!"

Hikayelerde, öykülerde **bazı ifadeler** dilinize dolanır, kendinizi sürekli onları söylerken bulur musunuz?

Küçük yaşlarda; not gibi gereği olmayan şeyler için, anlamsız bir kaygı yaratılmadan okullarda bunları okumak ne güzel olurdu.

Perili Köşk - Ömer Seyfettin (1884-1920)

1. / 2 yazıdan

hikayenin kapakta verilen ilgili kısmından

Sermet Bey bir hafta sonra kalabalık ailesiyle köşke taşındı. Halis bir zevk ehliydi. Her gece çalgı çağanak, yemek, içmek, keyif, sefa gırla giderdi. Daima akrabalarından kadın, erkek, dört beş misafiri bulunurdu. Sermet Bey Türkiyeli'ydi. Fakat Avrupalıların "Gündüz ceza, gece sefa" düsturunu kabul etmişti. Çocukları mektebe giderlerdi. Kızlarını büyük ticarethanelere kâtip diye yerleştirmişti. Karısı kız mekteplerinde piyano dersi verirdi. Evde çalışmayan yalnız yetmiş beşlik annesiydi. O da mutfağa, hizmetçilere, filan bakardı. Yemeği gece yarısına yakın yerler, yemekten sonra hiç oturmazlar, hemen yatarlardı. Aradan on beş gün geçmedi. Bir gece aşağı kattan bir çığlık koştı. Hizmetçi Artemisya, avazı çıktığı kadar haykırarak yukarı koştu. Arkada, çamların arasında beyaz bir şeyin gezindiğini haber verdi.

— Gözünüze öyle görünmüştür!

Dedi. Gören diğer hizmetçilere de kanmadılar. Çoluk, çocuk, hepsi arka odanın balkonuna çıktılar. Artemisya'nın parmağıyla gösterdiği beyaz hayaleti gördüler. Ağaçların altında duruyor, sanki köşke bakıyordu. Sermet Bey gözlerini oğuşturdu:

— Vay anasını! dedi, telkinin kuvvetine bak!

Karısı, kızları, çocukları korkudan sapsarı kesildiler. Büyük kızı:

— Ne telkini beybaba! İşte karşımızda, görmüyor musun?

Dedi.

— Görüyorum.

— Ey, o halde telkin ne demek?

— Buraya girdik gireli peri masalından başka bir şey işittik mi? Her gelen bir şey söyledi. Şimdi biz bu tesirle böyle hepimiz birden, olmayan bir şeyi görüyoruz.

— Bu mümkün değil.

— Nasıl değil?

Sermet Bey, hokkabaz Kazanöv'ün nasıl bütün bir tiyatro halkına ceplerindeki saati yanlış gösterdiğini filan anlattı. "Gözümüz kulağımızdan giren yalanları görür dedi, fakat elimizi bu gördüğümüz şeye sürmeyiz. Hemen kaybolur". Sonra kalktı. Karısının menetmesini filan dinlemedi. Elini görünen hayale sürmek için bahçeye fırladı. Çamlara doğru gitti. Fakat hayal kaçtı. Kayboldu. O gece evin içinde Sermet Bey'den başka kimse uyuyamadı.

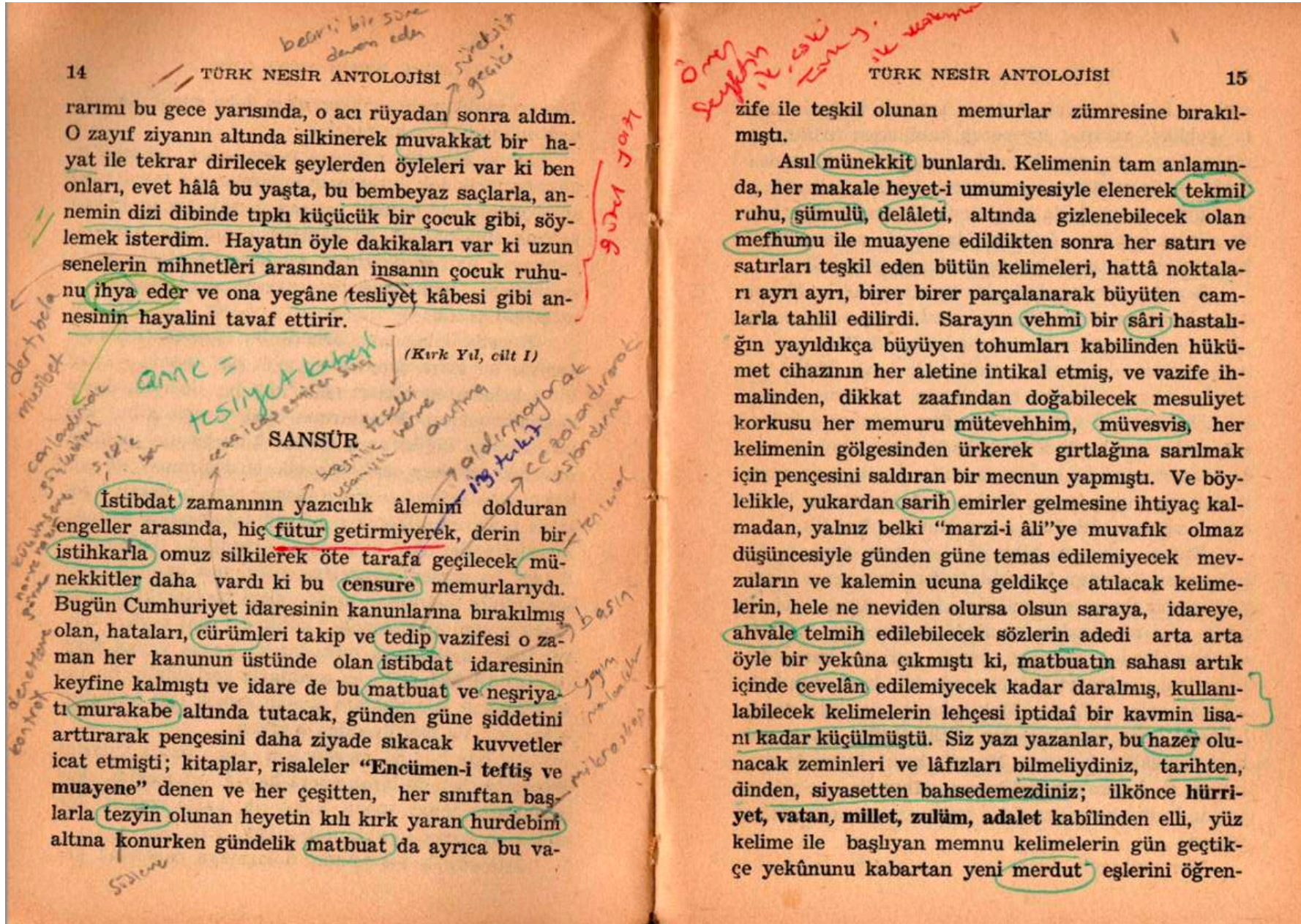

Türk Nesir Antolojisi kitabından,

Halit Ziya Uşaklıgil (1866-1945)'e

ait sayfalardan

Türk Nesir Antolojisi

- a) Elinizde **10 tane** farklı renkte kuru boya var, resim yapıyorsunuz. Farklı renkleri elde edebilmek için de 3-5'ini bir arada kullanıyorsunuz.
- b) Elinizde bu defa **50 tane** farklı renkte kuru boya var. Bunları da karıştırıp, daha da farklı tonlar elde etmek için bir arada kullanabilirsiniz.

Hangi seçenekte daha güzel resimler yaparsınız, bakmaya doyamazsınız?

Kuru boya yerine **malzeme**, resim yapmak yerine de **yemek yapmak** olarak da düşünebilirsiniz.

Hangi seçenekte daha güzel yemekler yaparsınız, yemeye doyamazsınız?

OYUN:

Duvar öreceksiniz ve iki tip tuğla var; **1 kg**'lık tuğlalar ve **25 kg**'lık tuğlalar.

100 adet tuğlaya ihtiyacınız var. Kural gereği, büyük ödülü almak için, tuğlaları **tek tek** 200 metre ötedeki hedef noktasına taşımanız ve duvarı orada örmeniz gerekiyor.

Estetik fark için gizli oylama yapılacak ve alacağınız puana eklenecek.

Hangisini seçersiniz?

- a) **1 kg**'lık tuğlayı seçerim.
- b) **25 kg**'lık tuğlayı seçerim.
- c) Bunun arası, ortası yok mu diye sorabilirim.
- d) Yoksa bu ^{1,2}fişfikçi dış güçlerin işi mi diye sorabilirim.

¹“Daha iyi bir kelime vardı da biz mi kullanmadık?” (İbrahim Tatlıses’in “Urfa'da Oxford Vardı da Biz mi Gitmedik” ifadesinden)

² **Fişfikçi**: Tarafları birbirine düşürmek, birbirlerinin hedefi haline getirmek, tartışma/çatışma ortamı yaratmak ... için; iş yerleri, mahalle, apartman, tur grupları ... gibi topluluklarda plan/proje yapan ve uygulayan kişi/oluşum.

ana

hatlarıyla

akış

sayfa sayfa

Neler var

İçeriklerde neler olduğunu açıklamaya çalışmak sıkıntıya, hataya neden olabilir; hatta hata olmaması mümkün de değildir. Ancak özellikle bazı uzun içerikler için, takip etmeyi kolaylaştırmak amacıyla ana hatlarıyla; kimi zaman akışın verilmesi, kimi zaman sayfa sayfa olanları anlatmak faydalı olabilir. Yani burayı takip eden sayfalara göz atın, ancak hatalar, eksikler bulunabileceğini unutmayın. İster istemez bazı şeyleri ifade ederken yorum yapmış oluruz. Zaten olayın doğası gereği de yazıyı/yazarı tam anlamak, tam işaret ettiğine odaklanmak, yüzeyde gösterilen anlamın dışındaki görmek, aslında yazılanın tam tersinin kastedildiğini anlamak, birkaç anlam katmanının hepsini görmek ... vs. mümkün değildir. Ayrıca bilgimiz, deneyimlerimiz, zannettiklerimiz ... bizi sınırlar, nasıl/ne kadar anladığımıza da, anlattığımıza da sınır koyar.

Neler var - 1

s.1

- başlık

- kitaplar

- anahtar kelimeler

~ konu

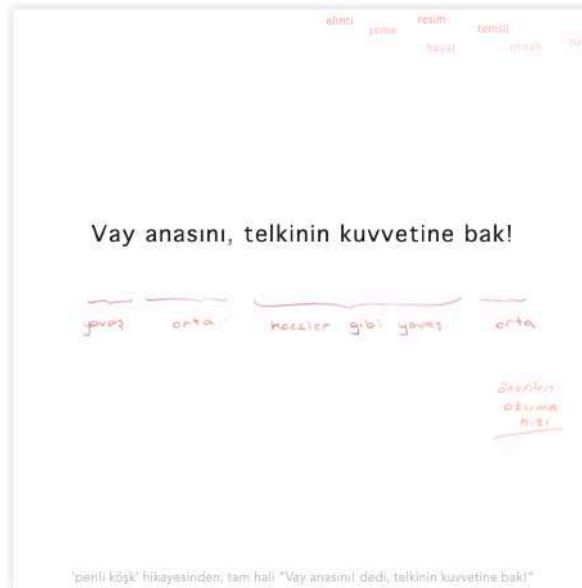
► Dilimizdeki değişimi hissettirebilecek iki metin

Başla dön

s.2

- öne çıkan

alıntı
şema
resim
hayal
mizah
temsil
sual

► Perili Köşk hikayesinden dile dolanabilecek bir ifade

Neler var - 2

s.3

Hikayelerde, öykülerde **bazı ifadeler** dilinize dolanır, kendinizi sürekli onları söylerken bulur musunuz?

Küçük yaşlarda; not gibi gereği olmayan şeyler için, anlamsız bir kaygı yaratılmadan okullarda bunları okumak ne güzel olurdu.

► Kapak(görsel) sayfasındaki ifade için

ss.4-6

Perili Köşk - Ömer Seyfettin (1884 - 1920) 4 / 2 sayfa

hikayenin kapakta verilen ilgili kısmından

Sermet Bey bir hafta sonra katılabilecek ailesiyle köşke taşındı. Haliyle bir zevk ehliydirdi. Her gece çayı çıkararak, yemek, içmek, keyif, sefa girtiler giderdi. Dalma akrobatarından kadın, erkek, dört beş misafiri bulunurdu. Sermet Bey Türkiyeliydi. Fakat Avrupa'nın "Gündüz cefakâr, gece sefa" düştürümü kabul etmiş. Çocukları mektebe gönderirdi. Kölleri büyük tozathanelere kölip diye yerleştirmişti. Kimsesi kız mekteplerinde piyano dersleri verirdi. Evde çalışmayan yatağı yatmış beşli annesiyle. O da mustafa, hizmetçilere, filan bakardı. Yemeği gece yatağına yakın yerde, yemektan sonra hiç oturmazlar, hemen yataklarını. Aradan on beş gün geçmedi. Bir gece aşağı kattan bir öğidi koptu. Hizmetçi Artemisyas, avazı çıktığı kadar haykırmak yukarı koştu. Arkada, çamının arasında beyaz bir şeyin geçirdiğini haber verdi.

— Gözünüzle öyle görmüştünüz?

Diğer, Görmek diğer hizmetçilere de kanmadılar. Çöküş, çocuk, hepsi arka odanın balkonuna çıktılar. Aramayanın parmağıyla gösterdiği beyaz hayketti gördüler. Ağaçların altında duruyor, sanki köpük bakiyordu. Sermet Bey gözlerini oğuzlardı.

— **Vay anaam!** dedi, tekinin kuvvetine bak!

Karası, kızları, çocukları korkudan sepsen kesikler. Büyük kız:

— Ne tekini beybebe! İğde kargızında, görmüyor musun?

Diğer:

— Gözünüz.

— Ey, o halde tekini ne demek?

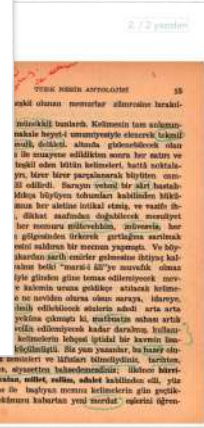
— Buraya girdek girer peri masından başka bir şey işbirlik mi? Her gelen bir şey söylerdi. Şimdi bir bu tekerle böyle hepimiz birden, olmayan bir şeyi görüyoruz.

— Bu mörmedin değil.

— Naalet dağcı?

Sermet Bey, hokkabaz Kazanov'un naalet bütün bir tiyatro halkına ocağındaki saati yanlış gösterdiğini filan anlatırdı. "Gözümüz kulduğumuzdan gelen yatakların görür dedik, fakat elimizi bu gördüğümüz şeye sürmeyiz. Hemen kaybolur". Sonra kaattı. Kimsenin menemesini filan dinlemezdi. Elini gözüken hayale sürmek için bahçeye birlecek, Çamlara doğru gitti. Fakat hırsız kaygı. Kayboldu. O gece evin içinde Sermet Bey'in başta kimse uyuyamadı.

tabından,
kâğıtlı (1866 - 1945) 'e
ait sayfalarından

► Yazarlarımızdan, günümüzde bize kolay ve zor gelebilecek iki örnek metin

ss.7-8

tutsak ≠ köle

tutsak \neq köle

Görme Biçimleri

John Berger

Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi

Rekin Teksoy

İnsanlığın Mahrem Tarihi

Theodore Zeldin

Neler var

insan

alıntı

şema

resim

temsil

hayal

mizah

sual

“Bir insana yaşanacak koşullar sağlamaktan kaçınanlar,
aynı insanı yargılıyorlardı.”

Gelen iki sayfada **öne çıkarılan**, aynı gibi görünen cümleleri okuduğunuzda;

“Bu gibi adamların dünyanın geri kalan kesimiyle ilişkileri nelerdir?

Resimde adamların arkasındaki rafta görülen nesnelere -imleri çözebilen birkaç kişiye- bu adamların dünyadaki yeri hakkında belli bir bilgi vermek amacıyla konmuştur oraya. Dört yüz yıl sonra biz bu bilgiyi kendi görüşümüze göre yorumlayabiliriz artık.

Üst raftaki bilimsel araçlar denizcilikte kullanılıyordu. **Deniz yollarının tutsak ticaretine, ticaret gemilerine açıldığı sıralardaydı bu.** Öbür kıtaların zenginlikleri bu gemilerle Avrupa'ya aktarılıyordu. Bu zenginliklerle sonra sanayi devrimi'nin çıkış noktası olan kapital birikimi sağlandı.” ss. 94-95

“Bu gibi adamların dünyanın geri kalan kesimiyle ilişkileri nelerdir?

Resimde adamların arkasındaki rafta görülen nesnelere -imleri çözebilen birkaç kişiye- bu adamların dünyadaki yeri hakkında belli bir bilgi vermek amacıyla konmuştur oraya. Dört yüz yıl sonra biz bu bilgiyi kendi görüşümüze göre yorumlayabiliriz artık.

Üst raftaki bilimsel araçlar denizcilikte kullanılıyordu. **Deniz yollarının köle ticaretine, ticaret gemilerine açıldığı sıralardaydı bu.** Öbür kıtaların zenginlikleri bu gemilerle Avrupa'ya aktarılıyordu. Bu zenginliklerle sonra sanayi devrimi'nin çıkış noktası olan kapital birikimi sağlandı.” ss. 94-95

anlamda bir değişiklik hissetmiş olabilirsiniz. Sizce nasıl bir farklılık?

İlk başta **tutsak** kelimesi, sonra da aynı/benzer gibi görünen, ya da gördüğümüz, **köle** kelimesi ile cümle yazılmış. TDK'dan bu kelimelerin anlamına bakalım.

tutsak, -ğı

1. **isim, askerlik** Savaşta ele geçen düşman, esir.
2. **sıfat** Gitmesine, serbestçe hareketine engel olunan:
"Hayatı anlamazsan tutsak olduğunu bile bilemezsin, hakkını arayamazsın." - **Emine Işın**
3. **isim, mecaz** Bir şeye veya bir kimseye çok bağlı, kendisini bir şeyin etkisinden kurtaramayan kimse:
"Her insan kendi kuruluşuna uygun bir romantizmin tutsağı." - **Attila İlhan**

köle

1. **isim, tarih** Savaşta tutsak alınan, yabancı ülkelerden zorla kaçırılıp özgürlükten yoksun bırakılan veya başkasından satın alınan kimse, kul, esir(l).
2. **isim** Birinin emri altında bulunan, özgür olmayan kimse.
3. **isim, mecaz** Herhangi bir şeye aşırı derecede bağlı olan kimse:
İçkinin kölesi. Paranın kölesi.

Alıntılanan kısımda

tutsak

kelimesi seçilerek çeviri yapılmış, ki rahatlıkla

köle

olarak çevirilebilirdi.

'serbestçe hareketine engel olunan'

'özgür olmayan kimse'

Dilbilim açısından konuyu bilemeyiz; ingilizcedeki ve türkçedeki kelimenin anlam karşılıklarının tam örtüşüp örtüşmediğini, diğer dillerdeki durumu, diğer ayrıntıları...

ama halktan biri olarak, en azından bizim dilimizdeki karşılığını düşündüğümüzde;

tutsak kelimesinin karşı tarafı suçlayan bir yanı olduğu söylenebilir, kişiyi özgürlüğünden mahrum ettiği için;

köle ise sanki doğuştan gelen, o kişinin kimliği gibi zannettirilen bir durum. Yani köle kelimesi, o kişinin daha az değerli hatta aşağı görülen bir varlık olup, suçu/nedeni yine kölenin kendisi olarak gösteriyor. Buna neden olan canlıyı/kişiyi göstermiyor, Hatta suçlunun asıl bunlar olduğunu perdeliyor.*

*

perdelemek

1. **-i** Bir şeyin önüne perde çekmek, perde ile örtmek.

2. **-i, mecaz** Bir durumun, bir olayın anlaşılmasına engel olmak, gizlemek:

"Dalgınlık ve unutkanlığı, tembellik ve kafasızlığını perdelemek için kullanma bayağılığına düşmez." - **Aydın**

Boysan

3. **-i, spor** Basketbolda rakibin önüne geçerek top almasını engellemek.

Perde önünde dönen rengarenk şeyleri seyrederken, arkada oynanan daha renkli oyunları kaçırmak gibi.

Görme Biçimleri - John Berger

alıntının daha geniş hali

“Bu gibi adamların dünyanın geri kalan kesimiyle ilişkileri nelerdir?

Resimde adamların arkasındaki rafta görülen nesnelere -imleri çözebilen birkaç kişiye- bu adamların dünyadaki yeri hakkında belli bir bilgi vermek amacıyla konmuştur oraya. Dört yüz yıl sonra biz bu bilgiyi kendi görüşümüze göre yorumlayabiliriz artık.

Üst raftaki bilimsel araçlar denizcilikte kullanılıyordu. Deniz yollarının tutsak ticaretine, ticaret gemilerine açıldığı sıralardaydı bu. Öbür kıtaların zenginlikleri bu gemilerle Avrupa'ya aktarılıyordu. Bu zenginliklerle sonra sanayi devrimi'nin çıkış noktası olan kapital birikimi sağlandı.

1519'da Magellan, V. Charles'ın desteğiyle dünyayı dolaşmak için yola çıkmıştı. Magellan'la bu yolculuğu planlayan gökbilimci arkadaşı, kazandıklarının yüzde yirmisini ve ele geçirdikleri topraklardaki yönetim hakkını kendilerine ayıracaklarını İspanya Sarayı'yla yaptıkları bir anlaşmayla saptadılar.

Alt raftaki küre Magellan'ın bu yolculuğunu gösteren yeni bir küredir. Holbein Fransa'da bulunan ve, soldaki elçiye ait olan toprakların adını küreye yazmıştır. Kürenin yanında bir aritmetik kitabı, bir ilâhi kitabı, bir de ut vardır. Bir ülkeyi sömürgeleştirebilmek için insanların Hıristiyan yapmak, onlara hesap öğretmek gerekiyordu; böylece onlara dünyada en ileri uygarlığın Avrupa uygarlığı olduğu kanıtlanıyordu. Elbette Avrupa sanatı bunun dışında değildi.

Bu resimde Afrikalı tutsak, efendisine yağlıboya bir resim gösteriyor. Elindeki resimde Batı Afrika tutsak ticaretinin en önemli merkezlerinden birinde bulunan şato görülüyor.” ss. 94-95

BBC televizyon dizisinden hazırlanan bu kitaba ait video listesine de buradan ulaşabilir ve seyredebilirsiniz.

https://www.youtube.com/watch?v=0pDE4VX_9Kk&list=PLn6KyJ4PmZsPhigNqPIWGEoCgBHJbhib3

Ways of Seeing - John Berger

bahsedilen resimleri de görebileceğiniz kitabın kendi dilindeki sayfa görüntüsü

Let us now return to the two ambassadors, to their presence as men. This will mean reading the painting differently: not at the level of what it shows within its frame, but at the level of what it refers to outside it.

The two men are confident and formal; as between each other they are relaxed. But how do they look at the painter – or at us? There is in their gaze and their stance a curious lack of expectation of any recognition. It is as though in principle their worth cannot be recognized by others. They look as though they are looking at something of which they are not part. At something which surrounds them but from which they wish to exclude themselves. At the best it may be a crowd honouring them; at the worst, intruders.

What were the relations of such men with the rest of the world?

The painted objects on the shelves between them were intended to supply – to the few who could read the allusions – a certain amount of information about their position in the world. Four centuries later we can interpret this information according to our own perspective.

94

The scientific instruments on the top shelf were for navigation. This was the time when the ocean trade routes were being opened up for the **slave trade** and for the traffic which was to siphon the riches from other continents into Europe, and later supply the capital for the take-off of the Industrial Revolution.

slave = tutsak

In 1519 Magellan had set out, with the backing of Charles V, to sail round the world. He and an astronomer friend, with whom he had planned the voyage, arranged with the Spanish court that they personally were to keep twenty per cent of the profits made, and the right to run the government of any land they conquered.

The globe on the bottom shelf is a new one which charts this recent voyage of Magellan's. Holbein has added to the globe the name of the estate in France which belonged to the ambassador on the left. Beside the globe are a book of arithmetic, a hymn book and a lute. To colonize a land it was necessary to convert its people to Christianity and accounting, and thus to prove to them that European civilization was the most advanced in the world. Its art included.

ADMIRAL DE RIJSTER IN THE CASTLE OF EMINIA
BY DE WITTE 1677-1692

The African kneels to hold up an oil painting to his master. The painting depicts the castle above one of the principal centres of the West African slave trade.

95

İnsanlığın Mahrem Tarihi - Theodore Zeldin

slave kelimesinin kökeni hakkında

“İnsanlar geçmişte üç temel nedenle köle oldular. Birincisi korkuydu: Yaşamak ne kadar acı verirse versin, insanlar ölmek istemiyordu. Böylece, savaşla ölmenin en büyük şeref olduğuna inanan ve insanları köleleştirmekle hayvanları ehlileştirmek arasında aynı güç ve rahatlık arayışının parçaları olmaları itibariyle fark gözetmeyen krallar, şövalyeler ve diğer şiddet bağımlıları tarafından hor görülmeyle razı oldular. Köleler ayrıca, hayvan muamelesi görmeye, alınıp satılmaya, kafalarının kazınmasına, damgalanmaya, dövülmeye, aşağılayıcı isimlerle anılmaya da (Maymun. Mahzun, Orospu, Kaşıntı) göz yumdular, çünkü zulüm insanlığın büyük bölümü için yaşamın kaçınılmaz bir unsuru gibi görünüyordu. Han döneminde Çin’de kullanılan “köle” sözcüğü, “çocuk” ya da “kadın ve çocuk” sözcüklerinden türemişti. Böyle sorgusuz sualsiz itaat modelleri dünyanın büyük bir bölümünde, resmi olarak köle olsun olmasın, insanlığın ezici çoğunluğuna dayatılmaktaydı.

On iki milyon Afrikalının Yeni Dünya’da kölelik yapmak üzere kaçırılmasından önce başlıca kurbanlar, köleliğe adım veren **Slavlar**dı.* Romalılar, Hıristiyanlar, Müslümanlar, Vikingler ve Tatarlar tarafından avlanan Slavlar, dünyanın dört bir köşesine gönderiliyordu. Zamanla Slav sözcüğü yabancı anlamında kullanılmaya başladı; dinlerin büyük bölümü yabancıların köleleştirilmesine icazet veriyordu; böylece köle olarak dışarıya pazarlanan Britanyalı çocuklar (kız çocukları daha fazla para etsin diye semirtildi) Slav oluverdiler. Daha yakınlarda, kendilerini despotların yönetiminde bulan ve bir kurtuluş umudu göremeyen bazı Slavlar, karamsarlığa kapılarak ırklarının tabiatında onları köleliğe mahkûm eden bir şey olduğu sonucuna vardılar. Bu, kusurlu bir mantıksal çıkarımdır, çünkü gerçekleşen şeyleri kaçınılmaz bir kadermiş gibi ele alan bir bakış açısına dayanır. Hiçbir özgür insanın kabullenmeye yanaşmayacağı ve umutsuzluğa kapılmaları için kölelere zorla kabul ettirilmiş bir akıl yürütme biçimidir bu.

* Modern İngilizce’de köle anlamına gelen "slave" sözcüğünün kökeni, Ortaçağ Latincesinde Orta Avrupa’da yaygın olarak köleleştirilmiş Slavlar için kullanılan "sciavus" sözcüğüne dayanır. (ç.n.)” ss. 18-19

Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi - Rekin Teksoy

“

Şili Sineması

(...)

Miguel Littin (d. 1945) oyun yazarlığı ve yönetmenliği yaptıktan sonra, bir kısa filmle (Por la Tierra Ajena / Başkasının Toprağı için, 1965) sinemaya başladı. İlk uzun filmi El Chacal de Nahueltero (Nahueltero'nun Çakalı, 1969) çocuklarını öldüren kırsal kökenli alkolik bir katilin yargılanmasını ve ölüm cezasına çarptırılmasını konu edindi. Film, cinayete yol açan yoksulluğu bir gazeteci titizliğiyle sergilerken, siyasal göndermeler de yapıyordu.

Bir insana yaşanacak koşullar sağlamaktan kaçınanlar, aynı insanı yargılıyorlardı.” s. 658

Bu alıntının konu ile doğrudan alakası yok. Ancak, öne çıkarılan son cümle, nedeni/niçini hakkında düşünmek için bize belki başlangıç noktası oluşturabilir.

Ayrıca bu cildin ilk iki bölümü, alıntının alındığı bu bölüm ve sonrasında gelen 'Afrika'da Sinema' başlıklı bölümü okumanız, konu hakkında size başka fikirler de verebilir.

Neler var - 1

s.1

- başlık

- kitaplar

- anahtar kelimeler

tutsak ≡ **köle**

Görme Biçimleri
John Berger

Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi
Rekin Teksoy

İnsanlığın Mahrem Tarihi
Theodore Zeldin

insan

~ konu

- İlk anda çok benzer görünen, **tutsak** ve **köle** kelimeleri ve hangisini seçtiğimiz hakkında

Başla dön

s.2

- öne çıkan

alıntı
şema
resim
hayal
temsil
mizah
sual

alıntı şema resim temsil hayal mizah sual

"Bir insana yaşanacak koşullar sağlamaktan kaçınanlar, aynı insanı yargılıyorlardı."

Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi kitabından.

- Konu hakkında düşünmemize de vesile olabilecek bir alıntı.

Neler var - 2

ss.3-8

Alıntılan kısımda

tutsak

kelimesi seçilerek çeviri yapılmış, ki rahatlıkla

köle

olarak çevirilebilirdi.

'serbestçe hareketine engel olunan'

'özgür olmayan kimse'

- ▶ **tutsak** ve köle kelimelerini düşünmemizi sağlayacak alıntı ve sorabileceğimiz sorular

ss.9-10

Görme Biçimleri - John Berger alınmış daha geniş hali

"Bu gibi insanların dünyanın geri kalan kesimiyle ilişkileri nelerdir?"

Resimde insanların arkasındaki rafta görülen nesnelere -imlari çözebilen birkaç kişiye- bu insanların dünyadaki yeri hakkında belli bir bilgi vermek amacıyla konuşmuş oraya. Dört yüz yıl sonra biz bu bilgiyi kendi görüşümüze göre yorumlayabiliriz artık.

Üst raftaki bilimsel araçlar denizcilikte kullanılıyordu. Deniz yolunun **tutsak** ticaretine, ticaret gemilerine açıldığı sıralardaydı bu. Öbür kıtaların zenginlikleri bu gemilerle Avrupa'ya aktarıyordu. Bu zenginliklerle sonra sanayi devrimi'nin çıkış noktası olan kapital birikimi sağlandı.

1519'da Magellan, V. Charles'in desteğiyle dünyayı dolaşmak için yola çıkmıştı. Magellan'la bu yolculuğu planlayan gökbilimci arkadaşları, kazandıklarının yüzde yirmisini ve ele geçirdikleri topraklardaki yönetim hakkını kendilerine ayıracaklarını İspanya Sarayı'yla yaptıkları bir anlaşmayla saptadılar.

Alt raftaki küre Magellan'ın bu yolculuğunu gösteren yeni bir küredir. Holbein Fransa'da bulunan ve, soldaki elçiyi ait olan toprakların adını küreye yazmıştır. Kürenin yanında bir aritmetik kitabı, bir de ut vardır. Bir ülkeyi sömürgeleştirebilmek için insanları Hristiyan yapmak, onlara hesap öğretmek gerekiyordu; böylece onlara dünyada en ileri uygarlığın Avrupa uygarlığı olduğu kantlanıyordu. Elbette Avrupa sanatı bunun dışında değildi.

Bu resimde Afrikalı **tutsak**, efendisine yağlıboya bir resim gösteriyor. Elindeki resimde Batı Afrika tutsak ticaretinin en önemli merkezlerinden birinde bulunan şato görülmeye." ss. 14-15

BBC televizyon ekranından hazırlanan bu kitabın alt video listesine de buradan ulaşabilir ve seyredebilirsiniz.
https://www.youtube.com/watch?v=CCXK5_8M4p0 https://www.youtube.com/watch?v=CCXK5_8M4p0

between each other they are related. But how do they look at the painter - or at us? There is in their gaze and their stance a certain lack of apprehension of any recognition. It is as though to glimpse their world would be recognized by others. They look as though they are looking at something of which they are not part, at something which somehow flows from within they wish to exclude themselves. At the least it may be a crowd-hounding thing, at the worst, intrusion.

What were the relations of such men with the rest of the world?

The painted objects on the shelves between them were intended to help - to the few who could read the affluence - a search almost of information about their position in the world. For centuries later we can interpret this information according to our own perceptions.

slave = tutsak

in the top shelf were the objects trade routes used for the traffic of raw materials into the take-off of the

with the banking of it an astronomer's ring, arranged with care to keep in view it to run the

it is a new one which Holbein has added to it which belonged to him was a book of hours a book it was daily and accounting calculation was the

The African people to hold up an oil painting to his master. The painting depicts the south African slave of the 17th century of the West African slave trade.

- ▶ Bu alıntının daha fazla kısmı
- ▶ Hem bahsedilen resimlere hem de çeviri konusunda aklımıza takılabilecek yerlere bakabileceğimiz, kitabın asıl dilindeki halinden ekran görüntüsü

Neler var - 3

s.11

İnsanlığın Mahrem Tarihi - Theodore Zeldin

“slave” kelimesinin kökeni hakkında

“İnsanlar geçmişte üç temel nedenle köle oldular. Birincisi korkuydu: Yaşamak ne kadar acı verirse versin, insanlar ölmek istemiyordu. Böylece, savaşla ölmekten en büyük şeref olduğuna inanan ve insanları köleleştirmekle hayvanları ehlileştirmek arasında aynı güç ve rahatlık arayışının parçaları olmaları itibarıyla fark gözetmeyen krallar, şövalyeler ve diğer şiddet bağimlileri tarafından hor görülmeye razı oldular. Köleler ayrıca, hayvan muamelesi görmeye, alınıp satılmaya, kafalarının kazınmasına, damgalanmaya, dövülmeye, aşağılayıcı isimlerle anılmaya da (Maymun, Mahzun, Orospu, Kaşını) göz yumdular, çünkü zulüm insanlığın büyük bölümü için yaşamın kaçınılmaz bir unsuru gibi görünüyordu. Han döneminde Çin’de kullanılan “köle” sözcüğü, “çocuk” ya da “kadın ve çocuk” sözcüklerinden türemiştir. Böyle sorgusuz sualsiz itaat modelleri dünyanın büyük bir bölümünde, resmi olarak köle olsun olmasın, insanlığın ezici çoğunluğuna dayatılmaktaydı.

On iki milyon Afrikanın Yeni Dünya’da kölelik yapmak üzere kaçırılmasından önce bağcı kurbanlar, köleliğe adım veren **Slavlar**dı. * Romalılar, Hıristiyanlar, Müslümanlar, Vikingler ve Tatarlar tarafından avlanan Slavlar, dünyanın dört bir köşesine gönderiliyordu. Zamanla Slav sözcüğü yabancı anlamlarda kullanılmaya başlandı; dinlerin büyük bölümü yabancıların köleleştirilmesine icazet veriyordu; böylece köle olarak dışarıya pazarlanan Britanyalı çocuklar (bu çocukları daha fazla para etmiş diye semirtilirdi) Slav oluverdiler. Daha yakınlarda, kendilerini despotların yönetiminde bulan ve bir kurtuluş umudu görmeden bazı Slavlar, karamsarlığa kapılarak ırklarının tabiatında onları köleliğe mahkûm eden bir şey olduğu sonucuna vardılar. Bu, kusurlu bir mantıksal çıkarımdır, çünkü gerçekleşen şeyleri kaçınılmaz bir kadermiş gibi ele alan bir bakış açısına dayanır. Hiçbir özgür insanın kabullenmeye yanaşmayacağı ve umutsuzluğa kapılmaları için kölelere zorla kabul ettirilmiş bir akıl yürütme biçimidir bu.

* Modern İngilizce’de köle anlamına gelen “slave” sözcüğünün kökeni, Ortaçağ Latinesinde Orta Avrupa’da yaygın olarak köleleştirilmiş Slavlar için kullanılan “sciava” sözcüğüne dayanır. (ç.n.)”¹⁴ 19-20

- İngilizcedeki ‘slave’ kelimesinin kökeni ve kölelik hakkında alıntılar

s.12

Rekin Teksoy'un Sinema Tarihi - Rekin Teksoy

”

(...)

Şili Sineması

Miguel Littin (d. 1945) oyun yazarlığı ve yönetmenliği yaptıktan sonra, bir kısa filmle (Por la Tierra Ajena / Başkasının Toprağı için, 1965) sinemaya başladı. İlk uzun filmi El Chacal de Nahueltero (Nahueltero'nun Çakalı, 1969) çocuklarını öldüren kırsal kökenli alkolik bir katilin yargılanmasını ve ölüm cezasına çarptırılmasını konu edindi. Film, cinayete yol açan yoksulluğu bir gazeteci titizliğiyle sergilerken, siyasal göndermeler de yapıyordu. **Bir insana yaşanacak koşullar sağlamaktan kaçınanlar, aynı insanı yargılıyorlardı.**¹⁴ 134

Bu alıntının konu ile doğrudan alakası yok. Ancak, öne çıkarılan son cümle, nedeni/negri hakkında düşünmek için bize belli başlangıç noktası oluşturabilir.

Ayrıca bu cümlenin ilk iki bölümü, alıntının alındığı bu bölüm ve sonrasında gelen ‘Afrika’da Sinema’ başlıklı bölümü okumanız, konu hakkında size başka fikirler de verebilir.

- Kapak(görsel) sayfasındaki alıntının daha fazlası

B. Russell'ın kitabından notlar

B. Russell'in kitabından notlar

A History of Western Philosophy
Bertrand Russell

Batı Felsefesi Tarihi Batı Felsefesi Tarihi
Çev. Muammer Sencer Çev. Ahmet Fethi

Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer
Ekrem Akurgal

Dünya Yazın Tarihi
Antal Szerb

Bu Ülke
Cemil Meriç

The Dynamics of Ancient Empires
Ian Morris, Walter Scheidel (haz.)

A Brief History of Western Philosophy
Anthony Kenny

filozoflar, ilk bilim yapanlar, şairler, sanatçılar, ...

Neler var

alinti şema resim temsil
hayal mizah sual

FIRST PUBLISHED IN 1946
SECOND IMPRESSION 1947

All rights reserved

BY BERTRAND RUSSELL
THE PRINCIPLES OF MATHEMATICS
INTRODUCTION TO MATHEMATICAL PHILOSOPHY
THE ANALYSIS OF MIND
OUR KNOWLEDGE OF THE EXTERNAL WORLD
AN OUTLINE OF PHILOSOPHY
THE PHILOSOPHY OF LEIBNIZ
AN INQUIRY INTO MEANING AND TRUTH

POWER
IN PRAISE OF IDLENESS
THE CONQUEST OF HAPPINESS
SCIENTIFIC ESSAYS
THE SCIENTIFIC OUTLOOK
MYSTICISM AND LOGIC
MARRIAGE AND MORALS
EDUCATION AND THE SOCIAL ORDER
ON EDUCATION

FREEDOM AND ORGANIZATION, 1814-1914
PRINCIPLES OF SOCIAL RECONSTRUCTION
ROADS TO FREEDOM
JUSTICE IN WAR-TIME
FREE THOUGHT AND OFFICIAL PROPAGANDA
THE PROBLEM OF CHINA

With Scott Nearing
BOLSHEVISM AND THE WEST

With Don Russell
THE PROSPECTS OF INDUSTRIAL CIVILIZATION

BERTRAND RUSSELL

HISTORY OF
WESTERN
PHILOSOPHY

*and its Connection with Political
and Social Circumstances from
the Earliest Times to
the Present Day*

Türkiye Devletleri İlahî Bilimler Akademisi, Menâcîh Kütüphanesi Kasım KÜFREVLİ Bektürü	
Deney No.	150367
Sıra No.	109 RUS-H

LONDON

GEORGE ALLEN AND UNWIN LTD

PRINTED IN GREAT BRITAIN
in 11-Point Imprint Type
BY UNWIN BROTHERS LIMITED
WOKING

each philosopher appears as in a vacuum; his opinions are set forth unrelated except, at most, to those of earlier philosophers. I have tried, on the contrary, to exhibit each philosopher, as far as truth permits, as an outcome of his *milieu*, a man in whom were crystallized and concentrated thoughts and feelings which, in a vague and diffused form, were common to the community of which he was a part.

Şematik Özet:

Konu ve Akış:

Konu: Bertrand Russell'ın kitabının 7. bölümüne ait notlar.

İnsanlığın en önemli çağından (Bu Ülke); üzerine en çok araştırma yapılan, hakkında en çok yazılan bu çağdan ve bölgeden (The Dynamics of Ancient Empires); felsefeyi herkese sevdirebilen (A Brief History of Western Philosophy) Bertrand Russell'ın kitabının 7. bölümüne ait, yani tüm medeniyeti etkileyen bu dönemden, *Eski (Antik) Yunan*'ın yükseliş döneminden bahseden bölümünden kısa notlar.

Akış:

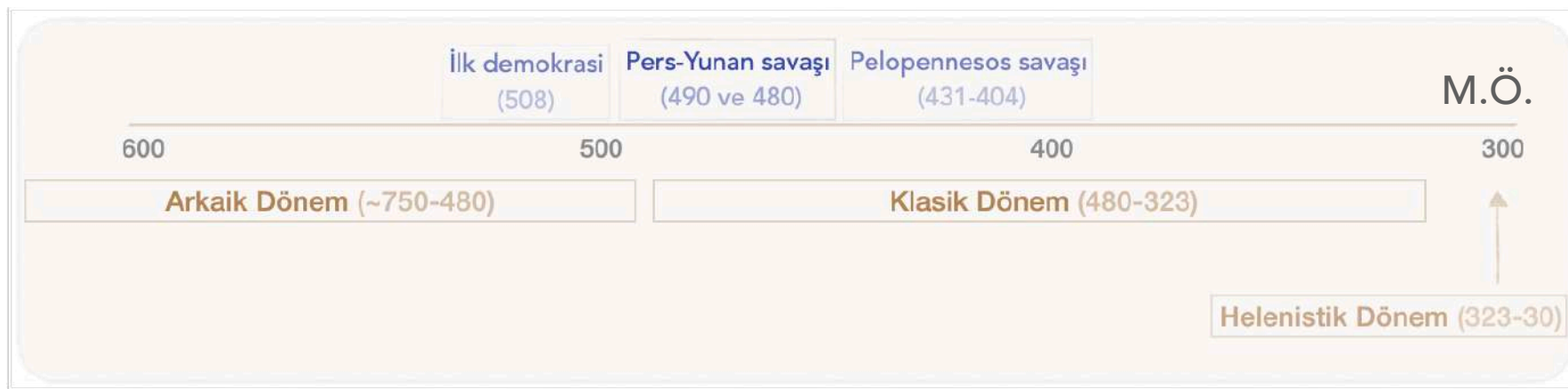
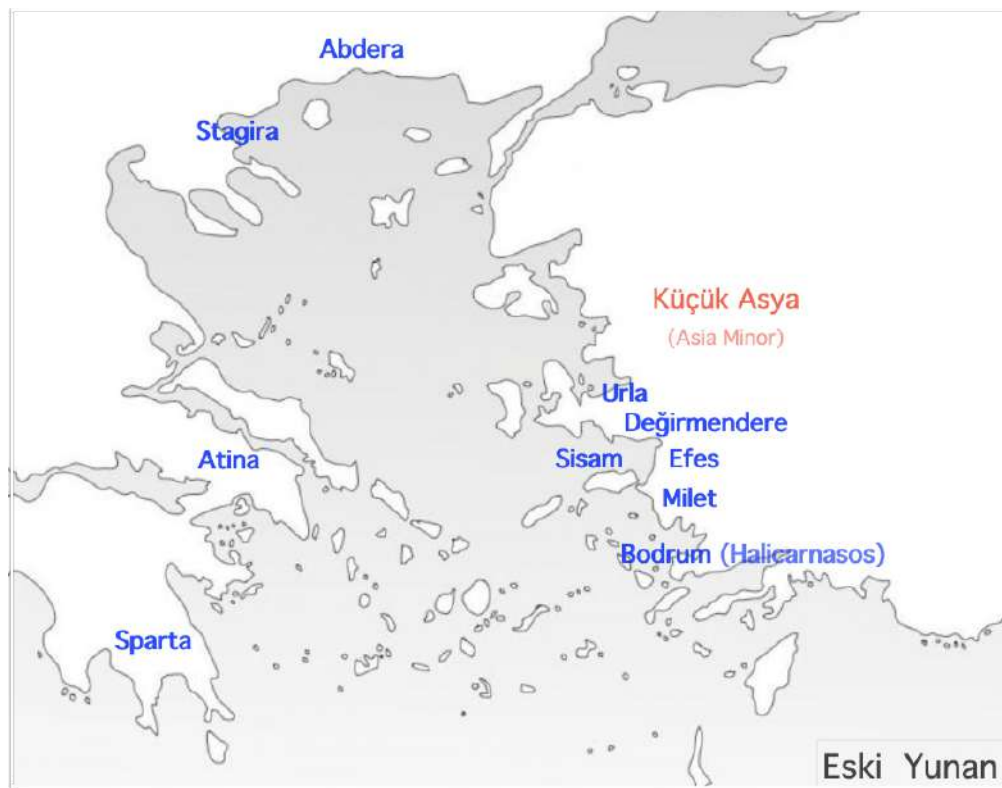
Bölümde anlatılanları daha rahat takip edebilmek için önce;

- ▶ İlgili bölgeye ait harita ve dönemi gösteren çizelgeye kısa bakış [s. 5](#)
- ▶ *Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer* kitabından kısımlar [s. 6](#)

Sonra,

- ▶ Russell'ın kitabından notlar [s. 14](#)
- ▶ Dönemdeki yazında adı geçen bazı kişiler hakkında *Dünya Yazın Tarihi* kitabından kısımlar [s. 25](#)
- ▶ Döneme vurgu yapan, üstte konu kısmında da geçen üç kitaptan alıntılar; *Bu Ülke*, *The Dynamics of Ancient Empires*, *A Brief History of Western Philosophy* [s. 28](#)
- ▶ Konu takibini kolaylaştırabilecek harita ve çizelgelerin tamamı [s. 33](#)
- ▶ Notlar hazırlanırken faydalanılan çeviri kitaplar ve dökümanlar [s. 41](#)

Konu olan bölge/yer ve dönem (yaklaşık olarak)

Konuya ısınmak için, bizden ve bizim bölgelerden başlarsak;

Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer - Ekrem Akurgal

Özellikle *Bertrand Russell*'ın yazdığı bölümde de geçen isimlerin, olayların ... olduğu kısımlar seçilmeye çalışılmıştır.

[çizelge, s.34](#)

[harita, s.35](#)

[özet sayfasına dön](#)

Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer - Ekrem Akurgal

1 / 7

“Bugünkü bilgi çağının temellerini atan Hellen* Uygarlığı'nın gelişmesinde Ege'de oturan İonların ve Aiolilerin katkısı büyük olmuştur.” s. 1

“Protogeometrik, Erken ve Orta Geometrik dönemleri kapsayan dört yapı katı sürecinde Doğu Hellenler anavatanın taşra düzeyindeki temsilcileriydiler. İ.Ö. 1050-750 tarihleri arasında İon ve özellikle Aiol halkları tarımcılıkla geçinirdi. Ege'deki aristokratik sınıf, büyük çiftliklerinde Batı Anadolu'nun yerli halkını kullanıyorlardı. İlias Destanı'nda üzüm bağlarından, sebze ve meyve bahçelerinden, zeytinyağından, buğday ekmeğinden ve tatlı şaraptan söz edilmektedir. Böylece buğday ve arpa ekiminin yanında şarapçılığın önemli rol oynadığı anlaşılmaktadır. Hayvancılık ve balıkçılık da başta gelen geçim kaynaklarıydılar. Her aile kendisi için gerekli süt, yağ, peynir türünden gıdayı hatta kumaş, deri gibi malzemesini kendi fertleri ile üretti. Bu nedenle ticaret henüz gelişmemişti. Bu evrede seramik ürünleri dışında sanat eserleri yok gibidir. Mısır ya da Mezopotamya'dan ithal edilmiş esere rastlanmamıştır. Bu tarihlerde Aioller ve İonlar yanyana dizilmiş dikdörtgen biçimli evlerde oturuyorlardı (Resim 6,9). Ayrıca oval biçimli evler de mevcuttur (Resim 3).” s. 3

* Hellen (Helen) hakkında:

"Helenistik Dönem, Büyük İskender'in istilalarıyla başlayan, Antik Dünya'da Grek etkisinin doruğa ulaştığı dönemdir. Dönem, Klasik Grek Dönemini izlemiştir (...)" https://tr.wikipedia.org/wiki/Helenistik_D%C3%B6nem

Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer - Ekrem Akurgal

2 / 7

“Hellenler dinsel inanışlarına çok bağlıydılar. Atina'daki **Akropolis** İ.Ö. 6. ve 5. yüzyıllar boyunca yalnızca tapınakların yer aldığı bir kutsal tepeydi; tıpkı Hattuşaş gibi. Bu yüzden Hellen tanrılarının insanlara benzer yanlış yapmalarını ve günah işlemelerini görerek Hellenlerin dinsel inançlarının pek güçlü olmadığı kanaatine varmak yanlış olur. Nitekim Urlalı Anaksagoras ve Trakyalı Protagoras'ın Atina'da buldukları sırada Hellen dinini eleştirdikleri için şehri terk etmek zorunda kalmaları çok ilgi çekicidir. Bu, dünya tarihinde ilk defa olmak üzere idarecilerini topraktan yapılmış oy pusulalarıyla seçen, yani demokratik düzeye ulaşmış halkın bile dine çok bağlı olduğunun belirgin bir göstergesidir. Hele büyük filozof Sokrates'in, adları geçen iki Egeli filozofun etkisiyle Hellen dinini eleştirdiği iddiasıyla zehirli şerbet içirilerek ölüme mahkum edilmesi, Atina halkının ne denli dinsel inançlarına bağlı olduğunu ortaya koyar. İnsanoğlu yüksek düzeye ulaştığı zaman bile duygunun tutsağı olmaktadır.” s. 13

Akropolis

https://en.wikipedia.org/wiki/Acropolis_of_Athens#/media/File:AthensAcropolisDawnAdj06028.jpg

Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer - Ekrem Akurgal

3 / 7

“Hellen yazılı kaynaklarından öğrendiğimize göre İon ve Aiol kentlerinde kralların idare ettiği topluluk, aristokratlardan ve orta sınıf halktan oluşuyordu, İlias ve Odysseia destanlarında anlatıldığına göre asiller kral ile birlikte yaşıyor, savaş çıktığında cenk arabaları, süvarileri ve savaşçıları ile kralın yanbaşında bulunuyorlardı. Ancak bu aristokratların bazıları korsanlık yapıyorlardı. Asiller zenginliklerini özellikle çiftliklerinde ortakçı olarak çalıştırdıkları orta sınıf halk ve köle olarak kullandıkları yerliler sayesinde elde ediyorlardı. Asillerin aşırı zengin, orta halkın ise yoksul olması sınıf mücadelesine neden oluyordu. İşte o zaman ya orta sınıf halktan biri ya da asillerden biri silahlı bir darbe ile kralı devirerek yerine geçiyordu. Bu yasadışı devlet yöneticisine Lydia dilinde ya da Etrüskçe "bey" anlamına gelen Tyrannos adı verilirdi. İ.Ö. 700-650 tarihlerinde yaşayan ünlü ozan Arkhilochos söz konusu Tyrannos sözcüğünü ilk kullanan kişidir.” s. 14

'tiran'

“tutsak ≠ köle” adlı içerikte 'köle' kelimesi yerine 'tutsak' kelimesi seçeneği olduğunu da görebilirsiniz.

Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer - Ekrem Akurgal

4 / 7

“Ege'de kentler, İzmir kazılarında saptanmış olduğu gibi en geç İ.Ö. 7. yüzyıldan beri bir duvarla çevrili idiler. Böylece Ege, İon ve Aiol yerleşmeleri her bakımdan tam anlamı ile, yani kralı, aristokrat ve orta sınıf halkı ve güvence sağlayan duvarı ile Hellence “polis” adı verilen kentlerdi. Batı Anadolu'daki Hellen yerleşmeleri kent devlet olmalarını, yani kendi başlarına buyruk, bağımsız bir siyasal organ olmalarını belki de Yakındoğu da Fenikelilerde, Geç Hititlerde gördüğümüz küçük krallıkları ve prenslikleri kendilerine örnek almış olmalarına borçludurlar. Bu çeşit küçük beylikler, büyük krallıklar gibi dünyayı egemenlikleri altına almak hırsını taşımadıkları için, kendilerini ticarete ve kültüre vermekte ve böylece insanlığa yararlı olmaktadır.

Bu tür küçük beyliklerde despotluk söz konusu olamayacağı için demokrasi tam anlamı ile işlemekte, böylece her alanda rekabet ve yarışma rahatlıkla sağlanmakta, insanlar huzur içinde yaşamakta idiler. Ne var ki küçük beylikler uzun ömürlü olamıyordu. Nasıl Assur büyük krallığı İ.Ö. 8. yüzyılda Hitit beyliklerini yıktı ise, Pers büyük krallığı da İ.Ö. 546 tarihlerinde Ege'deki İon ve Aiol kent devletçiklerinin altın çağının son bulmasına neden oldu.” s. 18

Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer - Ekrem Akurgal

5 / 7

“Demokrasinin ilk adımları Aiol ve İon kent devletçiklerinde atıldı. Soylulara karşı orta sınıf halkla birlikte lirik ozanların sert ve öfkeli dizeleri, bazı tyranların olumlu davranışları ve özellikle ticaretin gelişmesi gibi oluşumlar, Ege yöresinde daha İ.Ö. 7 yüzyılın ilk yarısında **demokrasiye doğru bir yönelişin gerçekleşmesini sağladılar**. Lesbos'ta Tyran Pittakos'un İ.Ö. 7. yüzyılın sonunda başlattığı demokrasi girişimini başarı ile tamamladıktan sonra politikayı kendiliğinden bırakması örnek bir davranış oldu. Böylece Ege Bölgesi, demokrasinin gelişmesinde anavatan Hellas'a öncülük etmiştir. Gerçekten Hellas'ta ilk demokrasi girişimini Atina'da İ.Ö. 594'te archon olduktan sonra Solon gerçekleştirmeye çalıştı. Ancak oluşturduğu anayasa soyluları kızdırdı, orta halli halkı ise düş kırıklığına uğrattı. Bununla birlikte Solon'un başlattığı hareket zamanla olumlu sonuçlar verdi. Gerçekten İ.Ö. 508 tarihinde ilk demokratik devlet Atina'da Kleisthenes tarafından kuruldu. Hellenler çağındaki demokrasinin bugünkünden farkı, çoğulcu olmayışı ve ondan sadece özgür Hellen yurttaşlarının yararlanmasıdır.” s. 21

From Wikipedia, the free encyclopedia	Hellas
Archon (Greek: ἄρχων, romanized: <i>árchōn</i> , plural: ἄρχοντες, <i>árchontes</i>) is a Greek word that means "ruler"	1. Greece ; (<i>specifically</i>) Ancient Greece .
	https://en.wiktionary.org/wiki/Hellas

Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer - Ekrem Akurgal

6 / 7

“Özgür Düşüncenin ve Bilimin Doğuşu

Altın Çağ'ın ikinci evresinde, Miletoslu doğa filozofları, dinsel kaygılardan yani mitolojik inançlardan sıyrılarak objektif araştırma yöntemi ile Mezopotamya ve Mısır'dan aldıkları bilgiyi bilime dönüştürdüler. Egeli doğa filozofları böylece matematik, astronomi, geometri ve daha sonra tıp bilimlerinin ilk esaslarını kurdular.

Hellen Felsefesinin Kurucusu Miletoslu **Thales** (İ.Ö. 625-545)

Söz konusu özgür düşünce yöntemi ile Karyalı Hexamyes'in oğlu Miletoslu Thales, İ.Ö. 28 Mayıs 585 tarihinde olagelen güneş tutulmasını önceden hesaplamıştır. Bu bir doğa olayının önceden saptanmasının dünya tarihindeki ilk örneğidir. Bir başka deyişle İ.Ö. 600 sıralarında dünyanın kültür liderliği Ortadoğu'dan Batı Anadolu'ya geçmiştir.” s. 37

“Abderalı Sophist Filozof Protagoras (İ.Ö. 485-415)

İonia felsefe akımının sürdürüldüğü diğer bir merkez de, Hellas Thrakiası'ndaki Abdera Kenti'nde bulunuyordu. Filozof **Demokritos** (İ.Ö. 470/460-370) gibi ünlü sofist düşünür **Protagoras** da (İ.Ö. 485-415) Abderalı idi. Hellenler dünya tarihinde insana, insanlığa ve insan haklarına saygı ve önem gösteren Hilitlerden sonra ikinci ulus olmuştur. Protagoras Hellenlerin bu eşsiz özelliğini "anthropos metron panton" (insan her şeyin ölçüsü) deyimini ile çok anlamlı ve etkileyici bir biçimde dile getirmiş ve bu sözü ile ün kazanmıştır. Protagoras çalışmalarını genellikle Atina'da yapıyor, bilgisinin zenginliği ile Perikles'ten, hatta Sokrates'ten saygı görüyordu.” s. 40

Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer - Ekrem Akurgal

7 / 7

“Ege'de başlamış olan temel bilim çalışmaları Atina'daki bu duraklamadan sonra İskenderiye'de altın çağını yaşamıştır. Büyük İskender'in kumandanlarından Mısır'a kral olan Ptolemaios Soter (İ.Ö. 323-283) İskenderiye'de bir çalışma merkezi kurmuş ve zamanın en değerli bilginlerini buraya toplamıştır. İskenderiye Okulu adını alan bu bilim ocağında Miletos'ta başlatılan çalışmalar yeni boyutlar kazanmıştır. Bunlardan İskenderiye'de doğmuş olan **Eukleides** (İ.Ö. 320-270) dünya tarihinin ilk geometri ders kitabını yazmış, Sisamlı Aristarchos (İ.Ö. 310-250) güneşin sabit olduğu, dünyanın hem kendi eksenini hem de güneş etrafında döndüğünü saptamış, Sicilyalı **Archimedes** (İ.Ö. 287-212) ise ünlü Arşimed Kanunu'nu ortaya koymuştur.

İskenderiye Okulu'ndan sonra en büyük bilim atılımını İslam dünyasında Abbasiler Dönemi'nde görürüz (M.S. 750-1258). Bu evrede Arap, İran ve Türk kökenli bilimadamları antik çağdan kalma kitapları okuyor ve bunlara dayandırdıkları çalışmalarlarıyla İonialı düşünürlerin kurdukları matematik, geometri, astronomi, tıp gibi bilimlere katkıda bulunuyorlardı; öyle ki aralarında Farabi, Biruni ve İbni Sina gibi Türk kökenli bilginlerin de bulunduğu bu müslüman düşünürler, geliştirdikleri araştırmaları ile kimya ve cebir (Algebra) gibi, evrensel bilimin iki önemli disiplini de kurdular ve 14., 15. yüzyıllarda Avrupa'da gerçekleşen Rönesans oluşumuna önyak oldular. ” s. 42

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

7. bölüme ait kısa notlar

Bu kısım türkçe çevirilerle de kıyaslayarak kabaca/yaklaşık olarak, basit bir dil ile hazırlanmaya çalışılmış ve ders notu biçiminde, özet gibi, yazılmıştır.

Özellikle konu hakkında daha önce okumamış olanların daha rahat takip edebilmesi için de bazı ayrıntılar atlanmış, birkaç yerde de küçük notlar eklenmiştir.

[özet sayfasına dön](#)

CHAPTER VII

Athens in Relation to Culture

A **T**HE greatness of Athens begins at the time of the two Persian wars (490 B.C. and 480-79 B.C.). Before that time, Ionia and Magna Graecia (the Greek cities of south Italy and Sicily) produced the great men. The victory of Athens against the Persian king Darius at Marathon (490), and of the combined Greek fleets against his son and successor Xerxes (480) under Athenian leadership, gave Athens great prestige. The Ionians in the islands and on part of the mainland of Asia Minor had rebelled against Persia, and their liberation was effected by Athens after the Persians had been driven from the mainland of Greece. In this operation the Spartans, who cared only about their own territory, took no part. Thus Athens became the predominant partner in an alliance against Persia. By the constitution of the alliance, any constituent State was bound to contribute either a specified number of ships, or the cost of them. Most chose the latter, and thus Athens acquired naval supremacy over the other allies, and gradually transformed the alliance into an Athenian Empire. Athens became rich, and prospered under the wise leadership of Pericles, who governed, by the free choice of the citizens, for about thirty years, until his fall in 430 B.C.

B The age of Pericles was the happiest and most glorious time in the history of Athens. Aeschylus, who had fought in the Persian wars, inaugurated Greek tragedy; one of his tragedies, the *Persae*, departing from the custom of choosing Homeric subjects, deals with the defeat of Darius. He was quickly followed by Sophocles, and Sophocles by Euripides, who, however, extends into the dark days of the Peloponnesian War that followed the fall and death of Pericles, and reflects in his plays the scepticism of the later period. His contemporary Aristophanes, the comic poet, makes fun of all isms from the standpoint of robust and limited common sense; more particularly, he holds up Socrates to obloquy as one who denies the existence of Zeus and dabbles in unholy pseudo-scientific mysteries.

C Athens had been captured by Xerxes, and the temples on the Acropolis had been destroyed by fire. Pericles devoted himself to their reconstruction. The Parthenon and the other temples whose ruins remain to impress our age were built by him. Pheidias the sculptor was employed by the State to make colossal statues of gods and goddesses. At the end of this period, Athens was the most beautiful and splendid city of the Hellenic world.

D Herodotus, the father of history, was a native of Halicarnassus, in Asia Minor, but lived in Athens, was encouraged by the Athenian State, and wrote his account of the Persian wars from the Athenian point of view.

E The achievements of Athens in the time of Pericles are perhaps the most astonishing thing in all history. Until that time, Athens had lagged behind many other Greek cities; neither in art nor in literature had it produced any great man (except Solon, who was primarily a lawgiver). Suddenly, under the stimulus of victory and wealth and the need of reconstruction, architects, sculptors, and dramatists, who remain unsurpassed to the present day, produced works which dominated the future down to modern times. This is the more surprising when we consider the smallness of the population involved. Athens at its maximum, about 430 B.C., is estimated to have numbered about 230,000 (including slaves), and the surrounding territory of rural Attica probably contained a rather smaller population. Never before or since has anything approaching the same proportion of the inhabitants of any area shown itself capable of work of the highest excellence.

F In philosophy, Athens contributes only two great names, Socrates and Plato. Plato belongs to a somewhat later period, but Socrates passed his youth and early manhood under Pericles. The Athenians were sufficiently interested in philosophy to listen eagerly to teachers from other cities. The Sophists were sought after by young men who wished to learn the art of disputation; in the *Protagoras*, the Platonic Socrates gives an amusing satirical description of the ardent disciples hanging on the words of the eminent visitor. Pericles, as we shall see, imported Anaxagoras, from whom Socrates professed to have learned the pre-eminence of mind in creation.

G Most of Plato's dialogues are supposed by him to take place during the time of Pericles, and they give an agreeable picture of life among the rich. Plato belonged to an aristocratic Athenian family, and grew up in the tradition of the period before war and democracy had destroyed the wealth and security of the upper classes. His young men, who have no need to work, spend most of their leisure in the pursuit of science and mathematics and philosophy; they know Homer almost by heart, and are critical judges of the merits of professional reciters of poetry. The art of deductive reasoning had been lately discovered, and afforded the excitement of new theories, both true and false, over the whole field of knowledge. It was possible in that age, as in few others, to be both intelligent and happy, and happy through intelligence.

H But the balance of forces which produced this golden age was precarious. It was threatened both from within and from without—from within by the democracy, and from without by Sparta. To understand what happened after Pericles, we must consider briefly the earlier history of Attica.

I Attica, at the beginning of the historical period, was a self-supporting little agricultural region; Athens, its capital, was not large, but contained a growing population of artisans and skilled artificers who desired to dispose of their produce abroad. Gradually it was found more profitable to cultivate vines and olives rather than grain, and to import grain, chiefly from the coast of the Black Sea. This form of cultivation required more capital than the cultivation of grain, and the small farmers got into debt. Attica, like other Greek states, had been a monarchy in the Homeric age, but the king became a merely religious official without political power. The government fell into the hands of the aristocracy, who oppressed both the country farmers and the urban artisans. A compromise in the direction of democracy was effected by Solon early in the sixth century, and much of his work survived through a subsequent period of tyranny under Peisistratus and his sons. When this period came to an end, the aristocrats, as the opponents of tyranny, were able to recommend themselves to the democracy. Until the fall of Pericles, democratic processes gave power to the aristocracy, as in nineteenth century England. But towards the end of his life the leaders of the Athenian democracy began to demand a larger share of political power. At the same time, his imperialist policy, with which the economic prosperity of Athens was bound up, caused increasing friction with Sparta, leading at last to the Peloponnesian War (431-404), in which Athens was completely defeated.

J In spite of political collapse, the prestige of Athens survived, and throughout almost a millennium philosophy was centred there. Alexandria eclipsed Athens in mathematics and science, but Aristotle and Plato had made Athens philosophically supreme. The Academy, where Plato had taught, survived all other schools, and persisted, as an island of paganism, for two centuries after the conversion of the Roman Empire to Christianity. At last, in A.D. 529, it was closed by Justinian because of his religious bigotry, and the Dark Ages descended upon Europe.

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

Atina'nın yükselişi sırasında neler oluyordu - 1 / 9

- ▶ M.Ö. 490-479 yılları arasında iki Pers-Yunan savaşı oldu.
- ▶ [Birçoğu doğu medeniyetlerinden devralınıp bunların yeniden değerlendirilmesi ile tüm medeniyeti, sanatı, bilimi şekillendiren neredeyse 'her şeyin mimarı'] Atina'nın yükselişi işte bu dönemde başlıyor. Elbette bu dönemden önce İonya ve G. İtalya-Sicilya'da da önemli isimler yetişmişti. [Thales, Anaksagoras ...]
- ▶ M.Ö. 490'da Pers tarafına karşı Atina'luların zaferi ve M.Ö. 480'de de Yunan donanmalarının (diğer kent devletlerinin) Atina liderliğinde Pers'lere karşı yine zafer kazanması, yani bu iki zafer, Atina'ya bir üstünlük sağladı.
- ▶ Küçük Asya'da ve adalarda yaşayan İonyalılar Perslere başkaldırmıştı. Atina'nın Persleri Yunan ana karasından çıkarması İonyaluların bağımsızlıklarını elde etmelerinde etken oldu.

çizelge, s.34

harita, s.35

Burada yazılan özet notların, temel olarak alındığı kitap (ss. 76-78) / 7. Bölüm: Athens in Relation to Culture (Kültür Yönünden Atina)

Russell, B., 1996 (ilk basım 1946), A History of Western Philosophy, Routledge

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

Atina'nın yükselişi sırasında neler oluyordu - 2 / 9

- ▶ Kendi toprakları dışında olan yerlere ilgi göstermeyen, civar bölgeleri umursamayan Sparta bu ittifakta yer almadı, yani ittifakın parçası olmadı. [Hangi ittifak? Atina başta olmak üzere bölgedeki kent devletleri arasındaki, oldukça önemli sonuçları olan bir ittifak bu.]
- ▶ Böylece Atina Perslere karşı yapılan antlaşmada asıl söz sahibi, ortak haline geldi. [Sparta kendini geride tuttuğundan dolayı.]
- ▶ Antlaşmaya göre her kent devleti belli bir sayıda gemi ya da onun değeri karşılığında para vermeliydi. Çoğu kent devleti para vermeyi seçti, böylece Atina diğer kent devletlerine göre deniz, yani donanma üstünlüğünü de elde etmiş oldu. Böylece bu antlaşma/ittifak/iş birliği zamanla Atina'nın onları egemenliğine almasına ve bir imparatorluğa dönüşmesine neden oldu.
- ▶ Atina zenginleşti, Perikles'in bilgece/akıllıca yönetimi altında refah seviyesi arttı. Refahın egemen olduğu bu dönem, yurttaşların seçimleriyle, yani demokrasi ile bunları başaran Perikles yönetiminin M.Ö. 430'daki bitişine kadar yaklaşık 30 yıl sürdü.

Burada yazılan özet notların, temel olarak alındığı kitap (ss. 76-78) / 7. Bölüm: Athens in Relation to Culture (Kültür Yönünden Atina)

Russell, B., 1996 (ilk basım 1946), A History of Western Philosophy, Routledge

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

Atina'nın yükselişi sırasında neler oluyordu - 3 / 9

- ▶ Atina tarihinde en mutlu, en güzel zamanlar, işte bu dönemde, yani Perikles döneminde yaşanmıştır.
- ▶ Bu dönemde şunlar oldu:
 - ▶ Pers savaşlarında da savaşan, **Aiskhylos** Yunan tragedyasını başlattı. Bu tragedyalar homerik konulardan farklı konularda idi.
 - ▶ Aiskhylos'un ardından **Sophokles**, Sophokles'in ardından da **Euripides** geldi.
 - ▶ Euripides'in dönemi Pelopennesos savaşının karanlık günlerine ve Perikles'in ölümü ile sonlanan yönetiminin düşüş dönemine rast gelir. Ayrıca Euripides'in oyunları sonraki gelecek dönemin kuşkuculuğunu da yansıtır.
 - ▶ Çağdaşı **Aristophanes**'im mizah içeren eserleri, bütün -izm'lerle; katı, değişmez ve sağduyu yoksunu bir bakış açısı ile alay eder. Mesela Sokrates'i Zeus'un varlığını inkar eden; pek de iyi görülmeyen bilimsel gizemlerle uğraşan biri olarak gösterir.

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

Atina'nın yükselişi sırasında neler oluyordu - 4 / 9

- ▶ Atina Kserkses tarafından ele geçirilmiş; **Akropolis'**de bulunan tapınaklar yakılarak yok edilmişti.
- ▶ Perikles bu tapınakların tekrar inşasına da kendini adanmıştı.
- ▶ Günümüzde gördüğümüz duruşları ile bizi hala etkileyen kalıntılar, onun tarafından onarılıp, yapılanlardır.
- ▶ Bu dönemde Heykeltıraş Pheidias da devasa tanrı ve tanrıça heykelleri yapmak için görevlendirilmişti.
- ▶ Dönemin sonunda Atina, Helen dünyasında en güzel, en göz kamaştırıcı şehir idi.
- ▶ Tarihin babası olarak da anılan **Herodotus**, küçük Asya'da, Halicarnasos'un (Bodrum'un) yerlisiydi, ancak Atina'da yaşadı. Aldığı destek ile de Pers savaşlarını Atina'nın bakış açısı ile yazdı.

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

Atina'nın yükselişi sırasında neler oluyordu - 5 / 9

- ▶ Perikles'in döneminde Atina'nın geldiği nokta, o dönemde yapılanlar, o dönemde başarılanlar; tüm insanlık tarihine baktığımızda en şaşırtıcı şeydir.
- ▶ O zamana kadar, yani Perikles'in dönemine kadar, Atina diğer diğer kent devletlerinin birçoğunun gerisinde idi.
- ▶ Ne sanat, ne de edebiyatta ortaya çıkan, parlayan biri olmamıştı (Yasa koyucu olan Solon dışında).
- ▶ Sonra birden; zaferin, elde edilen zenginliğin, ortaya çıkan yeniden inşa ihtiyacının verdiği harekete geçirici etki ile; şu an dahi aşılamayan eserler ortaya koyan heykeltıraşlar ve oyun yazarları ortaya çıktı. Öyleki eserleri modern zamana kadar geleceği şekillendirdi.
- ▶ Bu durum oldukça ilginçtir, çünkü o dönemlere göre nüfus o kadar azdır ki; bu dönemin öncesinde ya da sonrasında benzer nüfus oranlarına sahip yerlerde böyle bir başarı, böyle bir parlak dönem görülmemiştir.

Burada yazılan özet notların, temel olarak alındığı kitap (ss. 76-78) / 7. Bölüm: Athens in Relation to Culture (Kültür Yönünden Atina)

Russell, B., 1996 (ilk basım 1946), A History of Western Philosophy, Routledge

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

Atina'nın yükselişi sırasında neler oluyordu - 6 / 9

- ▶ Atina felsefeye iki büyük isimle katkı sağlar: **Sokrates** ve **Platon**.
- ▶ Sokrates'in gençliği ve ilk yetişkinlik yılları Perikles dönemindedir. Platon ise daha sonraki dönemde yaşamıştır.
- ▶ Atinalılar, diğer şehirlerden gelen bir şeyler anlatan/öğreten kişileri, merakla ve büyük bir hevesle dinliyorlardı.
- ▶ Münazarayı yani tartışma sanatını öğrenmek isteyen gençler bu kişileri (sophist) dört gözle bekliyorlardı.
- ▶ Protagoras adlı eserinde Platon, bu seçkin ziyaretçinin (s sofist olan **Protagoras**) anlattıklarını; sanki ağız açık bir şekilde onu dinleyişlerini mizahi/taşlayan/satirik bir dil ile anlatır. Perikles **Anaksagoras'**ı da Atina'ya çağırmişti. Ki Sokrates'de yaratma ve zihin arasındaki bağı görmesini sağlayan kişinin Anaksagoras olduğunu da açıkça söyler.

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

Atina'nın yükselişi sırasında neler oluyordu - 7 / 9

- ▶ Platon'un diyaloglarının(eserlerinin/yazdıklarının) çoğu Perikles döneminde geçer, bu diyaloglar zenginler arasındaki hoş bir yaşamın resmini çizer.
- ▶ Platon aristokrat olan Atinalı bir aileye mensuptu. Savaştan önce, demokrasinin bu aristokrat sınıfın zenginliğini ve güvenliğini yok etmeden önceki döneminde yaşamıştı; yani o dönemin güzelliklerinin, rahatlıklarının yaşandığı sıralarda.
- ▶ Dönemin gençleri yaşamak için çalışmak zorunda değildi, boş zamanları vardı. Bu zamanları bilim, matematik ve felsefe peşinde geçiriyorlardı, bu konular üzerinde okuyup tartışıyorlardı.
- ▶ Homeros'un eserlerini neredeyse baştan sona ezbere okuyacak kadar dahi biliyorlardı.
- ▶ Bu altın çağı yaratan güçlerin dengesinde sıkıntılar çıkmaya başlamıştı. Hem iç hem de dış etkiler tehdit oluşturuyordu; içerden demokratik yönetimin kendisi, dışardan da Sparta ile yaşanan sürtüşme. Perikles döneminden sonra neler olduğunu daha iyi anlamak için, çok kısa olarak Attika'nın önceki dönemdeki duruma bakalım.

"Homeros" adlı içerikte ilgili alıntıları okuyabilirsiniz.

Burada yazılan özet notların, temel olarak alındığı kitap (ss. 76-78) / 7. Bölüm: Athens in Relation to Culture (Kültür Yönünden Atina)

Russell, B., 1996 (ilk basım 1946), A History of Western Philosophy, Routledge

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

Atina'nın yükselişi sırasında neler oluyordu - 8 / 9

- ▶ Attika ilk başlarda kendi kendine yeten küçük bir tarımsal bölge; Atina'da bu bölgenin çok da büyük olmayan başkentiydi. Artan zanaatkar sayısı ile birlikte, ürünlerini/el emeklerini bölge dışında da değerlendirmek, satmak isteyen işinde ustalaşmış olanlar vardı.
- ▶ Zaman içinde tahıl vs. yerine şarap için üzüm ve zeytin üretiminin daha karlı olduğu anlaşıldı; hatta Karadeniz'den tahılı ithal etmek, yani satın almak daha karlı oluyordu.
- ▶ Homeros'un yaşadığı, sürekli anıldığı dönemlerde diğer Yunan kent devletleri gibi, Attika'da monarşi ile yönetiliyordu. Ancak bu tek adam, yönetimde politik gücü olmayan dini işlerle ilgilenen bir memur gibi çalışıyordu.
- ▶ Yönetim daha sonra köylülere ve zanaatkarlara eziyet de eden aristokrasinin eline geçti.
- ▶ Solon'un da etkisi ile demokratik yönetim tiranlık varken de hissedilmeye başlanmıştı.
- ▶ Daha sonraki dönemde de tiranlığa karşı olan aristokratlar demokrasi taraftarı olabileceklerini göstermeye başladılar.
- ▶ Perikles döneminin sonuna kadar, demokrasi aristokrasiye güç verdi (aynı 19. yy İngilteresinde olduğu gibi). Ancak Perikles'in hayatının sonuna doğru; liderler daha çok siyasi güç talep etmeye başladı. Ayrıca, Atina'nın ekonomik refahını ve rahatını da sağlayan emperyalist politikası, Sparta ile olan ilişkilerde de sürtüşmeye neden oldu. Bu durum çatışmaya, daha sonra (431-404) yılları arasında Atina'nın yenilgisi ile biten Pelopennesos savaşına yol açtı.

Burada yazılan özet notların, temel olarak alındığı kitap (ss. 76-78) / 7. Bölüm: Athens in Relation to Culture (Kültür Yönünden Atina)

Russell, B., 1996 (ilk basım 1946), A History of Western Philosophy, Routledge

A History of Western Philosophy - Bertrand Russell

Atina'nın yükselişi sırasında neler oluyordu - 9 / 9

- ▶ Atina; yenilgiye rağmen, politik çöküşüne rağmen felsefenin en iyi dönemlerinin yaşandığı bir merkezdi, yaşandığı yerd.
- ▶ İskenderiye (Alexandreia)(günümüzde Mısır) matematik/bilim alanında Atina'yı gölgede bırakmıştı; ancak bu sıralarda Platon ve Aristo ile felsefede en iyi dönem de Atina'da yaşanıyordu.
- ▶ Platon'un kurduğu Akademi (üniversiteye benzer bir oluşum) benzerlerine göre çok uzun süre ayakta kaldı. Roma İmparatorluğu'nun Hıristiyanlığı kabul etmesinden sonra, iki yüzyıl da Pagan anlayışı ile varlığını sürdürdü.
- ▶ Sonunda M.S. 529'da Justinianus'un kendinden farklı düşünce ve inançlara tahammül edemeyen tavrı, bağnazlığı nedeni ile Akademi kapatıldı. Ve Avrupa'da karanlık çağlar dediğimiz dönem hissedilmeye başlandı.

Burada yazılan özet notların, temel olarak alındığı kitap (ss. 76-78) / 7. Bölüm: Athens in Relation to Culture (Kültür Yönünden Atina)

Russell, B., 1996 (ilk basım 1946), A History of Western Philosophy, Routledge

Yazın için verilen isimlerle ilgili alıntılar:

Dünya Yazın Tarihi - Antal Szerb

Kitabın en güzel bölümü belki de bu alıntılarının da ait olduğu **'Yunanlılar'** başlıklı bölüm.

Bu bölümü okuyup bunlar da kimmiş, ne yapmış ... demeyen ya da okumak için kendini geri tutabilen çok az insan olabilir.

[özet sayfasına dön](#)

Dünya Yazın Tarihi - Antal Szerb

1 / 2

“ • HİYERARŞİ

Gereksiz bir soru, ama karşı çıkmak pek güç: Üç büyük trajedi yazarının en büyüğü hangisidir? Uzmanlar genellikle romantik gelişme düşüncesi üzerine kurulu olan A. W. Schlegel'in değerlendirmesini benimsiyor: **Aiskhylos** dramın yukarı doğru yükselişi, **Sophokles** doruk, **Euripides** ise çöküştür. Sonraki çağların uyumlu, Apollonik, yetkin Yunanlılar üzerine yarattığı tasarıma en çok Sophokles uyar. Buna karşılık, eğer anıtsallığı, yeteneğin atasal ve özgün geçmişini, patlama gücünü göz önüne alırsak, o zaman, en büyük Aiskhylos'tur: Titansal ve tektir, Dante ve Shakespeare gibi taklit edilemezdir. Euripides'i Nietzsche de bir çöküş belirtisi olarak görmüştür; onda Hellen'i duyumsamamız için aşırı modern bir yazardır. Buna karşılık, Goethe'nin görüşü ondan yanadır: Ona göre, o zamandan beri "Euripides'in papucunu dama atacak bir dram yazarı" çıkmamıştır ve okuyucunun dolaysız izlenimi de ondan yanadır. Aiskhylos ve Sophokles şaşılmalı yazarlardır, ama Euripides'i okurken sırtımız ürperir.

Üçü arasında bir seçim yapmamak ne büyük bir şans! İki bin beş yüz yıldır her üçünün de yaratısı her türden Tykhe'ye ve yazgıya karşın bakışlarını yukarıya dikmiş olan insanlığa sadakatle eşlik etmektedir.”^{s. 48}

Dünya Yazın Tarihi - Antal Szerb

2 / 2

“Komedi trajedinin biraz daha genç bir çağdaşdır. Eski Attika komedisi denen komedinin en parlak dönemi İÖ 430'dan 405'e dek uzanan dönemdir, yani topu topu yirmi beş yıl. Sonraki Yunan çağı yalnızca bir tek komedi yazarını saklamıştır: **Aristophanes**'i. Yaklaşık kırk oyunundan günümüze on biri kalmıştır.⁷

Aristophanes gülünçlüğünün dört kaynağı vardır: Hoyratlık, parodi, kişiliğe saldırı ve özgürce kanat çırpın imgelem oyunlarına can katar.

• HOYRATLIK

Hoyratlık (drasztikum) şakanın en eski, en ilkel türüdür. Aristophanes bol bol kullanır bunu, daha sonraki tüm yazarlardan daha bol. Ama hoyrat şakalarında da özgür, hafif, temiz bir vicdana sahiptir. Kıs kıs gülmez ve pis pis de gülmez; kahkahalar atar. Yunan kültürünün şaşılası çizgilerinden biri, başlangıçların henüz çok yakınında bulunması ve aynı zamanda rafine bir biçimde yetkin olmasıdır: **Edepsizlik eden Aristophanes'te hem pislikten hoşlanan bir çocuğun, hem de nüanslar konusunda bir jonglörün ustalığını almış sanatçının çizgileri vardır.** En utangaç çağların eleştirmenleri bile ona kızmamışlardır - yalnız, ona saygın bir ciddiyetle nasıl yaklaşılabileceğini yine de bilemediler.” s. 49

[Türk Karagöz Oyunlarının](#) adı da hemen bir önceki paragrafta geçer, isterseniz ne yazıldığına kitaptan bakabilirsiniz.

Kitap ve dönem hakkında üç kitaptan verilen
kısa alıntılarının daha fazlası:

Bu Ülke - Cemil Meriç

The Dynamics Of Ancient Empires - Ian Morris, Walter Scheidel (haz.)

A Brief History of Western Philosophy - Anthony Kenny

Bu Ülke - Cemil Meriç

“İnsanlığın tarihi neden İsa ile başlasın? Tarihin **mihver çağı** İsa'dan önce 5. yüzyıl. Bugünün insanı o zamandan beri yaşıyor (Jaspers*).” s. 197

“Jaspers (1883-): Alman filozofu ve psikiyatri uzmanı. ” s. 318

ıçeriğın konusu olan dönem,
dönemin merkezi,
dönemin en önemli noktası

mihver: Konuşulan, yazılan, tartışılan veya düşünölen bir konunun en önemli noktası.

Bazı Notlar:

- M.Ö. 478-404 yıllarındaki Atina imparatorluğu hakkında yazılan tüm kitap, makale sayısını hesaplayabilsek diğer tüm imparatorluklardan (Roma imparatorluğunu hariç tutarsak) fazla olabilir. Hakkında ayrılan/sağlanan araştırma fonlarının en fazla olduğu da açıkça ortadadır. Her çocuk liderlerinin, şairlerinin, anıtlarının adını duymuştur. (s. 99, ilk paragraftan)
- Antik (Eski) Yunan ile ilgili iki tür kaynaktan yararlanıyoruz; yazılı ve yazılı olmayan. (s. 104, 2. bölüm-ilk cümle)
- Yazılı kaynakların çoğundan M.Ö. 5. yüzyıl hakkında daha fazla şey bulup okuyabiliyoruz; ancak iki sıkıntı var. Ya çoğu Atinalılar tarafından yazılmış ya da yüzyıllar sonra yazılmış. Yani ana kaynaklar Atinalıların kendisi tarafından; ikincil kaynak denebilecekler ise çok daha sonra, yüzyıllar sonra yazılmış olanlar. (s. 104, 2. Bölüm-ikinci paragraftan)
- Spartalılar hakkında bildiklerimiz, Spartalı olmayanlar tarafından kaydedilenler. Spartalılar nerede ise kayıtlı/yazılı hiç bir şey bırakmamışlar. (s. 107, dördüncü paragraftan)

The Dynamics of Ancient Empires - Ian Morris, Walter Scheidel (haz.)

2 / 2

“The Greater Athenian State

Ian Morris

If it were worth taking the time to calculate such things, we would probably find that more books and articles have been written on the Athenian Empire of 478–404 B.C.E. than on any ancient empire except the Roman. And if we worked out how much scholarship has been served up per subject of each empire, square mile of territory, or year of the empire’s existence, Athens would surely win hands down. Every schoolchild gets to hear about its leaders, poets, and monuments.” s. 99

“We can divide the evidence into two categories, the written and the nonwritten. Nonwritten evidence, gathered chiefly through archaeological excavations and surveys, does much to fill in the background of demography, living standards, technology, and so on that the written sources generally neglect. It has its own complex problems, but, although these are no more daunting than those surrounding the written sources,⁶ historians of ancient Greece have made little use of unwritten evidence. This may be because so many historians of the Athenian Empire emplot their stories as political rather than socioeconomic narratives, and so the archaeological evidence seems less relevant to them.⁷ Most attempts to bring nonwritten evidence into the story have consisted of using painted pottery to try to document Athenian economic policies and have had rather mixed success.⁸

The written sources contain far more information about fifth-century state formation but have two main shortcomings—the primary sources were overwhelmingly produced by and about Athenians, while many of the secondary sources were written several centuries later. Most general accounts of the Athenian Empire review the written sources, so I will keep my comments brief.⁹” s. 104

“For state formation outside Athens we rely overwhelmingly on casual asides in these same sources. Herodotus, Thucydides, Xenophon, Diodorus, and Plutarch all treat Sparta in some detail, but their accounts also suffer from the notorious “Spartan mirage,” a tendency either to idealize Sparta or vilify it as an “anti-Athens.” The Spartans produced almost no inscriptions to balance the stories that non-Spartans told about them.” s. 107

A Brief History of Western Philosophy - Anthony Kenny

“Fifty-two years ago **Bertrand Russell** wrote a one-volume History of Western Philosophy, which is **still in demand**. When it was suggested to me that I might write a modern equivalent, I was at first daunted by the challenge. **Russell was one of the greatest philosophers of the century, and he won a Nobel Prize for Literature**: how could anyone venture to compete? However, the book is not generally regarded as one of Russell's best, and he is notoriously unfair to some of the greatest philosophers of the past, such as Aristotle and Kant. Moreover, he operated with assumptions about the nature of philosophy and philosophical method which would be questioned by most philosophers at the present time. There does indeed seem to be room for a book which would offer a comprehensive overview of the history of the subject from a contemporary philosophical viewpoint.

Russell's book, however inaccurate in detail, is **entertaining and stimulating** and it has given many people **their first taste of the excitement of philosophy**. I aim in this book to reach the same audience as Russell: I write for the general educated reader, who has no special philosophical training, and who wishes to learn the contribution that philosophy has made to the culture we live in. I have tried to avoid using any philosophical terms without explaining them when they first appear. The dialogues of Plato offer a model here: Plato was able to make philosophical points without using any technical vocabulary, because none existed when he wrote. For this reason, among others, I have treated several of his dialogues at some length in the second and third chapters of the book.” ^{S. X}

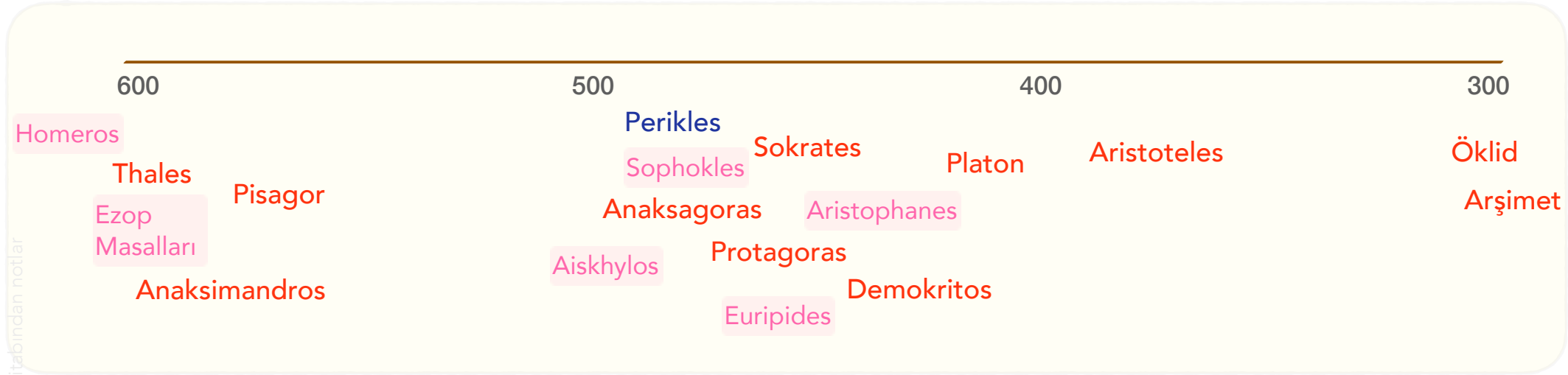
Konu takibini kolaylaştırabilecek,

- harita
- basit isim ve dönem çizelgesi
- isim listeleri
 - Antik Yunan düşünürleri / filozofları
 - Antik Yunan edebiyatı

İsim ve Dönem Çizelgesi

Milattan Önce (M.Ö. ya da İ.Ö.)

İsim Çizelgesi

Dönem Çizelgesi

İsimler, bu kişilerin yaşadığı tarihler [Wikipedia](#)'dan alınmıştır.

Dönem ve dönemlere ait tarihler ise *The Dynamics Of Ancient Empires* kitabındaki 100 nolu sayfadaki tablodan yazılmıştır.

Harita

https://www.heritage-history.com/site/hclass/ancient_rome/pdf/geography_terms.pdf den boş olarak harita alınmıştır.

<https://maps-greece.com/maps-greece--hellas-old/blank-map-of-ancient-greece/> den boş olarak harita alınmıştır.

Antik Yunan düşünürleri / filozofları

600–500 BCE [edit]

- **Thales** of Miletus (c. 624 – 546 BCE). Of the **Milesian school**. Believed that all was made of water. **Miletli Thales**
- **Pherecydes of Syros** (c. 620 – c. 550 BCE). Cosmologist.
- **Anaximander** of Miletus (c. 610 – 546 BCE). Of the **Milesian school**. Famous for the concept of *Apeiron*, or "the boundless". **Miletli Anaksimandros**
- **Anaximenes of Miletus** (c. 585 – 525 BCE). Of the **Milesian school**. Believed that all was made of air. **Miletli Anaksimenes**
- **Pythagoras** of Samos (c. 580 – c. 500 BCE). Of the **Ionian School**. Believed the deepest reality to be composed of numbers, and that souls are immortal. **Sisamlı Pisagor**
- **Xenophanes** of Colophon (c. 570 – 480 BCE). Advocated monotheism. **Değirmendereli Ksenofanes**
Sometimes associated with the **Eleatic** school.
- **Epicharmus** of Kos (c. 530 – 450 BCE). Comic playwright and moralist.

Antik Yunan düşünürleri / filozofları

500–400 BCE [edit]

- **Heraclitus** of Ephesus (c. 535 – c. 475 BCE). Of the Ionians. Emphasized the mutability of the universe. **Efesli Heraklitos**
- **Parmenides** of Elea (c. 515 – 450 BCE). Of the Eleatics. Reflected on the concept of Being.
- **Anaxagoras** of Clazomenae (c. 500 – 428 BCE). Of the Ionians. **Pluralist**. **Urlalı Anaksagoras**
- **Empedocles** (492 – 432 BCE). Eclectic cosmogonist. **Pluralist**. **Sicilyalı Empedokles**
- **Zeno of Elea** (c. 490 – 430 BCE). Of the Eleatics. Known for his paradoxes.
- **Protagoras** of Abdera (c. 481 – 420 BCE). **Sophist**. Early advocate of **relativism**. **Abderalı Protagoras**
- **Antiphon** (480 – 411 BCE). **Sophist**.
- **Hippias** (Middle of the 5th century BCE). **Sophist**.
- **Gorgias**. (c. 483 – 375 BCE). **Sophist**. Early advocate of **solipsism**.
- **Socrates** of Athens (c. 470 – 399 BCE). Emphasized **virtue ethics**. In **epistemology**, understood **dialectic** **Atinalı Sokrates** to be central to the pursuit of truth.
- **Critias** of Athens (c. 460 – 413 BCE). Atheist writer and politician.
- **Prodicus** of Ceos (c. 465 – c. 395 BCE). **Sophist**.
- **Leucippus** of Miletus (First half of the 5th century BCE). Founding **Atomist**, **Determinist**.
- **Thrasymachus** of Miletus (c. 459 – c. 400 BCE). **Sophist**.
- **Democritus** of Abdera (c. 450 – 370 BCE). Founding **Atomist**. **Abderalı Demokritos**
- **Diagoras of Melos** (c. 450 – 415 BCE). Atheist.
- **Archelaus**. A pupil of Anaxagoras.
- **Melissus of Samos**. Eleatic.
- **Cratylus**. Follower of Heraclitus.
- **Ion of Chios**. Pythagorean cosmologist.
- **Echecrates**. Pythagorean.
- **Timaeus of Locri**. Pythagorean.

Antik Yunan düşünürleri / filozofları

Greek philosophers

400–300 BCE [edit]

- **Antisthenes** (c. 444 – 365 BCE). Founder of **Cynicism**. Pupil of Socrates.
- **Aristippus of Cyrene** (c. 440 – 366 BCE). A **Cyrenaic**. Advocate of ethical hedonism.
- **Alcidamas** (c. 435 – c. 350 BCE). Sophist.
- **Lycophron (Sophist)** (c. 430 – c. 350 BCE). Sophist.
- **Diogenes of Apollonia** (c. 425 – c 350 BCE). Cosmologist.
- **Hippo** (c. 425 – c 350 BCE). Atheist cosmologist.
- **Xenophon** (c. 427 – 355 BCE). Historian.
- **Plato** (c. 427 – 347 BCE). Famed for view of the transcendental forms. **Atinalı Platon veya Eflatun**
Advocated **polity** governed by philosophers.
- **Speusippus** (c. 408 – 339 BCE). Nephew of Plato.
- **Eudoxus of Cnidus** (c. 408 – 355 BCE). Pupil of Plato.
- **Diogenes of Sinope** (c. 404 – 323 BCE). **Cynic**.
- **Xenocrates** (c. 396 – 314 BCE). Disciple of Plato.
- **Aristotle** (c. 384 – 322 BCE). A polymath whose works ranged across all philosophical fields. **Stagiralı Aristoteles ya da Aristo**

Antik Yunan düşünürleri / filozofları

Hellenistic era philosophers [edit]

300–200 BCE [edit]

- **Theophrastus** (c. 371 – c. 287 BCE). **Peripatetic**.
- **Pyrrho of Elis** (c. 360 – 270 BCE). **Skeptic**.
- **Strato of Lampsacus** (c. 340 – c. 268 BCE). **Atheist, Materialist**.
- **Theodorus the Atheist** (c. 340 – c. 250 BCE). **Cyrenaic**.
- **Epicurus** (c. 341 – 270 BCE). **Materialist Atomist, hedonist**. Founder of **Epicureanism** **Sisamlı Epikuros ya da Epikür**
- **Zeno of Citium** (c. 333 – 264 BCE). Founder of **Stoicism**.
- **Timon** (c. 320 – 230 BCE). **Pyrrhonist, skeptic**.
- **Aristarchus of Samos** (c. 310 – c. 230 BCE). **Astronomer**.
- **Euclid** (fl. 300 BCE). **Mathematician, founder of geometry**. **İskenderiyeli Öklid**
- **Archimedes** (c. 287 – c. 212 BCE). **Mathematician and inventor**. **Siraküzalı(Sicilyalı) Arşimet**
- **Chrysippus of Soli** (c. 280 – 207 BCE). Major figure in **Stoicism**.
- **Eratosthenes** (c. 276 BC – c. 195/194 BCE). **Geographer and mathematician**.

Antik Yunan edebiyatı

8th century BC [edit]

- Homeros** • Greek Trojan War cycle, including the *Iliad* and the *Odyssey*

7th century BC

- Greek:

- Hesiodos** • Hesiod: The *Theogony* and *Works and Days*
- Archilochus
- Alcman
- Semonides of Amorgos
- Solon** • Solon
- Mimnermus
- Stesichorus

6th century BC

- Greek:

- Sappho
- Ibycus
- Alcaeus of Mytilene
- Ezop Masalları** • Aesop's Fables

5th century BC

- Greek:

- Pindar: Odes
- Herodotus: *The Histories of Herodotus* **Heredot**
- Thucydides: *History of the Peloponnesian War* **Tükidides**
- Aiskhylos** • Aeschylus: *The Suppliants, The Persians, Seven Against Thebes, Oresteia*
- Sophokles** • Sophocles: *Oedipus Rex, Oedipus at Colonus, Antigone, Electra* and other plays
- Euripides** • Euripides: *Alcestis, Medea, Heracleidae, Hippolytus, Andromache, Hecuba, The Suppliants, Electra, Heracles, Trojan Women, Iphigeneia in Tauris, Ion, Helen, Phoenician Women, Orestes, Bacchae, Iphigeneia at Aulis, Cyclops, Rhesus*
- Aristophanes** • Aristophanes: *The Acharnians, The Knights, The Clouds, The Wasps, Peace, The Birds, Lysistrata, Thesmophoriazousae, The Frogs, Ecclesiazousae, Plutus*

4th century BC

- Greek:

- Xenophon: *Anabasis, Cyropaedia, Oeconomicus, Memorabilia*
- Aristoteles** • Aristotle: *Nicomachean Ethics, Metaphysics, Organon, Physics, Historia Animalium, De Partibus Animalium, De Motu Animalium, De Mundo, De Caelo, Poetics, Politics, Magna Moralia*
- Platon** • Plato: *Euthyphro, Apology, Crito, Theaetetus, Parmenides, Symposium, Phaedrus, Protagoras, Gorgias, Meno, Republic, Timaeus, Critias, Laws, Menexenus, Phaedo, Lysis, Alcibiades I, Alcibiades II, Hippias minor, Epinomis, Minos, Hipparchus*
- Öklid** • Euclid: *Elements*
- Menander: *Dyskolos*
- Theophrastus: *Enquiry into Plants*

A History of Western Philosophy

Bertrand Russell

Batı Felsefesi Tarihi Çev. Muammer Sencer

Batı Felsefesi Tarihi Çev. Ahmet Fethi

Bertrand Russell

Çev. Muammer Sencer

Çev. Ahmet Fethi

Google Translate

Russell, B., 1996 (ilk basım 1946), A History of Western Philosophy, Routledge

Russell, B., 1996 (ilk basım 1946), Batı Felsefesi Tarihi, Say Yayınları, Çev. Muammer Sencer

Russell, B., 2017 (ilk basım 1946), Batı Felsefesi Tarihi (İlk Çağ), 4. Baskı, Alfa Basım, Çev. Ahmet Fethi

[özet sayfasına dön](#)

Athens in Relation to Culture

THE greatness of Athens begins at the time of the two Persian wars (490 B.C. and 480-79 B.C.). Before that time, Ionia and Magna Graecia (the Greek cities of south Italy and Sicily) produced the great men. The victory of Athens against the Persian king Darius at Marathon (490), and of the combined Greek fleets against his son and successor Xerxes (480) under Athenian leadership, gave Athens great prestige. The Ionians in the islands and on part of the mainland of Asia Minor had rebelled against Persia, and their liberation was effected by Athens after the Persians had been driven from the mainland of Greece. In this operation the Spartans, who cared only about their own territory, took no part. Thus Athens became the predominant partner in an alliance against Persia. By the constitution of the alliance, any constituent State was bound to contribute either a specified number of ships, or the cost of them. Most chose the latter, and thus Athens acquired naval supremacy over the other allies, and gradually transformed the alliance into an Athenian Empire. Athens became rich, and prospered under the wise leadership of Pericles, who governed, by the free choice of the citizens, for about thirty years, until his fall in 430 B.C.

KÜLTÜR YÖNÜNDE ATİNA

Atina'nın büyüklüğü iki Pers savaşı (İ. Ö. 490 ve 480 - 479) sırasında başlar. O zamandan önce İonya ve Magna Graecia (Güney İtalya ve Sicilya'daki Grek kentleri) büyük adamlar yetiştirmişti. Atina'nın, Pers Kralı Darajawahusch'a (Darius'a) karşı Marathon'daki zaferi (İ. Ö. 490) ve birleşik Grek donanmalarının Darajawahusch'un oğlu ve izleyicisi Khschajarscha'ya (Serhas'a) (İ. Ö. 480) karşı Atina önderliğinde başarıya ulaşması Atina'ya büyük bir üstünlük sağladı. Adalarda ve Küçük Asya ana topraklarının bir bölümünde yaşayan İonyalılar Persler'e başkaldırdı. Onların bağımsızlığa kavuşması Persler asıl Yunanistan'dan çıkarıldıktan sonra, Atinalılar yönünden gerçekleştirildi. Yalnız kendi ülkelerini düşünen Spartalılar bu eyleme katılmadı. Böylece Atina, Perslere karşı yapılan anlaşmada egemen bir ortak oldu. Anlaşmaya göre herhangi bir kurucu devlet ya belirli sayıda gemi ya da o sayıda geminin değeri ölçüsünde para verecekti. Çoğu ikinci öneriyi yeğledi. Sonuçta Atina, anlaşmaya girmiş öbür devletlerin yanında deniz üstünlüğü sağladı ve anlaşmayı yavaş yavaş emperyalistliğe dönüştürdü. Kentlilerin özgür seçimiyle İ. Ö. 430'a değin aşağı yukarı 30 yıl yönetimde bulunan Perikles'in bilgece önderliği altında zengin oldu onata (refaha) kavuştu. Perikles çağı, Atina tarihinde en mutlu ve en par-

KÜLTÜR KONUSUNDA ATİNA

Atina'nın büyüklüğü iki Pers savaşı sırasında başlar (İÖ 490 ve İÖ 480-79). O zamandan önce İonya ve Magna Graecia (Büyük Yunanistan; güney İtalya ve Sicilya'nın Yunan kentleri) büyük insanlar yetiştirdi. Atina'nın Marathon'da Pers Kralı Darius'a karşı (490) ve birleşik Yunan filolarının Atina önderliğinde Darius'un oğlu ve halefi Kserkses'e karşı (480) zaferi, Atina'ya büyük itibar kazandırdı. Adalardaki ve Küçük Asya anakarasındaki İonyalılar Perslere başkaldırılmıştı ve kurtuluşları, Persler Yunanistan anakarasından atıldıktan sonra Atina tarafından sağlandı. Bu savaşta, yalnızca kendi topraklarıyla ilgilenen Spartalılar yer almadı. Bu yüzden Atina Perslere karşı bu ittifakta en etkili ortak haline geldi. İttifak antlaşmasına göre, her kurucu Devlet, ya belli sayıda gemi ya da o de-

ğerde para katkısında bulunmak zorundaydı. Pek çoğu para vermeyi tercih etti ve böylece Atina, diğer müttefiklerine karşı deniz üstünlüğünü ele geçirdi ve ittifakı giderek bir Atina İmparatorluğuna dönüştürdü. Yurttaşların özgür seçimiyle yaklaşık otuz yıl, İÖ 430'da iktidardan düşene kadar yönetimde kalan Perikles'in bilgece yönetimi altında, Atina zenginleşti ve refaha kavuştu.

Kültüre İlişkin Atina

Atina'nın büyüklüğü iki Pers savaşı sırasında (MÖ 490 ve MÖ 480-79) başlar. O zamandan önce, İonia ve Magna Graecia (Yunan şehirleri Güney İtalya ve Sicilya) büyük adamlar yetiştirdi. Atina'nın Marathon'da (490) Pers kralı Darius'a karşı kazandığı zafer ve Atina liderliğindeki oğlu ve halefi Xerxes'e (480) karşı birleşik Yunan filolarının kazandığı zafer, Atina'ya büyük prestij kazandırdı. Adalardaki ve Küçük Asya anakarasının bir kısmındaki İonyalılar, Perslere karşı ayaklandılar ve Persler Yunanistan anakarasından sürüldükten sonra kurtuluşları Atina tarafından gerçekleştirildi. Bu operasyonda sadece kendi topraklarını önemseyen Spartalılar yer almadı. Böylece Atina, İran'a karşı bir ittifakta baskın ortak oldu. İttifakın tüzüğüne göre, herhangi bir kurucu Devlet, ya belirli sayıda gemiye ya da bunların maliyetine katkıda bulunmak zorundaydı. Çoğu ikincisini seçti ve böylece Atina diğer müttefikler üzerinde deniz üstünlüğünü elde etti ve ittifakı yavaş yavaş bir Atina İmparatorluğu'na dönüştürdü. Atina zenginleşti ve MÖ 430'daki düşüşüne kadar yaklaşık otuz yıl boyunca vatandaşların özgür seçimiyle yönetilen Perikles'in bilge liderliği altında başarılı oldu.

The age of Pericles was the happiest and most glorious time in the history of Athens. Aeschylus, who had fought in the Persian wars, inaugurated Greek tragedy; one of his tragedies, the *Persae*, departing from the custom of choosing Homeric subjects, deals with the defeat of Darius. He was quickly followed by Sophocles, and Sophocles by Euripides, who, however, extends into the dark days of the Peloponnesian War that followed the fall and death of Pericles, and reflects in his plays the scepticism of the later period. His contemporary Aristophanes, the comic poet, makes fun of all isms from the standpoint of robust and limited common sense; more particularly, he holds up Socrates to obloquy as one who denies the existence of Zeus and dabbles in unholy pseudo-scientific mysteries.

(refaha) kavuştu. Perikles çağı, Atina tarihinde en mutlu ve en parlak çağdır. Pers savaşlarında çarpışan Aeschilos, Grek acıklı oyununu (tragedia'sını) başlatmıştır. Onun acıklı oyunlarından biri olan *Persae*, Homerik konuların seçme geleneğinden ayrılarak Darajawahusch'un yenilgisini ele alır. Onu, Sophokles, Sophokles'i Euripides izler. Euripides, Perikles'in düşüşü ve ölümü ardından gelen Peloponnesos savaşının karanlık günlerine uzanır ve Perikles-sonrası dönemin kuşkuculuğunu yansıtır. Çağdaşı komik şair Aristophanes bütün ". . . izm"lerle sağlam ve sınırlı bir sağduyu açısından alay eder. Özellikle Sokrates'i aşağılamak için, onu Zeus'un varlığını yadsıyan ve bilimsel gizemlere (mystery) karışan biri olarak gösterir.

Perikles çağı, Atina tarihinde en mutlu ve en şanlı zamandır. Pers savaşlarında savaşan Aeschylus Yunan tragedyasını başlattı; tragedya-larından biri, Homerik konuları seçme geleneğinden ayrılan *Persae*, Kserkses'in yenilgisini ele alır. Onu Sophokles, Sophokles'i de Euripides izledi. İkisi, Perikles'in düşüşünü ve ölümünü izleyen Peloponnesos Savaşının karanlık günlerine kadar uzanır ve Euripides oyunlarında daha sonraki önemin kuşkuculuğunu yansıtır. Onun çağdaşı komik şair Aristophanes zinde ve sınırlı bir sağduyu bakış açısıyla bütün izm'lerle dalga geçer; daha özel olarak Sokrates'i, Zeus'un varlığının inkâr eden ve dine aykırı sözde bilimsel gizemlerle ilgilenen biri diye kötüler.

Perikles çağı, Atina tarihinin en mutlu ve en görkemli dönemiydi. Pers savaşlarında savaşan Aeschylus, Yunan trajedisini başlattı; Onun trajedilerinden biri olan *Persae*, Homeros'un tebaasını seçme geleneğinden yola çıkarak Darius'un yenilgisiyle ilgilenir. Onu hızla Sophocles ve Sophocles tarafından takip edilen Euripides, ancak Perikles'in düşüşünü ve ölümünü takip eden Mora Savaşı'nın karanlık günlerine kadar uzanır ve oyunlarında sonraki dönemin şüpheciliğini yansıtır. Çağdaşı, komik şair Aristophanes, sağlam ve sınırlı sağduyu açısından tüm izmlerle alay eder; daha özel olarak, Sokrates'i Zeus'un varlığını inkar eden ve kutsal olmayan sahte bilimsel gizemlerle uğraşan biri olarak karalamaya zorlar.

Athens had been captured by Xerxes, and the temples on the Acropolis had been destroyed by fire. Pericles devoted himself to their reconstruction. The Parthenon and the other temples whose ruins remain to impress our age were built by him. Pheidias the sculptor was employed by the State to make colossal statues of gods and goddesses. At the end of this period, Athens was the most beautiful and splendid city of the Hellenic world.

Herodotus, the father of history, was a native of Halicarnassus, in Asia Minor, but lived in Athens, was encouraged by the Athenian State, and wrote his account of the Persian wars from the Athenian point of view.

Atina Khschajarscha (Serhas) tarafından ele geçirilmiş ve Akropolis'teki tapınaklar ateşe verilip yıkılmıştı. Perikles kendini onların onarımına adadı. Yıkıntıları çağımızda bile hayranlık uyandıran Parthenos (Parthenon) ve öbür tapınaklar onun yönünden yaptırılmıştır Yontucu Pheidias'a devlet yönünden, tanrıların ve tanrıçaların büyük yontularını yapma görevi verildi. Bu dönemin sonunda Atina, Hellenci dünyanın en büyük ve en görkemli kentiydi.

Tarihin babası Herodotos, Küçük Asya'daki Halikarnasos'un yerlisidir. Fakat, Atina'da yaşamış, Atina devletince destek görmüş, Pers savaşlarını Atina açısından dile getirmiştir.

Kserkses Atina'yı ele geçirmiş ve Akropolis'teki tapınaklar yakılıp yok edilmişti. Perikles kendini tapınakların yeniden inşasına adadı. Harabeleri günümüzde hâlâ hayranlık uyandıran Parthenon ve diğer tapınaklar onun tarafından yapıldı. Devlet, heykeltıraş Pheidias'ı devasa Tanrı ve Tanrıça heykelleri yapmakla görevlendirdi. Bu dönemin sonunda Atina, Helen dünyasının en güzel ve en muhteşem kentiydi.

Tarihin babası Herodotos Küçük Asya'daki Halikarnasos'un [Bodrum] yerlisiydi; ama Atina'da yaşadı, Atina Devletince desteklendi ve Pers savaşlarına ilişkin anlatımını Atina'nın bakış açısıyla yazdı.

Atina, Xerxes tarafından ele geçirilmiş ve Akropolis'teki tapınaklar ateşle yok edilmişti. Perikles kendini onların yeniden inşasına adadı. Parthenon ve kalıntıları çağımızı etkilemek için kalan diğer tapınaklar onun tarafından inşa edildi. Heykeltıraş Pheidias, devlet tarafından devasa tanrı ve tanrıça heykelleri yapmak için istihdam edildi. Bu dönemin sonunda Atina, Helen dünyasının en güzel ve görkemli şehriydi. Tarihin babası Herodot, Küçük Asya'da Halikarnasos'un yerlisiydi, ancak Atina'da yaşıyordu, Atina Devleti tarafından teşvik edildi ve Pers savaşlarını Atina bakış açısından yazdı.

The achievements of Athens in the time of Pericles are perhaps the most astonishing thing in all history. Until that time, Athens had lagged behind many other Greek cities; neither in art nor in literature had it produced any great man (except Solon, who was primarily a lawgiver). Suddenly, under the stimulus of victory and wealth and the need of reconstruction, architects, sculptors, and dramatists, who remain unsurpassed to the present day, produced works which dominated the future down to modern times. This is the more surprising when we consider the smallness of the population involved. Athens at its maximum, about 430 B.C., is estimated to have numbered about 230,000 (including slaves), and the surrounding territory of rural Attica probably contained a rather smaller population. Never before or since has anything approaching the same proportion of the inhabitants of any area shown itself capable of work of the highest excellence.

Perikles çağında Atina'nın başarıları belki bütün tarihin en şaşılacak işi. O zamana değin Atina pek çok Grek kentinden geride kalmıştı. Edebiyat ve sanatta her şeyden önce bir yasa koyucu olan Solon'dan başka büyük bir adam yetiştirmiş değildir. Utku (Zafer), varlık ve yeniden kurulma gereğinin verdiği itilimle, günümüze değin aşılamayan mimarlar, yontucular ve dramacılar, modern zamanlar dahil, gelecek çağları egemenliğine alan yapıtlar ortaya koydular. Atina nüfusunun azlığını düşünürsek, çok şaşırtıcıdır bu. Nüfus, en kalabalık olduğu zamanda bile (İ.Ö. 430 sıraları), köleler dahil, aşağı yukarı 230.000 olarak hesaplanmıştır. çevredeki ilkel Attika belki daha az nüfusluydu. Aynı orana yaklaşan herhangi bir kent topluluğu bu aşamada yüksek bir işe yetenekli olduğunu ortaya koymuş değildir.

Atina'nın Perikles zamanındaki başarıları, herhalde, bütün tarihin en şaşırtıcı işidir. O zamana kadar Atina diğer Yunan kentlerinin gerisindeydi; ne sanatta ne de edebiyatta hiçbir büyük insan yetiştirmemişti (öncelikle bir yasa koyucu olan Solon hariç). Aniden, zaferin, zenginliğin ve yeniden inşa ihtiyacının uyarılmasıyla, bugüne kadar aşılamayan mimarlar, heykeltıraşlar ve oyun yazarları modern zamana kadar geleceğe egemen olan eserler üretti. Söz konusu nüfusun küçüklüğünü düşündüğümüzde, bu durum daha da şaşırtıcı olur. En fazla oldukları zamanda, İÖ 430 civarında, Atinalıların sayısının yaklaşık 230.000 olduğu (köleler dahil) tahmin edilmektedir ve çevresindeki kırsal Attika'nın nüfusu olasılıkla daha da azdı. Daha önce ya da o günden bu güne, aynı nüfus oranına yaklaşan hiçbir bölge bu kadar mükemmel eser üretme yeteneği sergilememiştir.

Atina'nın Perikles zamanındaki başarıları, belki de tüm tarihin en şaşırtıcı şeyidir. O zamana kadar Atina diğer birçok Yunan şehrinin gerisinde kalmıştı; ne sanatta ne de edebiyatta (esas olarak bir kanun koyucu olan Solon dışında) herhangi bir büyük adam ortaya çıkarmamıştı. Birdenbire, zaferin ve zenginliğin teşviki ve yeniden yapılanma ihtiyacı altında, bugüne kadar eşsiz kalan mimarlar, heykeltıraşlar ve oyun yazarları, geleceğe modern zamanlara kadar hakim olan eserler ürettiler. Bu, ilgili nüfusun küçüklüğünü düşündüğümüzde daha şaşırtıcıdır. Atina'nın maksimumunda, yaklaşık MÖ 430'da, yaklaşık 230.000 (köleler dahil) olduğu tahmin ediliyor ve çevresindeki kırsal Attika bölgesi muhtemelen daha küçük bir nüfus içeriyordu. Daha önce veya o zamandan beri, herhangi bir bölgenin sakinlerinin aynı oranına yaklaşan hiçbir şey, kendisini en yüksek mükemmellikte çalışma yeteneğine sahip göstermedi.

In philosophy, Athens contributes only two great names, Socrates and Plato. Plato belongs to a somewhat later period, but Socrates passed his youth and early manhood under Pericles. The Athenians were sufficiently interested in philosophy to listen eagerly to teachers from other cities. The Sophists were sought after by young men who wished to learn the art of disputation; in the *Protagoras*, the Platonic Socrates gives an amusing satirical description of the ardent disciples hanging on the words of the eminent visitor. Pericles, as we shall see, imported Anaxagoras, from whom Socrates professed to have learned the pre-eminence of mind in creation.

Felsefede Atina, yalnız iki büyük ad koyar ortaya: Sokrates ve Platon. Platon, biraz daha sonraki dönemde yaşamıştır. Fakat Sokrates'in gençliği ve ilk yetişkinlik yılları Perikles dönemindedir. Atinalılar felsefeye, öbür kentlerden gelen öğreticileri istekle dinleyecek ölçüde ilgi duyuyordu. Sophistler, tartışma sanatını öğrenmek isteyen gençler yönünden arandılar. "Protagoras diyalog"unda Sokrates'in ağzıyla konuşan Platon; Atina'ya uğrayan Protagoras'ın alaylı bir tanımını yapar. Göreceğimiz gibi Perikles, Anaxagoras'ı Atina'ya getirtmiş, Sokrates, zihnin yaratmadaki üstün rolünü ondan öğrendiğini açığa vurmuştur.

Felsefe alanına, Atina yalnızca iki büyük isimle katkıda bulunur: Sokrates ve Platon. Platon, biraz daha sonraki bir döneme aittir; ama Sokrates gençliğini ve olgunluk dönemini Perikles yönetiminde geçirdi. Atinalılar, diğer kentlerden gelen öğretmenleri şevkle dinleyecek kadar felsefeye meraklıydı. Tartışma sanatını öğrenmek isteyen gençler Sofistlerin peşindeydi; *Protagoras*'ta Platon'un Sokrates'i, ünlü ziyaretçinin sözlerini can kulağıyla dinleyen ateşli çömezlerin hoş bir yergisel bir tasvirini göstermektedir. Perikles, göreceğimiz gibi, Anaxagoras'ı Atina'ya getirdi; Sokrates, yaratılıştaki zihnin üstünlüğünü ondan öğrendiğini itiraf eder.

Felsefede, Atina sadece iki büyük isme katkıda bulunur: Sokrates ve Platon. Platon biraz daha sonraki bir döneme aittir, ancak Sokrates gençliğini ve erken erkekliğini Perikles'in altında geçirdi. Atinalılar, diğer şehirlerden öğretmenleri hevesle dinleyecek kadar felsefeye ilgileniyorlardı. Sofistler, tartışma sanatını öğrenmek isteyen genç erkekler tarafından aranıyordu; Protagoras'ta Platoncu Sokrates, seçkin ziyaretçinin sözlerine asılı öğrencilerin eğlenceli hicivli bir tanımını verir. Göreceğimiz gibi Perikles, Sokrates'in zihnin üstünlüğünü yaratılıştaki öğrendiğini iddia ettiği Anaxagoras'ı ithal etti.

Most of Plato's dialogues are supposed by him to take place during the time of Pericles, and they give an agreeable picture of life among the rich. Plato belonged to an aristocratic Athenian family, and grew up in the tradition of the period before war and democracy had destroyed the wealth and security of the upper classes. His young men, who have no need to work, spend most of their leisure in the pursuit of science and mathematics and philosophy; they know Homer almost by heart, and are critical judges of the merits of professional reciters of poetry. The art of deductive reasoning had been lately discovered, and afforded the excitement of new theories, both true and false, over the whole field of knowledge. It was possible in that age, as in few others, to be both intelligent and happy, and happy through intelligence.

But the balance of forces which produced this golden age was precarious. It was threatened both from within and from without—from within by the democracy, and from without by Sparta. To understand what happened after Pericles, we must consider briefly the earlier history of Attica.

Platon'un tartışmalarından çoğu, Platon'ca, Perikles döneminde geçmiş var sayılmıştır. Tartışmalar, zenginler arasındaki yaşıntının hoş bir tablosunu çizer. Platon da soylu bir Atina ailesindedir ve savaş öncesi geleneğinde yetişmiştir. Onun çalışmak zorunda olmayan gençleri, boş zamanlarından çoğunu, bilim, matematik ve felsefe uğraşısına ayırmıştır. Homeros'u aşağı yukarı ezber bilir. Profesyonel şiir okuyucularının ortamlarını (meziyetlerini) eleştiren yargıç durumdadır.

Tümdengelimsel usavurma yeni bulunmuş, bütün bilgi alanına, doğru ya da yanlış, yeni kurumların heyecanını getirmiştir. Başka birkaç çağda görüldüğü gibi, hem zeki hem mutlu olmak, zeka aracılığıyla mutlu olmak olanaklıdır.

Bu altın çağı yaratan güçler dengesi sallantılıydı. O dengeyi içerden çoğunluk yönetimi (demokrasi), dışardan Sparta tehdit ediyordu. Perikles'ten sonra ne olduğunu anlamak için Attika'nın ilk tarihini kısaca gözden geçirelim.

Platon pek çok diyalogunun Perikles döneminde gerçekleştiği varsayar ve zenginlerin yaşamıyla ilgili makul bir resim sunar. Platon, Atinalı aristokrat bir aileye mensuptu; savaş ve demokrasi üst sınıfların zenginliğini ve güvenliğini yok etmeden önceki dönemin geleneklerine göre yetiştirildi. Platon'un çalışmak zorunda olmayan gençleri, boş zamanlarının çoğunu bilim, matematik ve felsefe peşinde koşmaya harcar; Homeros'u neredeyse ezbere bilirler ve profesyonel şiir okuyucuların meziyetlerini eleştirebilirler. Tümdengelimli muhakeme sanatı son zamanlarda keşfedilmişti ve bütün bilgi alanına, doğru ya da yanlış yeni teorilerin heyecanını getirmişti. O dönemde başka bazı kimselerde olduğu gibi hem zeki ve mutlu, hem de zekâsı sayesinde mutlu olmak mümkündü.

Fakat bu altın çağı üreten kuvvetler dengesi sallantılıydı. Hem içeriden hem dışarıdan tehdit altındaydı; içeriden demokrasinin, dışarıdan Sparta'nın. Perikles'ten sonra olanları anlamak için, Attika'nın daha önceki tarihine kısaca bakmamız gerekir.

Platon'un diyaloglarının çoğunun Perikles döneminde geçtiği varsayılır ve bunlar zenginler arasındaki yaşamın hoş bir resmini verir. Platon aristokrat bir Atinalı aileye mensuptu ve savaş ve demokrasinin üst sınıfların zenginliğini ve güvenliğini yok etmesinden önceki dönemin geleneğinde büyüdü. Çalışmaya ihtiyacı olmayan gençleri, boş zamanlarının çoğunu bilim, matematik ve felsefe peşinde; Homeros'u neredeyse ezbere bilirler ve profesyonel şiir okuyucularının değerleri konusunda eleştirel yargıçlardır. Tümdengelimli akıl yürütme sanatı son zamanlarda keşfedildi ve tüm bilgi alanı üzerinde hem doğru hem de yanlış olan yeni teorilerin heyecanını sağladı. Diğer birkaç çağda olduğu gibi o çağda da hem zeki hem mutlu olmak hem de zeka yoluyla mutlu olmak mümkündü.

Ancak bu altın çağa yol açan güçler dengesi istikrarsızdı. BT hem içeriden hem de dışarıdan -içeriden demokrasi tarafından ve dışarıdan da Sparta tarafından tehdit ediliyordu. Perikles'ten sonra ne olduğunu anlamak için Attika'nın önceki tarihini kısaca ele almalıyız.

Attica, at the beginning of the historical period, was a self-supporting little agricultural region; Athens, its capital, was not large, but contained a growing population of artisans and skilled artificers who desired to dispose of their produce abroad. Gradually it was found more profitable to cultivate vines and olives rather than grain, and to import grain, chiefly from the coast of the Black Sea. This form of cultivation required more capital than the cultivation of grain, and the small farmers got into debt. Attica, like other Greek states, had been a monarchy in the Homeric age, but the king became a merely religious official without political power. The government fell into the hands of the aristocracy, who oppressed both the country farmers and the urban artisans. A compromise in the direction of democracy was effected by Solon early in the sixth century, and much of his work survived through a subsequent period of tyranny under Peisistratus and his sons. When this period came to an end, the aristocrats, as the opponents of tyranny, were able to recommend themselves to the democracy. Until the fall of Pericles, democratic processes gave power to the aristocracy, as in nineteenth century England. But towards the end of his life the leaders of the Athenian democracy began to demand a larger share of political power. At the same time, his imperialist policy, with which the economic prosperity of Athens was bound up, caused increasing friction with Sparta, leading at last to the Peloponnesian War (431-404), in which Athens was completely defeated.

Tarihsel dönemin başlangıcında Attika, kendi kendine yeten küçük bir tarımsal bölgeydi. Başkent Atina geniş değildi. Ürünlerini dışarda satmak isteyen zanaatçılardan ve tarımcılardan kurulu bir nüfusa sahipti. Yavaş yavaş üzüm ve zeytin ekimi, tahıl ekiminden daha kazançlı bulundu. Tahıl, daha çok, Doğu Karadeniz'den satın alındı. Üzüm ve zeytin ekimi, tahıl ekimine göre daha çok para gerektiriyordu. Küçük çiftçi borca girdi. Öbür Grek devletleri gibi Attika Homerosçu çağda tek adam yönetimli (monarşik) olmuştu. Fakat kral, siyasal gücü bulunmayan bir din memuruydu. Hükümet, hem kentteki zanaatçılara hem köydeki çiftçilere baskı yapan kentsoylular sınıfının (aristokrati'nin) eline düştü. Çoğunluk yönetimi (demokratia) yönünde bir uzlaşma daha VI. yüzyılda Solon yönünden gerçekleştirilmişti. Peisistratos ve oğullarının tiranlığı döneminde, Solon'un yapıtı büyük ölçüde yaşamıştır. Bu dönem sona erince, tiranlık karşıtları gibi kentsoylular da çoğunluk yönetimine alındı. Perikles düşene değin XIX. yüzyıl İngiltere'sinde olduğu gibi çoğunluk yönetimiyle ilgili (demokratik) oluşumlar kentsoyluluğa güç verdi. Perikles'in yaşamının sonuna doğru, Atina çoğunluk yönetiminin önderleri, siyasal güçten büyük pay istemeye başladı. Aynı zamanda Periklesçe güdülen ve Atina'nın ekonomik onatının (refahının) sıkı sıkıya bağlı bulunduğu emperyalist siyaset, Sparta'yla, artan bir çatışmaya; Atina'nın tüm yenilgisiyle biten Peloponnesos savaşına (431-404) yol açtı.

Tarihsel dönemin başlangıcında Attika, kendi kendine yeterli küçük bir tarımsal bölgeydi; onun başkenti Atina büyük değildi, ama ürünlerini dışarıya göndermek isteyen ve giderek büyüyen bir kalifiye zanaatkarlar ve ustalar nüfusu barındırmaktaydı. Zamanla tahıl yerine bağ ve zeytin yetiştirmek, tahılı esas olarak Karadeniz kıyısından ithal etmek daha karlı bulundu. Bu tarım biçimi, tahıl tarımından daha fazla sermaye gerektirmekteydi ve küçük çiftçiler borca girdi. Attika, diğer Yunan devletleri gibi, Homeros çağında monarşiydi; ama kral, siyasal yetkisi olmayan salt dini bir memur haline geldi. Yönetim, hem kırsal alanda çiftçileri hem kentli zanaatçıları ezen aristokrasinin eline geçti. Altıncı yüzyılın başında Solon demokrasi yönünde bir uzlaşma sağladı ve eseri, daha sonra Peisistratos ve oğullarının tiranlığı döneminde varlığını sürdürdü. Bu dönem sona erince, tiranlığın muhalifleri olarak aristokratlar kendilerini demokrasiye beğendirebildi. Perikles iktidardan düşene kadar demokratik süreçler, on dokuzuncu yüzyıl İngiltere'sinde olduğu gibi, demokrasiye güç verdi. Ama Perikles'in ömrünün sonuna doğru,

Atina demokrasisinin liderleri siyasal iktidardan daha fazla pay istemeye başladılar. Aynı zamanda, Atina'nın ekonomik refahının bağlı olduğu emperyalist politikası Sparta'yla daha fazla sürtüşmeye neden oldu ve sonunda, Atina'nın tamamen yenildiği Peloponnesos Savaşına (431-4) yol açtı.

Attika, tarihsel dönemin başında, kendi kendine yeten küçük bir tarım bölgesiydi; Başkenti Atina büyük değildi, ancak ürünlerini yurtdışında elden çıkarmak isteyen artan bir zanaatkar ve yetenekli zanaatkar nüfusu içeriyordu. Yavaş yavaş, tahıl yerine üzüm ve zeytin yetiştirmek ve özellikle Karadeniz kıyılarından tahıl ithal etmek daha karlı bulundu. Bu ekim biçimi, tahıl ekiminden daha fazla sermaye gerektiriyordu ve küçük çiftçiler borçlandı. Attika, diğer Yunan devletleri gibi, Homeros çağında bir monarşiydi, ancak kral, siyasal gücü olmayan sadece dini bir görevli haline geldi. Hükümet, hem köylüleri hem de kent zanaatkarlarını ezen aristokrasinin eline düştü. Demokrasi yönünde bir uzlaşma, altıncı yüzyılın başlarında Solon tarafından gerçekleştirildi ve çalışmalarının çoğu, Peisistratos ve oğulları altında müteakip bir tiranlık döneminde hayatta kaldı. Bu dönem sona erdiğinde, tiranlığa karşı çıkan aristokratlar kendilerini demokrasiye tavsiye edebildiler. Perikles'in düşüşüne kadar, on dokuzuncu yüzyıl İngiltere'sinde olduğu gibi, demokratik süreçler aristokrasiye güç verdi. Ancak yaşamının sonlarına doğru Atina demokrasisinin liderleri daha büyük bir siyasal iktidar payı talep etmeye başladılar. Aynı zamanda, Atina'nın ekonomik refahının bağlı olduğu emperyalist politikası, Sparta ile artan sürtüşmeye neden oldu ve sonunda Atina'nın tamamen yenildiği Peloponnesos Savaşına (431-404) yol açtı.

In spite of political collapse, the prestige of Athens survived, and throughout almost a millennium philosophy was centred there. Alexandria eclipsed Athens in mathematics and science, but Aristotle and Plato had made Athens philosophically supreme. The Academy, where Plato had taught, survived all other schools, and persisted, as an island of paganism, for two centuries after the conversion of the Roman Empire to Christianity. At last, in A.D. 529, it was closed by Justinian because of his religious bigotry, and the Dark Ages descended upon Europe.

Atina'nın üstünlüğü politik çöküşe değin sürmüş ve aşağı yukarı bir yıl felsefe orada merkezleşmiştir. Alexandria, matematik ve bilimde Atina'yı gölgede bırakmış; fakat, Platon ve Aristoteles, kenti felsefe yönünden üstün duruma geçirmiştir. Platon'un ders verdiği Akademeia, bütün öbür okullardan daha uzun bir yaşama sahip oldu ve bu yaşamı, Roma İmparatorluğunun Hristiyan olmasından sonra, iki yüz yıl için, bir paganlık adası biçiminde sürdürdü. Sonunda (İ.S. 529'da), Justinianus'un dinsel bağnazlığı yüzünden kapandı ve Avrupa'nın üstüne karanlık çağlar çöktü.

Siyasal çöküşe rağmen Atina'nın itibarı devam etti ve neredeyse bin yıl boyunca felsefenin merkezi oldu. İskenderiye matematikte ve bilimde Atina'yı gölgede bıraktı; ama Platon ve Aristoteles Atina'yı felsefi olarak üstün hale getirdi. Platon'un ders verdiği Akademi diğer bütün okullardan daha uzun süre yaşadı ve Roma İmparatorluğunun Hristiyanlığı kabulünden sonraki iki yüzyıl boyunca bir paganizm adası olarak varlığını sürdürdü. Sonunda İÖ 529'da, Justinianus'un dini bağnazlığı yüzünden kapatıldı ve Karanlık Çağ Avrupa'nın üzerine çöktü.

Siyasi çöküşe rağmen, Atina'nın prestiji hayatta kaldı ve neredeyse bin yıl boyunca felsefe burada merkezlendi. İskenderiye matematik ve bilimde Atina'yı gölgede bıraktı, ancak Aristoteles ve Plato Atina'yı felsefi olarak üstün kıldı. Platon'un öğrettiği Akademi, diğer tüm okullardan sağ çıktı ve Roma İmparatorluğu'nun Hristiyanlığa dönüştürülmesinden sonra iki yüzyıl boyunca bir paganizm adası olarak varlığını sürdürdü. Sonunda, MS 529'da, Justinianus tarafından dini bağnazlığı nedeniyle kapatıldı ve Karanlık Çağlar Avrupa'ya indi.

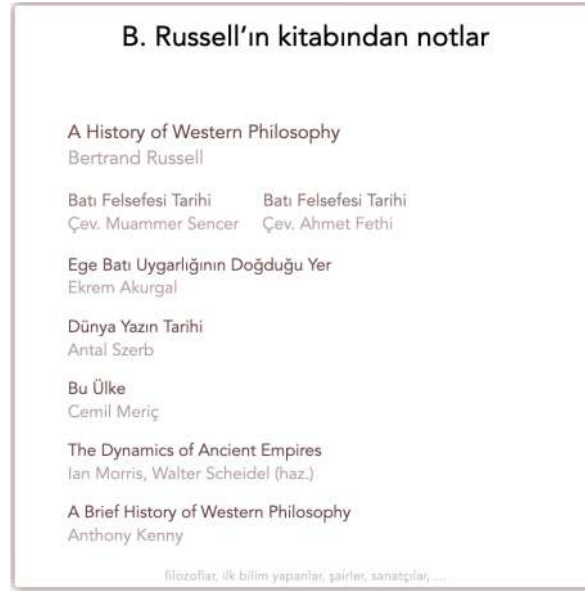
Neler var

s.1

- başlık

- kitaplar

- anahtar kelimeler

~ konu

- ▶ İlgili bölümden, kaynaklardan da faydalanarak türkçe olarak çıkarılan kısa notlar
- ▶ Konuyu takip etmeyi kolaylaştırabilecek alıntı, tablo, çizelgeler ...
- ▶ Antik Yunan ile tanışma

Başla dön

s.2

- öne çıkan

alıntı
şema
resim
hayal
mizah
temsil
sual

- ▶ Russell'in kitabının ilk basıldığı 1946 yılından sonra, hemen bir yıl sonra, 1947 yılına ait ikinci baskısından ön sayfa fotoğrafları

Akış

İlgili bölgeye ait harita ve dönemi gösteren çizelgeye kısa bakış s. 5

Ege Batı Uygarlığının Doğduğu Yer kitabından kısımlar s. 6

Russell'ın kitabından notlar s. 14

Dönemdeki yazında adı geçen bazı kişiler hakkında *Dünya Yazın Tarihi* kitabından kısımlar s. 25

Döneme vurgu yapan, üç kitaptan alıntılar; *Bu Ülke*, *The Dynamics of Ancient Empires*, *A Brief History of Western Philosophy* s. 28

Konu takibini kolaylaştırabilecek harita ve çizelgelerin tamamı s. 33

Notlar hazırlanırken faydalanılan çeviri kitaplar ve dökümanlar s. 41

çizelge, s.34

harita, s.35

“Bakalım, hangimiz yıldız olabileceğiz?”

“Bakalım, hangimiz yıldız olabileceğiz?”

Gezi Yazıları
Erdal Alovera (der.)

alıntı şema resim temsil
hayal mizah سوال

“Eğer bu filmleri Türkiye'de gösterirlerse biz, beş gazeteciyi sanki Rover fabrikasına otomobil sipariş etmeğe gelmiş beş zengin sanacaksınız.”

Gezi Yazıları - Erdal Alova (der.)

“Hasan Âli Yücel (1897-1961)

BİR İNGİLİZ OTOMOBİL FABRİKASINDA

Birmingham dolaylarındayız. (...) Bizi genç sevimli bir İngiliz karşıladı. Biraz istirahatten sonra fabrikayı gezmeğe başladık. Meşhur Rover otomobillerinin nasıl dünyaya geldiğini seyredecektik.

Önce iskelet nasıl kuruluyor? Onu gösterdiler. (...)

İkinci kısım, motor ve motor parçalarının yapıldığı bölüm. (...)

‘Bizi kameraya çekiyorlar’
anlamında olmalı

Biz, bu olup bitenleri seyrederken sinemacılar durmadan tasvirlerimizi alıyorlar. İngilizler, gösterişsiz ve gürültüsüz propaganda yapmada çok maharetliler. Yalnız Rover fabrikasının bize verdiği ilân ve izah broşürleri bir kocaman dosya. Nefis resimler, kuşe kâğıda basılmış. Otomobilden anlamam. Anlasam, size 60, 75, 90 numaralı binek otomobillerinin farklarını, motorlarının kaç beygir kuvvetinde olduğunu da söyledim. Eğer bu filmleri Türkiye'de gösterirlerse biz, beş gazeteciyi sanki Rover fabrikasına otomobil sipariş etmeğe gelmiş beş zengin sanacaksınız. Gizlice haber vereyim ki, beyaz perdede rastlayacağınız hayretli hallerimiz, anlamadan ziyade anlamamadan ve hayran oluştan gelmedir. Açıkçası, sinemacı dostlarımızın "şöyle yapın, böyle edin!.." şeklindeki, rollerimizde hayli başarı elde ettik. Bakalım, hangimiz yıldız olabileceğiz? (...)” ss. 119-120

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

Hasan Âli Yücel,

Dönemin Milli Eğitim Bakanı da olan, birçok klasik eserin çevirisinde ilk sayfadaki yazısına rastladığımız isim.

Genel Yayın: 2480

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

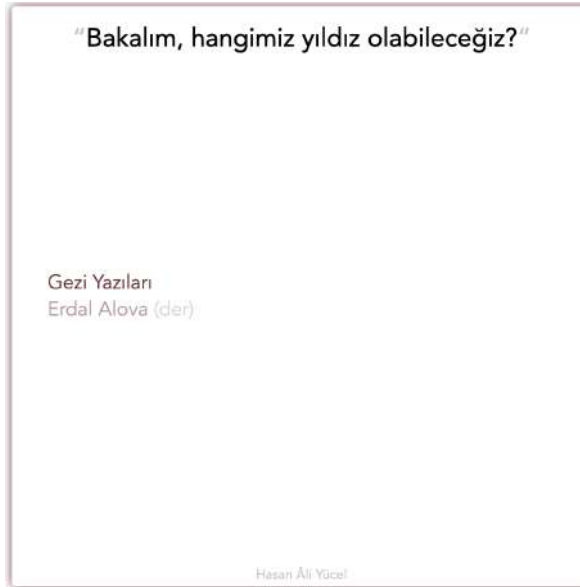
Neler var - 1

s.1

- başlık

- kitaplar

- anahtar kelimeler

~ konu

- Hasan Âli Yücel'e ait gezi yazısı ve klasiklerin türkçeye çevirisi konusunda yaptıklarını, söylediklerini hatırlamak veya fark etmek

s.2

- öne çıkan

alıntı

şema

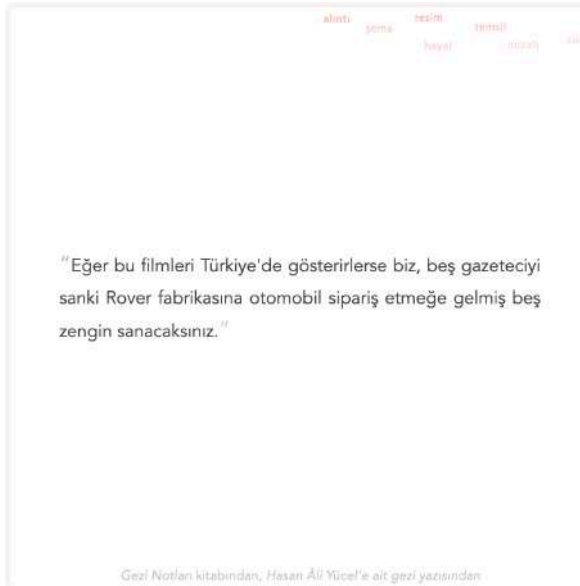
resim

hayal

temsil

mizah

sual

- Hasan Âli Yücel'in yazmış olduğu mizahi ifade.

Neler var - 2

ss.3-4

Gezi Yazıları - Erdal Alova (der.)

*Hasan Âli Yücel (1897-1961)

BİR İNGİLİZ OTOMOBİL FABRİKASINDA

Birmingham dolaylarındayız. (...) Bizi genç-sevimli bir İngiliz karşıladı. Biraz istirahatten sonra fabrikayı gezmeğe başladık. Meşhur Rover otomobillerinin nasıl dünyaya geldiğini seyredecektik.

Önce iskelet nasıl kuruluyor? Onu gösterdiler. (...)

İkinci kısım, motor ve motor parçalarının yapıldığı bölüm. (...)

"Bizi kamerasıyla çekiyorlar" anlamında olmalı.

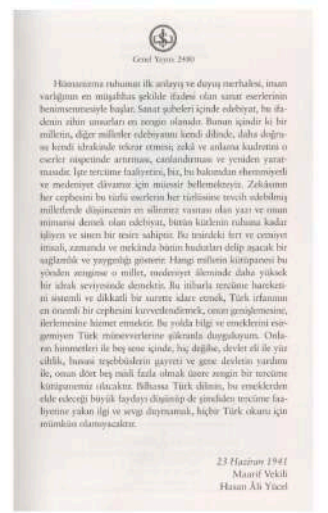
Biz, bu olup bitenleri seyrederken sinemaclar durmadan tasvirlerimizi alıyorduk. İngilizler, gösterişsiz ve gürültüsüz propaganda yapmada çok maharetliler. Yalnız Rover fabrikasının bize verdiği ilân ve izah broşürleri

bir kocaman dosya. Numaralı binlerce otomobil filmleri Türkiye'de göstergeni sanacaksınız. G ziyade anlamamadan şeklindeki, rollerimizde

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

Hasan Âli Yücel,

Dönemin Millî Eğitim Bakanı da olan, birçok klasik eserin çevirisinde ilk sayfadaki yazısına rastladığımız isim.

► Hasan Âli Yücel'in Otomobil Fabrikası gezisi hakkında yazdıkları

► 'Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi' serisinden ön sayfa

reklam

reklam imgesi

Görme Biçimleri

John Berger, Sven Blomberg, Chris Fox,
Michael Dibb, Richard Hollis

yağlı boya, imgeler, sanat, geçmiş, şimdi, gelecek, orada olanlar, burada olanlar

alıntı

şema

resim

temsil

hayal

mizah

sual

kendinize olan sevginiz ne kadar ?

- a) paha biçilemez karşılığı yok, karşılığı olan ürün de yok
- b) TL
- c) ABD doları
- d) euro
- e) İngiliz poundu
- f)
-

Görme Biçimleri - John Berger*

“Yaşadığımız kentlerde hepimiz her gün yüzlerce reklam imgesi görürüz. Karşımıza bu denli sık çıkan başka hiç bir imge yoktur.

Tarihte başka hiç bir toplum böylesine kalabalık bir imgeler yığını, böylesine yoğun bir mesaj yağmuru görmemiştir.” s. 129

“İnsan bu mesajları aklında tutabilir ya da unutabilir; ama gene de okumadan görmeden edemez. Bir an için de olsa bu mesajlar belleğimizi imgeleme, anımsama ya da beklentiler yoluyla uyarırlar. Reklam imgesi anlaktır. (...) Oysa hiç bir zaman o andan söz edilmez reklamlarda. Çoğu zaman geçmişten, her zaman da gelecekte söz edilir.” ss. 129-130

“(...) Örneğin bu imgelerin içinde yaşadığımız ana bağlı olmaları, buna karşılık gelecekte söz etmeleri üzerimizde, çok alıştığımız bu yüzden de dikkat etmediğimiz **garip bir etki yaratır.** (...)” s. 130

Görme Biçimleri - John Berger*

“Reklamların, çoğu zaman, halka (alıcıya), becerikli yapımcılara -ve böylelikle ulusal ekonomiye- yararlı bir yarışma aracı olduğu savunulur. Özgürlükle çok yakından ilgili bir savdır bu: **alıcının seçme özgürlüğü, üreticinin girişim özgürlüğü** gibi özgürlüklerle. (...)” ss. 130-131

“Reklamlarda bir tür ürünün, bir firmanın öbürüyle yarıştığı doğrudur; ne var ki her reklam imgesinin öbürünü güçlendirdiği, hızlandırdığı da doğrudur. (...) Reklamlarda şu kremle bu krem, şu arabayla bu araba arasında bir seçme yapmaya çağırılır; oysa **dizgesel olarak ele alındıklarında reklamlar bir tek şeyi önerir her zaman.**

Reklamlarla her birimize bir **nesne** daha satın alarak kendimizi ya da yaşamlarımızı değiştirmemiz önerilir.

Aldığınız bu yeni nesne der reklam, sizi bir bakıma daha zenginleştirecektir -aslında o nesneyi almak için para harcayarak biraz daha yoksullaşacak olsanız bile!” s. 131

Görme Biçimleri - John Berger*

“Reklam, yüzeysel görünüşü değişmiş, bunun sonucu olarak kıskanılacak duruma gelmiş insanları göstererek bizi bu değişikliğe inandırmaya çalışır. Kıskanılacak durumda olmak, çekici olmak demektir. Reklamcılık çekicilik üretme sürecidir.” s. 131

“(…) Reklam hiçbir zaman bilinen bir zevkin alıcıya yeniden tattırılması olamaz. Reklam hep gelecekteki alıcıya seslenmek zorundadır. Alıcıya satmaya çalıştığı ürünle ya da olanakla çekicilik kazanmış olan kendi imgesini yansıtır. Bu imgeyle alıcıda, kendisinin gelecekte olabileceği durumu özleten bir kıskançlık uyandırır. Bu kıskanılmalı Ben’i yaratan nedir öyleyse? Başkalarının duyduğu kıskançlıktır elbette. Reklam nesnelere değil toplumsal ilişkileri amaçlar. Reklam, zevk değil mutluluk vadeder bize: dışardan, başkalarının gözüyle görülen bir mutluluk. Kıskanılmanın getirdiği bu mutluluk da çekicilik yaratır.” s. 132

“Seyirci alıcının, ürünü edindiği zaman erişeceği durumuna bakarak kendini kıskanması beklenir. O ürünle, başkalarının kıskanacağı bir **nesne** durumuna dönüştüğünü düşünmesi amaçlanır. Bu kıskançlık, onda kendini beğenme duygusunu güçlendirecektir. Bunu başka türlü de anlatabiliriz: **reklam imgesi** alıcıdan, aslında onun kendisine karşı duyduğu **sevgiyi çalar**; sonra da bu sevgiyi ona, alacağı ürünün fiyatına **yeniden satar**.” s. 134

Görme Biçimleri - John Berger*

“Reklam dilinin fotoğraf makinasının bulunmasına dek geçen zaman içinde yağlıboya resimde Avrupa’da dört yüzyıl boyunca egemen olan dille ortak bir yanı var mıdır?

Yanıtı apaçık ortada duran bir sorudur bu. Kesintisiz bir süreklilik söz konusudur bu alanda. Ne var ki bu süreklilik kültürel endişelerle biraz gölgelenmiştir. Sürekliliğin yanında çok büyük bir ayrım da sözkonusudur. Bu ayrım ayrıca incelenmeye geçecek ölçüde önemlidir.

Reklamlarda eski sanat yapıtlarına uzanan çizgiler görülür. Bazan reklam imgesinin tümü çok ünlü bir resmin açık bir benzeridir.” s. 134

“(…) Aslında reklamcılar yağlıboya resim geleneğini, sanat tarihçilerinin çoğundan daha iyi anlamışlardır. Sanat yapıtıyla, seyirci sahip arasındaki ilişkilerin niteliğini kavramışlar, bu ilişkileri seyirci alıcıyı kandırmakta, onun gururunu okşamakta kullanmışlardır.

Gene de yağlıboya resim geleneğinden reklamlara bu yolla geçiş, bazı resimlerin ‘alıntı olarak’ kullanılmasından daha da derinlere işlemiştir. Reklamlarda da büyük ölçüde yağlıboya resim dili kullanılır. Aynı şeylerden aynı dille söz edilir. Bazan görsel benzerlikler öylesine yakındır ki insan ‘Tıpatıp!’ diye bağırabilir -eş imgeler ya da ayrıntılar neredeyse aynıyla yanyana konmuştur. Ne var ki bu yalnızca resimsel imgelerin etkisi açısından değil, kullanılan imgeler açısından da önemlidir.” s. 135

Görme Biçimleri - John Berger*

DEJEUNER SUR L'HERBE
BY MANET 1832-1883

We could all use a little romance

Record 1 The record played by the first Tchaikovsky
1812 concert in London, 1842, at the same place
New York, 1850, the first time it was played in America
Record 2 The record played by the first Tchaikovsky
concert in New York, 1850, at the same place
Record 3 The record played by the first Tchaikovsky
concert in New York, 1850, at the same place

Record 2 The record played by the first Tchaikovsky
concert in New York, 1850, at the same place
Record 3 The record played by the first Tchaikovsky
concert in New York, 1850, at the same place

Görme Biçimleri - John Berger*

“Reklamlarda yağlıboya resim dilinin görsel anlatımına neden bu denli çok başvuruluyor?” s. 138

“Reklam tüketici toplumun yarattığı kültürdür. Toplum böylece kendine olan inancını imgeler yoluyla çoğaltarak sürdürür. Bu imgelerde yağlıboya dilinin kullanılmasının bir çok nedeni vardır.

Yağlıboya resim her şeyden önce özel mülke sahibolmanın sevincini yansıtıyordu. Bir sanat türü olarak yağlıboya resim, neyin varsa sen osun ilkesinden yola çıkmıştı.

Reklamı, Rönesans sonrası Avrupa görsel sanatının devamı olarak düşünmek yanlıştır; o sanat türünün can çekişmesidir reklam.” s. 1

Reklam özünde özlem uyandırıcı bir şeydir. Geçmiş geleceğe satmaktır görevi. Kendi söylediklerinin ölçüsünü kendisi tutturamaz. Bu yüzden nitelikle ilgili her reklam ister istemez geriye dönüşlüdür, gelenekseldir. Bütünüyle çağdaş bir dil kullanacak olsa, reklam hem kendine güvenini, hem de inandırıcılığını yitirir.” s. 139

Görme Biçimleri - John Berger*

“Anlatım dilinin böyle kesintisiz sürmesine karşın reklamın işlevi gene de yağlıboya resmin işlevinden çok başkadır. Seyirci alıcı dünyayla, seyirci sahibinkinden çok değişik bir ilişki içindedir.” s. 141

“Yağlıboya resim sahibin mülkleri arasında, onun yaşamı içinde, zaten tadını çıkarmakta olduğu nesnelere gösteriyordu. O sahibin bir insan olarak değerli olduğu duygusunu doğruluyordu. (...)

Reklamın amacıysa, seyircide içinde bulunduğu yaşamdan bir ölçüde, memnun olmadığı duygusunu kamçılamaktır. Toplumun yaşamında değil, kendi özel yaşamında bir eksiklik duymalıdır seyirci. Reklam seyirciye, sunulan nesneyi aldığı anda yaşamın daha iyi olacağını söyler; ona içinde bulunduğu yaşamdan daha iyi bir yaşam önerir.

“Yağlıboya resim pazardan para kazananlara satılmak amacıyla yapılıyordu. Reklamlarsa (önce işçi, sonra da alıcı olarak) pazarı oluşturan insanların sırtından iki kat kâr sağlayan, aynı zamanda tüketici üretici de olan seyirci -alıcıya yöneltilmiştir. Reklamların pek girmediği yerler yalnızca çok zenginlerin çevreleridir; onlar da zaten paralarını kendilerine saklarlar.” s. 142

Görme Biçimleri - John Berger*

“Bütün reklamlar huzursuzluk duygusunu işler. Her şey paraya dayanır; parayı ele geçirmek huzursuzluğu yenmek demektir.

Reklamın dayandığı temel huzursuzluk şu korkudan doğar: **Hiçbir şeyin yoksa sen de bir hiç olursun.**

“(…) Reklamlarda anlatılan masallara bakılırsa, para harcama gücü olmayanları gerçekten kimse sevmez. Para harcama gücü olanlarsa sevilir.” s. 143

“Her türlü ürünü ya da hizmeti satabilmek amacıyla reklamlarda cinselliğe gittikçe daha çok başvuruluyor. Ne var ki bu cinsellik hiçbir zaman kendi başına, özgür bir cinsellik değildir. Cinsellikten daha büyük bir şeyin, yaşarken istediğimiz her şeyi ele geçirebileceğimiz güzel bir yaşamın simgesidir. Satın alabilecek durumda olmak cinsel bakımdan istenir olmakla eşitlenir. Bazan bu yukardaki Barclays Bankası reklamında gördüğümüz gibi apaçık verilen bir mesajdır. Ama çoğu zaman gizlenir mesaj: bu ürünü satın alabiliyorsanız sevilen birisi olacaksınız. Alamıyorsanız seilmeyeceksiniz.

(…) Bu nesneyle çekici olacaksınız. Bu çevrede tüm ilişkileriniz mutlu, pırıl pırıl olacak.” s. 144

“Çekicilik çağımızda yaratılmış bir şeydir. Yağlıboya resmin çok tutulduğu zamanlarda çekicilik diye bir kavram yoktu. İncelik, şıklık, güçlülük gibi nitelikler buna benzeyen ama temelde çok değişik bir şey oluşturuyordu.” s. 146

Görme Biçimleri - John Berger*

“Reklamın başka bir önemli toplumsal işlevi daha vardır. Reklamı hazırlayanların, kullananların bu işlevi bir amaç olarak önceden tasarlamamış olmaları önemini azaltmaz. Reklamcılık, tüketimi demokrasinin yerine geçen bir şeye dönüştürmüştür. İnsanın yiyeceklerini (giysilerini, arabasını) seçmesi çok önemli siyasal seçmenin yerine geçmektedir. Reklam toplumda demokratik olmayan her şeyi örtbas etmeye, bu eksikliklerin bedelini ödemeye de yardım eder. Üstelik dünyanın geri kalan kesiminde yer alan olayları da gözlerden siler.” s. 149

“Reklamın dünyayı yorumlayışıyla dünyanın aslında içinde bulunduğu durum arasındaki uyumsuzluk apaçık ortadadır. Bu uyumsuzluk zaman zaman, haber öyküleri yayınlanan renkli dergilerde açıkça görülür. Arkada böyle bir derginin iç sayfalarından biri görülüyor.” s. 151

Görme Biçimleri - John Berger*

s. 152

Berger, J., 1986 (ilk basım 1972), Görme Biçimleri, Metis Yayınları, Çev. Yurdanur Salman

* Kitap John Berger, Sven Blomberg, Chris Fox, Michael Dibb, Richard Hollis tarafından hazırlanmıştır.

menemenazdacorba

Görme Biçimleri - John Berger*

“Böylesi bir uyuşmazlığın yarattığı sarsıntı oldukça büyüktür. Gösterilen iki dünyanın birarada gerçekten var olmalarından değil bunları altalta koyan kültürün aldırmazlığından geliyor bu sarsıntı. Bu uyuşmazlığın yanyana istenerek getirilmediği söylenebilir. Gene de metin, Pakistan’da çekilen resimler, derginin düzenlenişi, reklamın simgelenişi, ikisinin birarada basılışı, reklamcıya ayrılan sayfalarla haber sayfalarının birbirinden ayrılmaması — bütün bunlar aynı kültürün işidir.” s. 152

“Sürekli bizden kaçan bir geleceğin içine yerleştirilen **reklam**, şimdi’yi ortadan kaldırır; tüm olayları, tüm gelişmeyi yok eder. Reklam içinde yaşantı olanaksızdır. Ne oluyorsa hepsi dışarda bir yerde olur.” s.153

Neler var - 1

s.1

- başlık
- kitaplar
- anahtar kelimeler

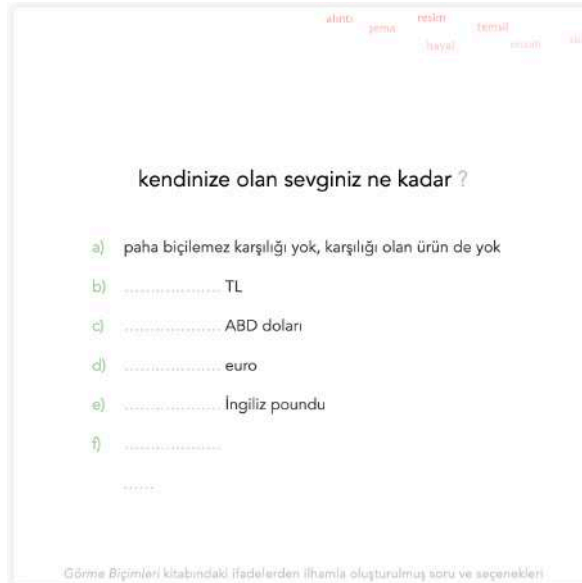
~ konu

- Reklam ile ilgili bölümden alıntılarının verilmesi

s.2

- öne çıkan

alıntı
şema
resim
hayal
mizah
temsil
sual

- *Görme Biçimleri* kitabındaki ifadelerden ilhamla oluşturulmuş soru ve seçenekleri

Neler var - 2

ss.2-13

- ▶ Görme Biçimleri kitabından, kitabın bu son bölümünden bazı alıntılar.
- ▶ Merak ettiğiniz yerler için kitabın bu bölümünün tamamını okuyabilirsiniz. Çok sayıda olan görselleri de inceleyebilirsiniz.

menemenazdacorba hakkında

Bizden olan, bu coğrafyaya özgü olan menemen ve çorba kelimeleri ile oluşturulan

menemenazdacorba

hesabı, 'garson bey menemen az da çorba lütfen' diye seslenene, küçük bir kafa hareketiyle buna cevap veren garsona; yani hepimize tanıdık gelecekti. Hayata ve insana dair her şeyin de bize, hepimize, tanıdık geleceği gibi. Aynı zamanda bu iki kelime içeriklerin basit bir dille hazırlanmaya çalışıldığına ve kimi zaman farklı disiplinlerin birbirine karıştığını da vurgulayan **sloganı** oluşturan kelimelerdi.

Her şey yapay zekaya veri olmak için miydi? İnsan olmanın tadını çıkaracak vaktimiz varken;

menemen kadar basit, **çorba** kadar karışık

"bizler, yaptıklarımız ..."

Sizi neden kandırmak istiyorum?

Her ne kadar 'insanlık bugüne kadar ne yaptı?' sorusuna verilebilecek cevabı biraz göstermeye çalışacaksam da; aslında özellikle siz gençleri **kitap okumaya teşvik etmek için** kandırmak istiyorum.

- ▶ Kabul etmek gerekir ki, herkes önceki dönemlere nazaran çok daha fazla şey biliyor. Bunun iyi bir şey olup olmadığından kimi zaman kuşkuya da düşebiliriz. Yine de, anlama gayreti hepimiz için vazgeçilmez. Geçmişte benim deneyimlediğim gibi, kitap okumak ya da okumayı sürdürmek ile ilgili sizler de biraz sıkıntı yaşıyor olabilirsiniz; belki de buradaki içeriklerin neden olacağı bir etki sizin bu konuda yaşadığınız probleme çözüm bulmanızda yardımcı olabilir.
- ▶ Burada karşılaştıklarınızdan merak edip bir kitaba bakabilirsiniz; o kitaptan kendi yolunuzu bulabilir, seveceğiniz konuları keşfedebilir ve kitap listelerinizi oluşturabilirsiniz.
- ▶ Konuların uzmanı olmadığımından olağanüstü şeyler olmayacak, yine de **tek bir kitaptan çarpıcı yerleri vurgulayan** ya da **farklı disiplinler arasındaki ilişkileri/geçişleri biraz da olsa fark ettirebilen içerikler** olacak. Konuyla ilgili merak oluştuğunda, diğer kitapları, yazarları ve konunun uzmanlarını araştırmak size düşüyor.
- ▶ İçerikler bazılarınıza güzel, bazılarınıza fazla sıradan ve basit, belki de çok karışık/saçma gelebilir. Böyle bir spektrumun (~derecelendirilmiş sıralama) olması çok doğal, çoğumuzda bu spektrumun zamanla kayması-ötelenmesi de çok doğal.

Sözün kısası, aforizmalar şeklinde sosyal medyadan öğrenip-okumanın yanı sıra; buralarda okuduklarınızın **asıl** bulunduğu yerlere, yani **kitaplara** bakmanız, menemenazdacorba'nın yapmaya çalışacağı şey olacak.